

Domácí násilí z pohledu dětí a mládeže v regionu Znojmo

Jan Neuwirth

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jan NEUWIRTH
Osobní číslo: H108206
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Domácí násilí z pohledu dětí a mládeže v regionu
Znojmo

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na obecné pojednání o domácím násilí a legislativu ČR s ním spojenou,
- na hledání názorů dětí a mládeže jak tento problém vnímají a jejich postoje k němu,

- na možnosti sociální pedagogiky při odhalování tohoto problému.

Součástí práce bude sociologický výzkum (eventuelně drobný sociologický výzkum) na zjištění vztahu dětí a mládeže k domácímu násilí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Buskotte, A. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2007.

Conwey, Helen L. Domácí násilí: příručka pro současné a potencionální oběti se zákonem číslo 135/2006 Sb., platným od 01.01.2007. Praha: Albatros, 2007.

Čírtková, L. Moderní psychologie pro právníky:(domácí násilí, stalking, predikce násilí). Praha: Grada, 2008.

Ševčík, D, Špatenková N. Domácí násilí. Praha: Portál, 2011.

Vargová, B. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008.

Voňková, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: profem, 2008.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Jan Neuwirth

Jméno, příjmení studenta

Podpis

Ve Znojmě 10. dubna 2013

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je domácí násilí. Skládá se z teoretické a empirické části. Teoretická část je rozdělena do pěti kapitol. Jsou zde uvedeny formy, fáze, znaky domácího násilí včetně mýtů, jež domácí násilí provází. Je zde věnována pozornost ohrožené, násilné osobě, dítěti jako svědku a oběti domácího násilí. V předposlední kapitole je uveden nástin legislativy České republiky, jež se týká domácího násilí. V praktické části je použita kvantitativní metoda a to dotazník. Cílem je zjistit vědomosti žáků 9. tříd základních škol o domácím násilí ve Znojmě a nejbližším okolí.

Klíčová slova: domácí násilí, formy domácího násilí, znaky domácího násilí, ohrožená osoba, oběť, syndrom CAN, násilná osoba, agresor, pomoc ohrožené osobě.

ABSTRACT

The theme of my work is domestic violence. It consists of theoretical and empirical parts. The theoretical part is divided into five chapters. Are presented forms, stages, signs of domestic violence, including the myths that accompanies domestic violence. Attention is paid to vulnerable, violent person, like a child witness and victims of domestic violence. In the penultimate chapter provides an outline of the legislation of the Czech Republic, which addressed domestic violence. In the empirical part is used quantitative method and a questionnaire. The aim is to determine the knowledge pupils 9th elementary school classes about domestic violence in Znojmo and surrounding areas.

Keywords: domestic violence, forms of domestic violence, signs of domestic violence, threatened person, victim syndrome, violent person, aggressor, help endangered person

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval paní PhDr. Aleně Plškové za velmi cenné rady, připomínky a užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Rovněž bych chtěl poděkovat mé manželce Alexandře Neuwirthové za morální pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které se velmi vážím.

Jan Neuwirth

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	11
1.1 POJEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
1.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	12
1.3 CYKLUS DOMÁCÍHO NÁSILÍ	15
1.4 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	17
1.5 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ	19
2 ÚČASTNÍCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	23
2.1 NÁSILNÁ OSOBA OBECNĚ	23
2.2 MUŽ JAKO NÁSILNÁ OSOBA	26
2.3 ŽENA JAKO NÁSILNÁ OSOBA.....	29
2.4 OHROŽENÁ OSOBA	30
3 NÁSILÍ NA DĚTECH.....	33
3.1 OCHRANA DÍTĚTE A JEJÍ HISTORICKÝ VÝVOJ	34
3.2 SYNDROM CAN	36
3.3 DÍTĚ JAKO SVĚDEK ČI OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	40
4 LEGISLATIVA V ČESKÉ REPUBLICE TÝKAJÍCÍ SE OBLASTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	42
4.1 DOMÁCÍ NÁSILÍ A MÍSTO V PRÁVNÍM SYSTÉMU	42
4.2 DOMÁCÍ NÁSILÍ A TRESTNÍ ZÁKON, TRESTNÍ ZÁKONÍK	44
4.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ A ZÁKON O PŘESTUPCÍCH	48
5 POMOC POSKYTOVANÁ OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	50
5.1 ČINNOST POLICIE ČR	50
5.2 ČINNOST SOUDŮ	53
5.3 ČINNOST INTERVENČNÍCH CENTER	55
5.4 ČINNOST NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ.....	57
II PRAKTICKÁ ČÁST	58
6 VÝZKUM POVĚDOMÍ DĚTÍ O DOMÁCÍM NÁSILÍ.....	59
6.1 METODY VÝZKUMU, STANOVENÍ CÍLŮ A HYPOTÉZ	59
6.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ	60
6.3 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	62
ZÁVĚR	96
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	99
SEZNAM TABULEK.....	102
SEZNAM GRAFŮ	103
SEZNAM PŘÍLOH.....	106

ÚVOD

Domácí násilí je pojem, který je díky působení médií všeobecně známý. Pokud se však na tento pojem začnete ptát podrobněji, ve většině případů lidé ve svých odpovědích spíše hádají nebo se snaží odpovědi vyhnout. Je v nich znát setrvačnost v názoru, že násilí uvnitř rodiny je pouze problém rodiny a nikoliv celé společnosti, která by se měla s největším úsilím snažit o nápravu nežádoucích vztahů. Jestliže rodina nebude plnit své funkce, jak potom bude vypadat společnost, jejímž základem je právě rodina. Nikdy nemůže být společnost bez vad a problémů, pokud nebude funkční rodina.

Jednou z funkcí rodiny pro její členy je pevné zázemí bezpečnosti, kam se mohou jednotliví členové uchýlit, jako děti do matčiny náruče. Ať je jednotlivec sebesilnější, vždy potřebuje mít někoho blízkého, komu se může svěřit, u koho může hledat oporu, pomoc. Domácí násilí tuto funkci zcela ničí, odsuzuje ohroženou osobu k nejistotě, obavě z budoucnosti, obavě o své zdraví a v některých případech až život. Málokdo dokáže takto vzniklý problém vyřešit sám bez cizí pomoci. A právě zde musí být zaměřeno úsilí všech členů společnosti přesvědčit ohroženou osobu, že není v tomto problému sama, že existuje někdo, kdo jí chce a může pomoci v její nelehké životní situaci. Vždyť pokud se podaří být jediné ohrožené osobě pomoci, umožnit jí další plnohodnotný život bez strachu a obav může být řečeno, že to za to stálo, že vynaložené úsilí nepřišlo vniveč.

Téma své bakalářské práce jsem si vybral z důvodu, že pracuji na Obvodním oddělení policie Znojmo na skupině dokumentace. Mojí pracovní náplní je mimo jiné zpracovávat oznámení týkající se domácího násilí. Za dobu, kdy se s tímto problémem setkávám, což je od roku 2007, kdy má policie oprávnění vykázat násilnou osobu z domácnosti, jsem již vyslechl mnoho důvodů, kterými násilná osoba odůvodňuje své jednání. V době, kdy jsem se rozhodoval o zvolení tématu své bakalářské práce, jsem si vzpomněl na případ domácího násilí, jež jsem šetřil. Jednalo se o manžele s osmiletým hochem, kteří žili sami v rodinném domě na okraji obce vzdálené od Znojma 12 kilometrů. Vzhledem k této skutečnosti bylo nutné pro důkazní prostředky vyslechnout chlapce za přítomnosti pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Znojmo. Chlapec na otázku, zda viděl, jak se jeho otec předešlého dne choval k jeho matce, zcela bezprostředně bez jakéhokoliv přemýšlení či zvažování formulace odpovědi řekl slova: *„Tatínek maminku potrestal bytím, neboť asi večera něco provedla. Musela, ale udělat hodně něco špatného, neboť ji tentokrát bil více, než normálně. Nevím, ale co špatného udělala, neboť*

dopoledne vařila oběd, potom jsme se spolu učili a navečer jsme šli na procházku a já ji ukazoval, jak umím jezdit na kole bez řízení.“. Po tomto podaném vysvětlení mi vyvstaly na mysli otázky: Jak je možné, že toto jednání svého otce bere hoch jako normální věc? Jak by se choval v budoucnosti on ke své manželce, po zkušenostech z jednání jeho otce? Jaké by muselo být jakékoliv působení na takového hocha, aby pochopil, že jeho otec dělal něco společensky nežádoucího? Dokázal by se on takto nechovat, nebo by se přes veškeré působení okolí, jež označuje toto jednání jako nežádoucí, takto choval také?

Cílem mé práce je proniknout hlouběji do této problematiky. Vytvořit materiál, který by sloužil zejména novým kolegům v práci, kteří se s problematikou domácího násilí seznamují. Pokusit se zjistit, jak jsou o domácím násilí informováni žáci 9. tříd na okrese Znojmo, zda by besedami a přednáškami mohli policisté Obvodního oddělení Znojmo přispět k větší informovanosti dětí o této problematice. V neposlední řadě chci využít získaných poznatků a zkušeností ve své profesní policejní praxi.

Bakalářská práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části použiji metodu obsahové analýzy odborné literatury. V první kapitole se pokusím o obecné vymezení pojmu domácího násilí. Uvedu zde základní charakteristiky, jimiž se domácí násilí vyznačuje a to formy, cyklus a znaky. Rovněž v první kapitole se budu zabývat mýty, jež do současné doby domácí násilí provází. V druhé kapitole teoretické části se budu zabývat charakteristikou jednotlivých účastníků domácího násilí s výjimkou dítěte, jemuž se budu věnovat samostatně v kapitole třetí. Tématem čtvrté kapitoly bude legislativa v České republice, která se dotýká a upravuje oblast domácího násilí. V poslední kapitole teoretické části budu věnovat pozornost otázkám pomoci, jež se poskytuje obětem domácího násilí. V praktické části bakalářské práce bude použita kvantitativní metoda a to dotazník, jehož cílem bude zjistit u žáků posledního ročníku základních škol, jaké mají znalosti v otázkách domácího násilí a odkud tyto poznatky získaly.

Souvislost bakalářské práce se studiem sociální pedagogiky vidím ve smyslu, že jedním z úkolů sociální pedagogiky je předcházet vzniku sociálně patologických jevů, k nimž bezesporu domácí násilí patří a snažit se vychovat takové občany společnosti, jež se domácího násilí nebudou dopouštět a v neposlední řadě vychovat odborně zdatné pracovníky, jež zabezpečí pomoc obětem domácího násilí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí není střet názorů na určité věci mezi partnery, který vzniká i v sebelepším harmonickém soužití dvou a více osob. Není to ani hádka, jež se vyskytuje mezi manželi nebo při „manželské krizi“. Při hádce nebo střetu názorů proti sobě stojí vždy rovnoprávně postavené osoby, jež se snaží bez použití moci vůči druhému prosadit svůj názor, postoj a přimět druhého, aby to přinejmenším akceptoval, ne-li se podle toho řídil.

1.1 Pojem domácího násilí

Pojem domácí násilí je díky sdělovacím prostředkům a osvětě neziskových organizací většině lidí alespoň povědomě známý. Mnoho lidí si však pod tímto pojmem vykládá své domněnky a názory, jež jsou právě ovlivněny sdělovacími prostředky, popřípadě zkušenostmi jak z pracovního, tak společenského života. Terminus technicus domácí násilí vychází z anglických slov „domestic violence“. Přesná a jediná definice pro pojem domácí násilí v České republice není. Já jsem se jako policista obvodního oddělení setkal poprvé s definicí domácího násilí v Závazném pokynu policejního prezidenta číslo 179/2006 ze dne 27.3 listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. Zde je domácí násilí charakterizováno jako: *„jednání, jež má 4 znaky a to opakovanost, postupný nárůst intenzity, jasné role a k páchání násilí dochází v soukromí. Opakovanost představuje jednání, které má svůj vývoj a dochází opakovaně k jeho projevům, často i po velice dlouhou dobu, domácím násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky. Postupný nárůst intenzity znamená, že domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím a zpravidla se přidává násilí fyzické. Útoky jsou zpočátku vedeny proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví a mohou vyústit v útok proti životu. Znak jasné role představuje skutečnost, že k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze diferencovat roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentu nemění. Znak páchání násilí v soukromí znamená, že k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydli, ale i na jiných místech, například chata, hotel, jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti.“*¹

¹ Závazný pokyn policejního prezidenta číslo 179/2006 ze dne 27. Listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí, s. 2-3

Z mého hlediska více pochopitelné a více výstižné je definice: „ *domácím násilím zpravidla označujeme týrání a násilné jednání odehrávající se mezi osobami blízkými – žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kde jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezení osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky a podobně. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutí ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolu veškerého života oběti uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok.*“²

V každém případě se jedná o nerovnoměrný, nevyvážený vztah mezi osobami blízkými, kde jsou jednoznačně a trvale dané role a to mezi manželi, partnery, rodiči a dětmi, ale i dětmi a rodiči popřípadě dětmi a prarodiči, popřípadě jinými osobami společně žijícími, jež probíhá skrytě před vnějším okolím. Tento asociální vztah má určité fáze vývoje, začíná velmi nenápadně a má postupnou eskalaci násilného jednání, které samo od sebe neustane. Jednání je dlouhodobé a to až několikaleté. Není závislé na věku osob, jejich vzdělání, náboženském vyznání, na jejich sociálním postavení či materiálním zabezpečení.

1.2 Formy domácího násilí

Agresoři – násilní jedinci, jež používají nepřeberný počet praktik, které různě kombinují, pro získání moci, nadvlády a udržení si kontroly nad osobou ohroženou, která je zpravidla slabší, bezbrannou. Což je také cílem většiny forem domácího násilí.

Přestože nejsou formy domácího násilí jednoznačně dány, lze stanovit základní vzorce chování, ke kterým se osoba agresora uchyluje. Tyto se však nevyskytují nikdy v čisté formě, dochází k jejich sjednocení či průnikům.

Fyzické násilí. Agresor používá úmyslně, cíleně své fyzické síly či hrozby fyzickou silou ke způsobení bolesti, k ublížení na zdraví, poškození zdraví či vyhrožování ublížením na zdraví ohrožené osobě. Vzhledem ke zrakem viditelným následkům, odřeniny, modřiny,

² BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, WÜNSCHOVÁ, Petra, BLÁHOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí. Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 1. vydání. Praha: Acorus, 2009, s. 6

podlitiny, popáleniny ale i zlomeniny, se jedná o nejzjevnější formu domácího násilí. Jedná se o široké spektrum fyzické aktivity od bití rukou či předmětem, udeření o zeď, strkáním, kopáním, škrcením, třesením či cloumáním tělem, vytrháváním vlasů či jiného tělesného ochlupení, ale i pálením cigaretou, otevřeným ohněm či jiným zdrojem tepla, ohrožováním bodnou či sečnou zbraní. Toto jednání násilné osoby vede k poraněním na zjevných, ale i neobvyklých místech, k celkové tělesné sešlosti, může vést až k přímému ohrožení života ohrožené osoby.

Psychické násilí je někdy označováno jako citové, emocionální. Jedná se o vyvolání duševního utrpení ohrožené osoby. Je méně viditelné, neboť nezanechává zjevné následky. Je častou formou domácího násilí a přesto je těžko dokazatelné, neboť některé formy mohou být snadno zaměnitelné se společensky přijatelným chováním. Projevuje se při počátcích domácího násilí. Ve většině případů je průvodním jevem fyzické formy domácího násilí. V mnoha případech jednání násilné osoby si ohrožená osoba ani neuvědomuje jako násilí. Vzhledem k často dlouhodobému charakteru jednání násilné osoby vede k silnému snížení hodnocení ohrožené osoby sebe sama, postoje k sobě, k představě o sobě a uvědomění si vlastní hodnoty. Psychické násilí osoby agresora může nabývat podoby:

- **verbální** - jedná se o slovní napadání, ponižování, urážení, obviňování, zakazování obvyklých činností, hrubé chování spojené s hanlivými nadávkami, vyhrožováním odebrání dětí, vyhrožování zabití domácího zvířete, vystěhováním z bytu, ale i citovým vydíráním, neustále prováděnou kontrolou s kým se ohrožená osoba stýkala, s kým hovořila,
- **neverbální** – úmyslné ničení násilnou osobou oblíbených věcí, ošacení ohrožené osoby,

Sociální násilí. Násilná osoba se snaží ohroženou osobu izolovat od jejího okolí, zamezit jí kontakt s ostatními lidmi a získat tak nad ní absolutní moc. Jedná se o využívání osob, zejména dětí násilnou osobou jako prostředku nátlaku vůči ohrožené osobě, a to zákazy kontaktu jak s rodinou, přáteli, ale i náhodně potkanými lidmi. Neustále ohroženou osobu kontroluje, snaží se vědět o každém jejím kroku, o všem co dělá, s kým se stýká. V důsledku neustálé kontroly, zákazů a příkazů se ohrožená osoba sama stahuje z kontaktů s ostatními lidmi ve snaze zamezit konfliktním situacím, později u ní převládá stud a strach ze sociálních kontaktů samotných.

„Fyzické útoky pokračovaly, jejich následky se už hůře maskovaly. Nikomu jsem o tom nic neřekla, styděla jsem se. Raději jsem se ostatním lidem vyhýbala, abych nemusela nic vysvětlovat. Opět jsme mlčela, modřiny jsem schovávala a přestala jsem se stýkat s přáteli. Snažila jsem se být naprosto nenápadná a hlavně nezavdávat manželovi příčinu k žárlení nebo ke vzteku, ale bylo to zbytečné. Našla jsem odvahu a řekla jsem to své tchyni, nepomohla mi, hájila svého syna, prý mu dávám dobré důvody k tomu, aby se tak choval. Je to prý všechno jenom moje chyba.“³

Ekonomické násilí. Zde násilnou osobou může být jak ekonomicky aktivní, tak také osoba, jež nemá vlastní zdroj příjmu. Dochází zde k získání moci a ovládnutí ohrožené osoby prostřednictvím omezování přístupu k základním potřebám ohrožené osoby, neposkytování prostředků na chod společné domácnosti, popřípadě jen minimální částky, jejichž utracení musí dopodrobna doložit a odůvodnit. Muže mít však také podobu zakazování najít si práci nebo zůstat v zaměstnání, utracení společných úspor, neoprávněné nakládání s majetkem ohrožené osoby. Ohrožená osoba se bojí násilnou osobu opustit z obavy o budoucnost hlavně dětí. Ohrožená osoba se tak cítí bezradná a bezmocná z důvodu nedostatku prostředků, nemá žádnou práci ani žádné finanční prostředky, neví kam by šla, jak by zaopatřila děti.

„Fyzické útoky neustávaly, navíc se začaly projevovat finanční problémy, protože jsem byla na mateřské a manžel byl bez práce a nedostával podporu v nezaměstnanosti. Žádala jsem ho, aby si práci našel, ale bylo mi řečeno, že mu žádná nabídka nevyhovuje. Nejsm prý dobrá manželka, protože ho nepodporuji a nutím ho dělat něco, co ho nebaví a neuspokojuje. To považoval za dost dobrý důvod k pití. Když byl synovi rok, nastoupila jsem opět do práce, abych nás uživila, syn byl v jeslích, situace byla již neúnosná, manžel mi neustále bral peníze, aby měl na pití.“⁴

Sexuální násilí může označovat jakoukoliv situaci, kdy je jedna osoba (ohrožená) proti své vůli nucena druhou (násilná osoba) podílet se na nežádoucích, ponižujících nebo nebezpečných sexuálních aktivitách. Může se jednat o vynucený sexuální styk mezi

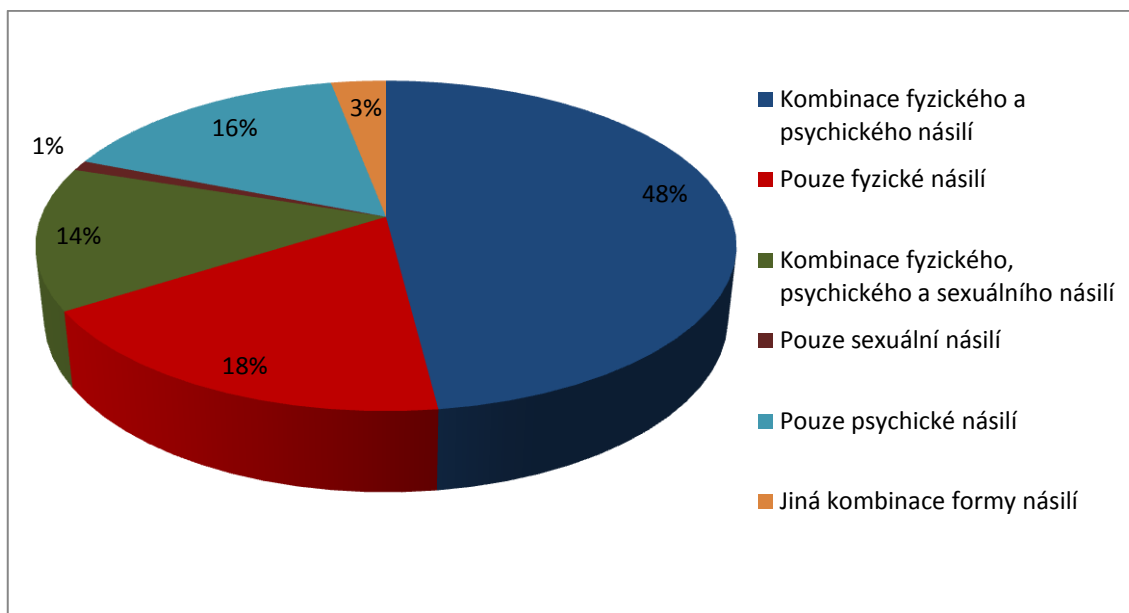
³ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 51

⁴ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 50

manžely, nucení k sexuálním praktikám. Tato forma násilí patří mezi časté formy násilí mezi partnery.

V červenci 2006 byl školenými tazateli agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR proveden formou rozhovoru sociologický reprezentativní výzkum týkající se domácího násilí. Výzkumu se zúčastnilo 1690 respondentů, obyvatel České republiky starších patnácti let. Z odpovědí 770 respondentů, kteří byli ochotni o svých zkušenostech vypovídat, bylo zjištěno, že nejčastější formou domácího násilí je kombinace fyzického a psychického násilí.⁵

Graf č. 1. Procentuální zastoupení forem domácího násilí

Zdroj: <http://www.stem.cz/clanek/1145>,

1.3 Cyklus domácího násilí

K domácímu násilí nedochází nepřerušovaně, jako sled násilného jednání vůči ohrožené osobě, ale má určitý, dalo by se říci typický cyklus. Jako první ho popsala Lenore Walkerová. Přestože její popis reflektuje její zaměření na ženy jako oběti domácího násilí, je možné jí stanovené fáze přiřadit i do ostatních typů domácího násilí, a to jak u domácího násilí, kde jsou ohrožené osoby muži, tak i u vztahů mezi rodiči a dětmi, prarodiči a vnoučaty.

⁵ <http://www.stem.cz/clanek/1145>, 12. prosince 2012, 19.53 hodin

Cyklus domácího násilí lze složit ze čtyř od sebe navzájem odlišných fází, které navzájem na sebe navazují. Jednotlivé fáze mají různou dobu trvání a časový interval, které se při opakovaném násilí zkracují. Cyklus se obvykle opakuje do doby, než je nějakým způsobem přerušen. Opakování může trvat až po desítky let. V současné době je tento cyklus obvykle popisován jako uzavřený kruh. Objevují se však také názory, že by se mělo hovořit spíše o spirále a to vzhledem ke skutečnosti, že domácí násilí má vzrůstající tendenci.

1. **Fáze hromadění, narůstání napětí** – v době trvání této fáze dochází k selhávání komunikace mezi násilnou a ohroženou osobou. Násilná osoba je podrážděná, nespokojená, projevuje se křikem, nadávkami vůči ohrožené osobě. Vzdává u ní potřeba kontroly, vzrůstá nepodložená žárlivost. Ohrožená osoba začíná mít strach, aby předešla vyostření situace, snaží se ve všem násilné osobě vyhovět, pečovat o ni, souhlasí se vším. Klade si za vinu, že nezamezila vzniku napětí svým nedostatečným snažením. Omlouvá jednání násilné osoby. Snaží se skrýt jeho jednání.
2. **Fáze násilí v incidentu** – násilná osoba ve snaze získat moc a kontrolu nad ohroženou osobou se plně projevuje svým hrubým chováním, nemá dostatek kontroly, projevuje se záchvaty zuřivosti. Dochází nejen k emocionálnímu, psychickému týrání, ale i k fyzickému násilí, kdy hrubost jednání násilné osoby závisí na vývoji násilí ve vztahu. Dochází k zastrašování, rozbíjení věcí, strkání, mlácení, kopání, škrcení, pálení, ale také i k znásilnění. Ohrožená osoba prožívá pocity úzkosti, bezmoci, strachu, zoufalství, že nemá cenu se snažit o únik nebo o obranu. V důsledku fyzického napadání je násilnou osobou ohrožení způsobeno zranění, a to od modřin až po zlomeniny se kterými někdy vyhledá lékařské ošetření. Zde však jako příčinu uvádí pády a podobné situace ve snaze skrýt skutečný původ zranění. V této době je ohrožená osoba často odhodlána, že vztah ukončí.
3. **Fáze usmíření, líbánek** – násilná osoba z obavy, že by ohrožená osoba mohla jejich vztah ukončit a ona by tak mohla ztratit svoji moc a kontrolu, mění svoje jednání. Snaží se svoje jednání vůči ohrožené osobě omluvit, slibuje, že již se podobného jednání nebude opakovat, že se změní a napraví. Snaží se dát najevo svoji náklonnost, lásku, nosí ohrožené osobě dárky. Přestože tuto svoji lepší tvář

většinou ze zjištění jen předstírá, daří se mu ohroženou osobu přesvědčit, aby uvěřila jeho slibům o jeho napravení. Ohrožená osoba ve vztahu zůstává a své přesvědčení o ukončení vztahu ztrácí. Pokud taktika polepšení násilné osobě nevychází s cílem udržet vztah, mění strategii, ohroženou osobu vydírá vyhrožováním sebepoškození, svalováním odpovědnosti svého násilného chování na ohroženou osobu. Snaží se zpochybnit názor, pohled ohrožené osoby na jeho násilného jednání či dokonce se snaží zpochybnit důvěryhodnost ohrožené osoby.

4. **Fáze klidu** – je typická relativním klidem, nedochází k žádným incidentům násilí. Ohrožená osoba doufá a postupně sama sebe přesvědčuje, že se násilná osoba polepšila a splnila tak svůj slib. Problémy ve vztahu však nejsou vyřešeny, postupně se hromadí, vrší, než se opět překloupí do fáze napětí. Tato fáze v některé literatuře je uváděna jako součást fáze usmíření.⁶

Domácí násilí se ve většině případů nevyskytuje v čisté formě. S největší pravděpodobností se jedná o několik forem současně. Přidává se také stoupající tendence, kdy prvotní psychické násilí vygraduje do násilí fyzického a posléze dokonce na útok proti životu. V počátku násilného vztahu je fáze násilí v délce trvání nejkratší. Postupně se však při neřešení problému stává naopak fází s nejdelší dobou trvání. „*Neustálé střídání vlídného a milujícího chování s násilným udržuje oběť ve vztahu a odrazuje ji od odchodu. Na druhé straně střídání jednotlivých fází násilného partnera nemotivuje ke změně jeho chování. Přestože se jednotlivé fáze střídají v cyklu, je obtížné předvídat začátek a konec jednotlivých etap, zejména vzhledem k jejich závislosti na mnoha situačních faktorech.*“⁷

1.4 Znaky domácího násilí

Při určování zda jednání je či není domácím násilím, pomáhá v hodnocení konkrétního jednání naplnění čtyř základních znaků domácího násilí. Tyto čtyři znaky jsou také uvedeny v metodě SARA DN, což je pomůcka pro policisty, jež vydal Bílý kruh bezpečí s finanční podporou Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

⁶ MARVÁNOVÁ –VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ Marie. *Partnerské násilí*. 1. vydání, Praha: Linde, 2008, s.37-39

⁷ MARVÁNOVÁ –VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ Marie. *Partnerské násilí*. 1. vydání, Praha: Linde, 2008, s.37

Jedná se o:

1. **Opakování a dlouhodobost** – při posuzování naplněnosti tohoto kritéria je nutné, zda se jedná o ojedinělý incident, nebo zda o dlouhodobější, opakované jednání, které má opakující se cyklus. Jeden útok jakéhokoliv charakteru nemusí určovat, že se jedná o domácí násilí, ale může to být začátek. Na počátku domácího násilí se ohrožená osoba snaží jednání násilné osoby omlouvat, přičítá její nevhodné jednání žárlivosti. Charakteristické pro domácí násilí je právě ta opakovanost a dlouhodobost, z čehož vyplývá nutnost se při posuzování naplnění tohoto znaku ptát na historii jednání jedné osoby vůči druhé.
2. **Eskalace neboli stupňování násilí** – jednání násilné osoby vůči ohrožené prochází určitým vývojem. Prvotní jednání je charakteristické verbálními útoky od výhrůžek, ponižování až po vyhrožování a zastrašování, a to útok na lidskou důstojnost, jehož cílem je sociální izolace ohrožené osoby a snížení její sebeúcty. Slovní ataky přechází v první fyzické útoky, které postupem času nabývají na intenzitě jak v hrubosti, tak i četnosti, jedná se o útoky na zdraví, jejichž cílem je ohroženou osobu potrestat. Fyzické napadání však může přerůst až v útoky, jež mohou ohrožovat život, jejichž cílem je dokonce likvidace ohrožené osoby.
3. **Jasně a nezpochybnitelné role** – jedná se o přesně rozdělené a neměnné určení rolí mezi aktéry, z níž je patrné, kdo je osobou ohroženou a kdo osobou násilnou. Za domácí násilí se tedy dle tohoto znaku nebude moci považovat takzvaná „italská domácnost“. Poslední dobou se objevují názory, že tato asymetrie nemusí být vždy a tento znak bude muset být nově nastaven. Připouští se, že ke změně asymetrie může dojít vývojem nebo změnou situace. Při domácím násilí jde vždy o moc a kontrolu nad druhým. Tato moc může nabývat různých podob, například psychickou, fyzickou, ale i moc rodičů nad dětmi. Proto se může stát, že osoba, jež nedisponuje fyzickou silou, se ocitá v roli násilné osoby, která pomocí své manipulace, psychické převahy týrá osobu fyzicky silnější, jejíž následné fyzické násilí může být výrazem boje jednak proti bezpráví, ale také bojem za získání moci. Znakem tedy bude faktická moc násilné osoby nad osobou ohroženou.

4. **Neveřejnost** – domácího násilí se vždy násilná osoba dopouští v soukromí, nemusí se však vždy jednat o bydliště, k domácímu násilí může klidně dojít i v hotelovém pokoji při rodinné dovolené. Dokonce k domácímu násilí může dojít i mezi bezdomovci, a to pod mostem. Charakteristické je vždy, že probíhá za zavřenými dveřmi, stranou společenské kontroly a tedy většinou beze svědků. Ve většině případů se odehrává ve společné domácnosti aktérů. V případě opakovaného násilí se tato neveřejnost, zejména díky mizejícím zábránám násilné osoby, může přenést téměř kamkoliv na chodbu domu či ulici před dům, pracoviště ohrožené osoby. S touto neveřejností souvisí i vzájemná blízkost aktérů domácího násilí. Násilná a ohrožená osoba mají blízký, většinou intimní vztah, společný majetek, ale i společný okruh přátel.⁸

Při posuzování zda konkrétní případ je či není domácím násilím, je nutné, aby došlo k naplnění všech čtyř výše uvedených znaků. V poslední době se v policejní praxi při posuzování zda se jedná o domácí násilí, upouští od striktního dodržování naplnění znaku eskalace násilí v případech, že je vážně ohrožen život zdraví nebo lidská důstojnost ohrožené osoby. Důvodem je přijmout opatření, jehož cílem je ochránit ohroženou osobu před dalším útokem násilné osoby, aniž by ohrožená osoba musela opustit domov.

1.5 Mýty o domácím násilí

Přestože je fenoménu domácího násilí čím dál více věnováno pozornosti, jsou přijímány opatření, které toto násilí označují jako nežádoucí a společností neakceptovatelné, zákonodárnou mocí jsou přijímány jednotlivá ustanovení zákonů, které toto jednání zakazují či jejich pachatele trestají až trestem odnětí svobody, stále se objevují názory obhajující nebo zlehčující tento druh společensky nežádoucího chování. Stále mezi lidmi přežívají předsudky a mýty, které násilí na obětech domácího násilí omlouvají. Což má zejména velmi negativní vliv na oběti násilí. *„Obhajují totiž chování pachatelů a násilníků a dávají samotným obětem pocit viny. Osoby ohrožené domácím násilím se pak dostávají do situace, kdy se ostýchají se svými problémy komukoliv svěřit. Díky tomu pak mají*

⁸ BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, PROKEŠOVÁ, Hana. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právních ochrany dětí*. 1. vydání. Praha: MPSV, 2006, s.12-15

*násilníci pocit, že jejich chování je omluvitelné, že okolí jejich chování chápe, na čemž pak i pochopitelně staví své sebejisté chování*⁹

Jednou z možností, jak těmto nesprávným názorům předcházet, je jejich poznání a označení jich jako nežádoucích, což by přemýšlivým lidem mělo být dostatečné znamení, aby si popřípadě svůj vlastní názor změnili či poopravili. Mýty lze rozdělit dle souvislostí do tří skupin.

Mýty související s existencí domácího násilí a sociálním postavením rodiny:

- **Domácí násilí se vyskytuje jen v disfunkčních rodinách** – tomuto odporují výsledky výzkumů, které poukazují, že domácí násilí existuje nezávisle na sociálním postavení, příslušnosti ke kulturám, rase, národnosti, náboženskému vyznání, ba dokonce nezávisle na výši dosaženého vzdělání či vědomostech.
- **V manželství jsou někdy problémy a neshody, někdy to skřípe** – není možné, aby existoval vztah bez různosti názorů na věci a tyto rozdíly je potřeba vyřešit, což občas v každém vztahu vede k hádkám či konfliktům. V případě, že existuje rovnost obou protichůdných stran, komunikace probíhá v rovině slovní rozepře a nemůže se hovořit o domácím násilí. V okamžiku, kdy však jedna ze stran použije vůči druhé fyzické či ekonomické převahy a díky tomu většinou prosadí svůj názor na úkor té slabší strany, se však o běžnou hádku již jednat nemůže. Díky takto dosaženému vítězství se silnější strana k argumentaci podpořené silou bude uchylovat stále častěji a s větší silou a začne se tak roztáčet spirála domácího násilí.
- **Není to moje věc, ale těch dvou, neměl bych se mezi ně vměšovat** - toto odráží mylný názor, že domácí násilí je soukromou záležitostí. Přestože trestně právní odpovědnost pachatele v případě domácího násilí je stejná jako u pachatele násilí spáchaného na místě veřejnosti přístupném. Tato nevšímavost, lhostejnost a neochota někomu pomoci utvrzuje pachatele domácího násilí v jeho neohroženosti a naopak ohrožená osoba toto jednání okolí chápe jako nepochopení a odepření pomoci v její tíživé situaci.¹⁰

⁹ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven Žena v domácím násilí Partnerské násilí*. 1. vydání, Brno: Computer Press, a.s., 2008, ISBN 978-80-251-1786-6, s.22

¹⁰ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven Žena v domácím násilí Partnerské násilí*. 1. vydání, Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 22-24

Mýty související s násilnou osobou:

- **Muži si nesmějí nechat všechno líbit** – tento názor odpovídá patriarchální představě o uspořádání rodiny, kdy přece muž má mít nad svojí ženou určitou moc a má rozhodovat o důležitých otázkách rodiny, žena má jen poslouchat muže a činit vše, aby se on cítil dobře. Tuto nadvládu dělí jen pomyslná hranice od fyzického násilí muže vůči ženě, která odmítá se muži ve všem podřizovat.
- **Vždyť on za to vlastně nemůže, to alkohol** – je pravdivé, že užívání alkoholu je jedním ze spouštěcích mechanismů agresivního chování, popřípadě ztráty nebo snížení sebekontroly. Je přece snadnější svést svoje agresivní chování na alkohol než převzít za něj odpovědnost. Rovněž pro ohroženou osobu je lépe přijatelné násilné chování druhého, k němuž ho pojí citová vazba, svádět na alkohol a věřit klamně iluzi, že s abstinencí přestane i násilí. Je nutné si však uvědomit, že existuje větší počet lidí, kteří pijí alkohol a žádného násilí se nedopouštějí a vedle toho existují i lidé, kteří jsou agresivní, aniž by alkohol požili.
- **Zvládá toho hodně a nelze se čemu divit, že mu praskly nervy** - násilné osoby se snaží vystupovat před ostatními jako spořádaní členové rodiny, staví se do světla příjemného milého člověka, který svého partnera a děti miluje a dělá pro jejich dobro vše, co mu síly stačí. Jakmile se však ocitá v rodinném kruhu, začíná si svoje vnitřní napětí vybíjet na těch, jež se mu velmi omezeně mohou bránit, a to na manželce, na dětech.¹¹

Mýty související s ohroženou osobou:

- **Vždyť může odejít, jestliže je to tak hrozné** – přestože je ohrožená osoba přesvědčena o nutnosti ukončení vztahu, kde je týrána, je nucena zvažovat co vyplyne z jejího odchodu od násilné osoby, jak ji okolí přijme. Vždy pro ostatní je její násilný partner tak slušný, nebude vypadat právě ona, jako ten kdo rozvrací rodinu? Jak se o sebe a děti postará, jak zajistí nutné zázemí pro jejich další život. Tyto obavy a strach ji často přinutí v násilném vztahu zůstat a jakákoliv zmínka o ukončení vztahu vyvolá v násilné osobě ještě hrubější násilí ve snaze zabránit odchodu všemi možnými prostředky.

¹¹ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven Žena v domácím násilí Partnerské násilí*. 1. vydání, Brno: Computer Press, 2008, s. 24-25

- **Vždyť si ho sama vybrala, ačkoliv věděla jaký je** – toto tvrzení vlastně vyjadřuje názor, že za všechno si vlastně může ohrožená osoba sama. Toto je v rozporu se starým pořekadlem: „Když ptáčka lapají, krásně mu zpívají.“. Většina osob není na počátku vztahu hrubá a agresivní. Násilí přichází zpravidla později, kdy první agresivní projevy násilné osoby považuje ohrožená osoba jako něco mimořádného, co se již nebude opakovat. Agresor se omlouvá a slibuje, že se to nebude opakovat. Což ohrožená osoba přijímá a uvěří slibům, a to opakovaně, dokonce po dlouhá léta. Toto má za následek postupné přivykání ohrožené osoby na násilí a agresi a považuje takovéto jednání jako přirozenou součást jejich vztahu.
- **Vždyť ho sama vyprovokovala, všechno má svůj důvod** – názor, jenž se snaží ospravedlnit násilí. Žádná ať již vymyšlená či skutečná provokace nebo nevhodné jednání nemůže omluvit násilné jednání vůči druhému. Nelze řešit věci silovým jednáním, ale klidnou cestou a tedy za jakékoliv násilí je odpovědný ten, kdo ho činil.¹²

¹² BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven Žena v domácím násilí Partnerské násilí*. 1. vydání, Brno: Computer Press, 2008, s.26-27

2 ÚČASTNÍCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Domácí násilí se může přihodit každému, bez rozdílu věku, národnosti, sociálního či ekonomického postavení. Na jedné straně násilného vztahu stojí osoba agresora, jež se nazývá násilná osoba a na druhé straně je oběť – osoba ohrožená. Jako další účastníci domácího násilí jsou ostatní osoby žijící v domácnosti a to zejména děti, které jako přímí účastníci se stávají rovněž osobami ohroženými. Ze statistik vyplývá, že v partnerském násilí je většinou osobou násilnou muž, osobou ohroženou žena. V generačním násilí je jako násilná osoba zletilý či nezletilý dítě většinou mužského pohlaví, ohroženou osobou jsou rodiče většinou matka. U transgeneračního násilí bývají násilnou osobou zletilá či nezletilá vnoučata vůči prarodičům.

2.1 Násilná osoba obecně

U osoby pachatele domácího násilí nezáleží na příslušnosti k národnosti, etniku, náboženskému vyznání či dosaženém stupni vzdělání. Lze však konstatovat, že muži s nižším stupněm vzdělání se budou dopouštět ve větší míře fyzického násilí oproti mužům s vyšším vzděláním. Důvod či důvody, proč se některé osoby ve vztazích chovají násilně, nelze jednoduše vysvětlit. Zdroje násilného chování jsou nejčastěji vysvětlovány:

- **Těžký stres nebo současné působení několika méně stresujících okolností** – konkrétní nepříznivé situace se mohou stát spouštěcím mechanismem násilného chování, jedná se zejména o vážné finanční problémy, dlouhodobá nezaměstnanost, vážná nemoc, rozvod nebo rozchod, ale i neplánované těhotenství, problémy s příbuznými, s dětmi.
- **Frustrace** – jež pramení z manželského stereotypu, rodinného života, nejasného životního cíle, neuspokojivé práce, která nepřináší potěšení, může vyvolávat u jedince hněv a připravenost k agresi. Což ale nemusí vyústit v otevřené násilí, záleží to na vlastnostech dané osoby, okolnostech, v nichž se nachází a sociálním prostředí, jež ho obklopuje. Cílem násilného jednání není vždy původce frustrace, zejména pokud by mohlo jednání násilné osobě uškodit. Cílem pak se stává většinou fyzicky slabší jedinec, jež je v asymetrickém vztahu vůči násilné sobě.

- **Ohrožení** - ať již fyzické či psychické může vést k násilné reakci ve snaze se bránit. Tyto hrozby mohou být nejen reálné ale i bez zjevné příčiny. Násilí propuká v okamžiku uvědomění si bezprostřední hrozby.
- **Charakteristiky vztahu** - násilná osoba k ohrožené osobě cítí jak vztah bez něhož nemůže žít, ale zároveň si uvědomuje, že je v jejich vztahu až nenávist. Jedná se o vztah závislosti, jehož prvky lze spatřovat v různých vtazích, a to v partnerských (heterosexuálních i homosexuálních), vztazích rodič – dítě.
- **Partnerské neshody** - jakýkoliv vztah osob přináší po určité době stereotyp, stres z problémů. Záleží na osobnosti jedince, jak se s těmito problémy vyrovná. Oproti tomu některé problémy například s rodinnými financemi, rozdělením domácích prací, spory o výchovu dětí či jejich kázeň mohou vygradovat až v domácí násilí, zejména jedná-li se o jejich dlouhodobější a větší konflikt.
- **Boj o moc** - v ideálním soužití, by se měly osoby žijící ve společné domácnosti rovnoměrně podílet na rozhodování za současného respektování druhého. Nejen ekonomicky silnější osoba se však může snažit získat moc a kontrolu nad druhým, a to i za pomoci násilí. Je jen krůček k tomu, že pokud tato osoba moc získá, snaží se jí za všech okolností a všemi prostředky udržet a upevnit. Druhá osoba se stává slabou, zranitelnou s pocitem bezmoci.
- **Vzory a modely chování** - v případě, že dítě vyrůstá v rodině, kde je násilí považováno za normální, snadno toto násilí akceptuje a bere ho jako přirozené a správný vzorec chování. Toto umocňuje ještě násilí ve společnosti, neboť násilí v televizi, kině je nejen považováno jako zdroj zábavy, je dokonce prezentováno jako oprávněný a jediný způsob řešení problému.
- **Ztotožnění s agresorem** - násilná osoba může vzniknout z jedince, který byl v mládí opakovaně tvrdě trestán, z čehož u něj pramenil pocit bezmoci a slabosti. Pro odstranění a vyrovnání se s těmito pocity nechce být tato osoba slabá a bezmocná, ale silná, a tak se uchyluje k násilí.
- **Alkohol a drogy** - vzájemný vztah mezi násilím a alkoholem či drogou je často vysvětlován odlišně. Jednou je užívání alkoholu považováno za startér agresivního chování. Podruhé se považuje za alibi, neboť je snadné přisuzovat násilné chování alkoholu a ne osobě, jež ho činila. Rovněž se alkohol považuje za příčnu snížení zábran a strachu z následků násilného jednání a to jak sociálních, tak fyzických.

- **Psychická onemocnění** - lidé s psychiatrickou poruchou mohou jednat impulzivně, ztratit kontrolu nad svým jednáním. Jednání druhých si mohou špatně vyložit a považovat je za ohrožení své vlastní osoby.
- **Poruchy osobnosti** - k rizikovým poruchám patří ty, jež mají přímý důsledek na chování druhých. Jedná se zejména o antisociální poruchu osobnosti, neboť tyto osoby jsou často podrážděné a agresivní, nemají výčitky při ublížení druhému a dokonce násilné chování vůči druhému považují za svoje právo. Většinou nemívají přátele ani dobré vztahy s vlastními rodinnými příslušníky. „V souboru násilníků evidovaných oficiálně (soudně) nebo viktimologicky (na základě výzkumů obětí domácího násilí) bylo v mnoha studiích zjištěno vysoké procento poruch osobnosti, jejichž symptomy vykazovalo až 80 % násilníků zkoumaného vzorku. V normální populaci je výskyt poruch osobnosti výrazně nižší, maximální odhady se pohybují na hladině 15 – 20 %.“¹³
- **Velká tolerance společnosti vůči násilí** – vzhledem k přetrvávající, ne-li narůstající toleranci společnosti k agresivnímu jednání, které přerůstá až v násilí, za účelem sebeprosazení a dosažení cílů jedincem na úkor druhých je také jednou z příčin násilného chování ve vztazích mezi osobami blízkými, neboť ten, kdo užívá násilí k dosažení pracovních cílů, těžko potom nebude toto násilí také používat při snaze o získání moci nad osobou blízkou.¹⁴

O násilné osobě víme méně, než o osobě ohrožené. Poznatky o pachatelích domácího násilí vychází ze třech zdrojů, a to z výpovědí osob ohrožených, z kriminologických výzkumů a psychologických výzkumů, jež jsou zaměřeny přímo na osobu násilníka. Z důvodu, že se jedná o různé typy lidí lze jen obtížně násilné osoby kategorizovat.

„Naopak ve studiích zaměřených skutečně na domácí násilí i nadále předpokládáme genderovou asymetrii, tj. systematické násilí a kontrolu uplatňují v drtivé většině výskytu jevu muži vůči svým partnerkám. (Čírtková 2008, Helferich 2006, Loseke, Gelles a Gavanaugh 2004, van Anken 2009) Jinak řečeno u těžkých chronických případů domácího násilí zůstávají v platnosti původní poznatky o klasickém rozdělení rolí na muže násilníka a ženu oběť. Je však vhodné zdůraznit, že i tady došlo k poměrně významnému

¹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2008, s.61-65

¹⁴ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 70

posunu. Současné typologie domácího násilí pracují se čtyřmi základními vzorci. (viz např. Čírtková 2008). Nejtěžší varianta domácího násilí je označována jako tzv. intimní terorismus. Ještě před deseti lety převládal mezi odborníky názor, že pachatelem intimního terorismu bývá výhradně muž. Současné prameny (Schneider 2009) již v této kategorii domácího násilí uvádí 3 % ženských pachatelek. Tím byl prolomen jeden z postulátů feministicky orientovaných teorií domácího násilí. Následující tabulka seznamuje s aktuálními názory na genderové rozložení násilí v heterosexuálních párech. (cit podle Schneider 2009)¹⁵

Tabulka číslo 1. Procentuální zastoupení násilných osob u jednotlivých typů násilí

Typ násilí	Muži	Ženy
Obecné párové násilí	56%	44%
DN - intimní terorismus	97%	3%
"Vzpouora" / Fyzický útok vůči násilnému partnerovi	4%	96%
Vzájemná / střídavá kontrola násilím (ojedinělá, vzácná forma DN)	50%	50%

Zdroj: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby-muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>¹⁶

2.2 Muž jako násilná osoba

V případě domácího násilí je muž uváděn jako typická násilná osoba, jež má tendenci se dívat na partnerku jako na své vlastnictví, z čehož pramení jeho právo kontrolovat. Nelze

¹⁵ <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>, 28. prosince 2012, 13.53 hodin

¹⁶ <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>, 28. prosince 2012, 13.53 hodin

však souhlasit s konstatováním, co muž to násilná osoba. „Většina mužů (80 %) není násilná, 12 % tvoří občasní uživatelé a pouze 8 % mužů spadá do kategorie chronických domácích násilníků.“¹⁷

Muže, co by násilné osoby v domácím násilí lze charakterizovat:

- vyrostli v násilí – a to nejen jako svědci domácího násilí, ale i oběti,
- jsou chorobně žárliví – na základě pouhého pocitu z věnování pozornosti jeho partnerce reaguje agresivně, přestože je to prakticky nemožné díky jeho kontrole každého pohybu ženy,
- vyznávají hodnoty patriarchy a rozdělení genderových rolí - muž má nad ženou moc pramenící z jeho nadřazenosti, součástí mužské role je násilí na ženě a dětech,
- projevují se u nich násilnické sklony – uznávají násilí jako přirozené a správné řešení problému,
- vykazují problematické sexuální chování – sex je pro ně projev moci, posilování nadřazenosti a ne láskyplný kontakt mezi dvěma osobami,
- rozpolcená osobnost - na jedné straně se chovají jako láskyplná a starostlivá osoba (mezi cizími osobami) a na straně druhé jsou v domácnosti násilní, vzteklí, despotičtí,
- chovají se jako malé dítě – svou pasivitou a závislostí touží, aby o ně někdo pečoval, přičemž toto chování vnímají jako svoji slabost a z toho pramenící svůj hněv směřují do fyzického útoku vůči osobám blízkým,
- neumí za své jednání převzít odpovědnost – jako příčinu jejich nežádoucího jednání svádí na druhé, mají pocit, že jsou beztrestní, jejich násilné jednání nemůže mít pro ně žádné důsledky.¹⁸

Přestože každý případ domácího násilí je jedinečný a tedy i násilná osoba je unikátní, existuje v odborné literatuře snaha o vytvoření typologie násilných mužů, jež by umožnila v dané konkrétní situaci se lépe zorientovat a najít nejlépe vhodnou intervenci. Na

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2008, s.41

¹⁸ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 70-71

podkladě řady výzkumů zabývajících se typologií pachatelů partnerského násilí Saunders (1192) navrhl rozdělení násilných mužů do tří typových skupin:

1. **Pouze rodinný agresor** - mívají vyšší sociální postavení, projevují se nižší úrovní agresivity jen vůči partnerce, k ostatním členům domácnosti není skoro žádné. Mimo domácnost se násilně neprojevují. „*Tomuto typu odpovídá podle Saundersova výzkumu přibližně polovina mužů jako osob násilných. Jejich násilí bylo v polovině případů spojeno s alkoholem.*“¹⁹ Tento typ násilníka je k intervenci nejcitlivější a tedy nejvhodnější. Je vhodným uchazečem pro manželské poradenství.
2. **Obecně násilný typ muže** – je amorální, neodpovědný a antisociální, často má kriminální minulost, neboť se chová násilně nejen v úzkém rodinném kruhu, ale i ve svém okolí a společnosti. Násilí chápe jako vhodnou a přirozenou cestu k dosažení cíle, ba dokonce jako jedinou možnost, neboť s jinými alternativami nemá zkušenost. Většinou má problémy s alkoholem nebo jinými návykovými látkami. „*Představuje asi 25 % pachatelů partnerského násilí.*“²⁰ Pro změnu k lepšímu stavu potřebuje většinou pomoc, jak pro vypořádání s osobními problémy, tak i ze závislosti na alkoholu, či jiných návykových látkách. Je nutná dlouhodobější terapie s cílem rozpoznat co násilná osoba cítí a následně pracovat na komunikaci a kontrole jeho impulzů.
3. **Emocionálně nestálý typ násilníka** – oproti dvěma předešlým typům je nejvíce úzkostlivý, depresivní, emočně labilní. Nejtypičtější je pro něj psychické a emocionální týrání, fyzické násilí je méně časté. Své násilí zaměřuje primárně proti své partnerce či rodině. Alkohol a návykové látky užívá méně, než obecně násilný typ. Tento typ představuje zbývající čtvrtinu z počtu pachatelů domácího násilí. Pro zvládnutí svého vnitřního rozrušení a zabránění se uchýlování k násilí potřebuje pomoc. Je vhodné, aby si uvědomil ničující následky jeho déletrvajících duševního násilí vůči partnerovi. Je potřebné, aby dokázal kontrolovat stimuly a uvolňovat emoce pro společnost přijatelnějším způsobem.²¹

¹⁹ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 74

²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 117

²¹ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 74-74

Ve většině případů násilné osoby jakoukoliv pomoc odmítají, neboť nejsou vnitřně zainteresováni na práci na své osobě. Některé zahraniční studie ukazují, že i soudně nařízená léčba má své určité opodstatnění. Logicky jako první se začala nabízet pomoc osobám ohroženým. Pro zamezení, aby násilná osoba násilí nezopakovala v dalším vztahu, poukázal Pontier na skutečnost, že je nutné zaměřit pomoc nejen na osobu ohroženou, ale také na osobu násilnou. Z tohoto důvodu mnoho institucí, jež se zabývalo pomocí ohroženým osobám domácího násilí, začalo nabízet své programy také zaměřené na osoby násilné, což vyvolalo mezi odbornou i laickou veřejností obavy, zda nebude potlačena jejich prvotní úloha pomoci ohroženým osobám. Pro zabránění těchto spekulací je vhodnější, aby pomoc pro násilné osoby nabízeli jiné organizace. Pomoc mužům i ženám při zvládnutí agrese nabízí mimo jiné poradny pro rodiny, SOS centrum Diakonie ČCE, Centrum sociálních služeb Praha.

2.3 Žena jako násilná osoba

Ženy jako násilné osoby mohou vystupovat ve většině druhů a typech domácího násilí a to nejen v souvislosti s násilím na seniorech či osobami s postižením, ale také jako násilná osoba v partnerských vztazích. Vzhledem k neochotě mužů se svěřovat a vyhledávat pomoc jako oběť násilí se lze domnívat, že oficiální statistiky, jež uvádějí ženy jako násilné osoby ve výši 2 až 5 % jsou daleko vyšší.

Z počátku se v odborné literatuře většinou rozlišovaly dvě úrovně násilného chování žen:

- Ženy, které útočí v sebeobraně – násilí v sebeobraně je typické pro domácí násilí páchané ženami oproti mužům, kdy se jedná o snahu násilí stupňovat.
- Ženy, které násilnou osobu zabijí – kdy se jedná o jediné řešení z pohledu ženy, jak ukončit dlouhodobé a kruté týrání její osoby.

Pozdější studie však ukázaly, že nelze veškeré násilí páchané ženami považovat pouze za sebeobranu či odplatu. Je nutné rozlišovat v daném konkrétním případě, zda se jedná o oboustranný násilný vztah, nebo reakci ženy na násilné chování druhé osoby či o násilí, jež vzniká pouze z přičinění ženy.

Násilí žen se posouvá z roviny psychického a emocionálního násilí až do roviny fyzického násilí. Přesto díky fyzické konstituci obou pohlaví nejsou fyzické útoky žen vůči mužům tak nebezpečné a s takovými následky na zdraví, jako v případě, kdy se fyzického násilí dopouští muž na ženě. Nejčastěji ženy způsobují modřiny, oděrky škrábance nebo zranění smyslových orgánů. Nelze však podceňovat skutečnost, že ženy častěji než muži berou do rukou zbraně, jež jsou běžně dostupné (konvice s vařící vodou, zapnutá žehlička či kuchyňský nůž) a s těmito házejí na druhou osobu. I ony však mohou být dokonce velmi násilnými osobami, jejichž nežádoucí chování má závažné důsledky pro ohroženou osobu.

Podoba ženy jako násilníka neodpovídá běžnému pojetí ženské role. Bez ohledu, zda se jedná o násilí ženy vůči partnerovi či rodičům, je považováno za cosi nezvyklého, což je příčinou, že žena co by násilná osoba vyvolává u druhých osob pohoršení či údiv (*Stejně je to divné, aby baba mlátila chlapa*)²².

2.4 Ohrožená osoba

Ve většině případů se jedná o ženy, děti a seniory, z nichž nejčastější dle statistik jsou právě ženy, a to v 92 až 98 %. Z tohoto důvodu je logické, že zájem odborníků se právem upírá právě k nim. Násilí se děje za zavřenými dveřmi, beze svědků. Ženy, jako ohrožené osoby, jsou velmi často ekonomicky závislé na muži agresorovi. Obavy z budoucnosti jí a společných dětí jim brání v adekvátní odpovědi na násilí v podobě ukončení vztahu. Ve snaze nezavdání příčin agrese násilné osoby jednájí poslušně, snaží se činit vše, co mu vidí na očích až při potlačení své důstojnosti. Při dlouhodobém násilí ženy ztrácí sebevědomí, sebeúctu a narůstá strach a zmatek. Snaží se o věci mlčet, popřípadě ji zapírat, a to jak ze studu, tak ze snahy udržet rodinné vztahy, neboť zejména při společných dětech jsou pro ně prioritou. „Skutečnost, že žena vystupuje jako oběť domácího násilí, nezávisí na jejím věku, rodinném stavu, délce trvání vztahu, vzdělání či ekonomickém postavení. Ze statistiky za rok 2010, z 203 klientek žen, kterým pomáhalo občanské sdružení Rosa řešit domácí násilí, vyplynulo, že základní vzdělání mělo 6,9% žen, vyučeno bylo 11,8%, středoškolské vzdělání mělo 54,2% a 27,1% mělo vysokoškolské vzdělání. Zaměstnáno bylo 49,8%, osobou samostatně výdělečně činnou bylo 9,9%, na mateřské nebo rodičovské dovolené

²² ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 70

bylo 18,7%, dávky v nezaměstnanosti nebo státní sociální podporu pobíralo 6,9%, bez příjmu bylo 3,4%, důchod pobíralo 8,4% a 3% ekonomické postavení neuvedlo.“²³

V poslední době se do povědomí lidí však dostává i pohled, že i na mužích je násilí páčáno. Oproti ohroženým ženám je tato skupina menší, mluví se o počtu 2 až 5%. Ze strany násilné osoby není v tomto případě tak rozdílná fyzická převaha. Muži jsou spíše vystaveni psychickému nátlaku spočívající v nadávkách, ponižování, zamezování kontaktu s dětmi, ale i navádění dětí proti muži, výhrůzkám a hrozbám, že ho opustí a on o všechno přijde. Při fyzickém násilí dochází k úderům, tahání za vlasy, házení věcí po muži. Hovoří se o tom, že muž oproti ženě má mnohem snadnější se od násilné osoby odpoutat, vzhledem k možnosti ekonomického zabezpečení plynoucí z větší možnosti sehnání práce, jednoduššího sehnání nového ubytování. Muži se také cítí více bezpečně ve svém novém domově, domácnosti po ukončení násilného vztahu oproti ženám v podobné situaci. Muži však z obavy o reakci okolí mnohem méně o násilí ze strany ženy hovoří a vyhledávají pomoc.

V mezigeneračním a transgeneračním násilí se setkáváme s největší latentností. Ze statistik vyplývá, že senioři ve věku nad 65 let jsou obětí domácího násilí v 3 až 5%. Při domácím násilí dochází ke ztrátě osobních vztahů. Díky stále menšímu ekonomickému zabezpečení mladých lidí je tento druh násilí na vzestupu. Potřebné finanční prostředky na obživu, koníčky, ale i na získání další dávky návykové a psychotropní látky jsou ochotny násilné osoby získávat za pomocí síly vůči bezmocným rodičům či prarodičům pobírající starobní důchody. Vzhledem ke skutečnosti, že řada seniorů nevychází ze svého bytu každý den, se tento typ násilí velmi těžko odhaluje. Násilná osoba vůči osobě ohrožené seniorovi může použít všech forem domácího násilí. Ohrožení senioři ze studu násilí vůči jejich osobě skrývají, dosti často toto násilí berou jako své osobní selhání ve výchově potomků.

V odborné literatuře jsou popisovány čtyři základní fáze, kterými ohrožená osoba od počátku do ukončení násilného vztahu prochází.

- **Připoutání se** – násilná osoba si ohroženou osobu namlouvá, dvoří se jí, zahrnuje jí pozorností, dárky. Budoucí oběť v této osobě vidí ideálního partnera a často přehlíží varovné signály – projevy žárlivosti, snahy o manipulaci či sociální

²³ [http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika 2010 Studie Zdravotni dopady nasili ROSA.pdf](http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika%202010%20Studie%20Zdravotni%20dopady%20nasili%20ROSA.pdf), 03. ledna 2013, 11.25 hodin

izolování. V případě snahy okolí o vyslovení pochybností o ideálním partnerovi budoucí ohrožená osoba na toto reaguje podrážděně, nepřiměřeně, dochází až k sociální izolaci.

- **Snášení** – po připoutání osoby dochází k zvětšujícímu se tlaku na budoucí ohroženou osobu, ve vztahu dochází k napětí, které postupně narůstá a přechází v násilí. První násilný incident je pro ohroženou osobu velkou ránou, nechápe co se stalo, kam zmizel ten ideální partner. Její nepřipravenosti a nepochopení využívá násilná osoba a své jednání omlouvá, slibuje, že se již více nebude opakovat, čemuž většinou ohrožená osoba uvěří. Agresor se postupně zmocní vlády nad obětí. Nejrůznější podoby násilí se stávají prostředkem udržení moci nad ohroženou osobou, jež se mylně domnívá, že svou poslušností a chováním, jež násilná osoba vyžaduje, dosáhne změny chování násilné osoby vůči ní. Ohrožená osoba ve snaze přežít tento vztah bez větší újmy, se stává absolutně poslušnou, ochotnou k jejímu ponižování. Ba dokonce obhajuje jednání násilné osoby, maskuje stopy zranění, při případném ošetření lže o důvodech zranění, vymýšlí si je a svádí to na svoji nemotornost.
- **Osvobození se od násilného vztahu** – ohrožená osoba si uvědomuje opravdový obraz vztahu, ztrácí růžové brýle. Uvědomuje si, že ztratí smysl života, pokud ve vztahu zůstane. Získává pocit, že je nutné vztah ukončit, začíná hledat pomoc a podporu pro realizaci.
- **Odpoutání se** – ohrožená osoba odchází od násilné osoby a přivyká na novou situaci. Nejedná se o jednoduchou a krátkodobou záležitost, vyžadující často pomoc odborníků. Díky stereotypům a předsudkům v naší společnosti mnoho obětí tuto pomoc odmítá nebo se zdráhá ji vyhledat.²⁴

I přes snahu ohrožené osoby násilné vztahy nekončí poklidným rozchodem a adaptací na novou situaci. Obě strany totiž mají mnoho společného. Nežádka se stává, že ohrožená osoba i po odchodu, se do vztahu právě kvůli dětem vrací a domácí násilí po delší či kratší době znovu propuká. I v případě, že ohrožená osoba ze vztahu doslova uteče, může ze strany násilné osoby ve snaze o opětovné získání moci docházet až k pronásledování ohrožené osoby takzvanému stalkingu.

²⁴ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 90-91

3 NÁSILÍ NA DĚTECH

Slova : „přátele si vybíráme, ale příbuzní jsou nám přiděleni“ v nás mnohých vyvolají úsměv a nezapomenutelnou vzpomínku na příjemně prožité chvíle dětství s rodiči, kamarády. O to hrozivější důsledky mají tato slova pro děti, jež vyrůstaly v rodinách, kde byly přítomny domácímu násilí, a to nejen v postavení oběti ale i jako svědka. Domácí násilí, jemuž jsou děti přítomny, musí na nich zákonitě zanechat negativní dopady, jež se odráží ve vývoji jejich osobnosti. Je povinností společnosti takovéto děti chránit před těžkým traumatickým zážitkem, který pro dítě představuje násilí mezi rodiči.

„Děti jsou přítomny ze 2/3 domácímu násilí v roli svědků. Až 14 % populace starší 15 let má osobní zkušenost s násilím v partnerském vztahu. Až 62 % dětí má zkušenost s psychickým násilím v rodině. Až 1/4 dětí bývá trestáno způsobem naplňujícím definici týrání.“²⁵

Dost velký počet lidí zastává naivní názor, že si děti nevšimnou, že mezi jejich rodiči dochází k násilí. Tento mylný názor zastávají, protože si to vlastně sami přejí, aby to tak ve skutečnosti bylo. Děti, ale velmi citlivě vnímají podivné chování rodičů, přes zavřené dveře dětských pokojů slyší hlasité projevy násilí, jsou schopny si ze situace vydedukovat co se děje, jsou dokonce svědky fyzického napadení či si všimnou následku takového napadení.

„Jak vnímají násilí děti:

- ✓ *„Vždycky jsem se je snažil od sebe odtrhnout, protože jsem měl strach, že se navzájem pozabíjí.“ (11letý hoch)*
- ✓ *„Maminka plakala tak hlasitě, že jsme ji slyšeli až do pokojíčku. A tak jsme se raději schovali pod peřinu. To bylo strašné.“ (9letá holčička)*
- ✓ *„Mamince tekla krev. Měl jsem hrozný strach, že umře, ale vůbec jsem nevěděl, co mám dělat.“ (7letý chlapeček)*
- ✓ *Když tatínek maminku bil, uhodil i mne. Do břicha. Pak mě strašně bolelo a celé se chvělo.“ (11letá holčička)*

²⁵ http://prevence.koprivnice.org/wp-content/uploads/2009/11/Prezentace_PCR.pdf, 03. ledna 2013, 10.03 hodin

- ✓ „Večer jsem nemohla spát, bála jsem se. Vždycky, když jsem usnula, měla jsem noční můry.“ (12letá holčička)²⁶

Domácí násilí se týká všech věkových kategorií dětí, a to jak v pozici svědka tak oběti, počínaje kojenci a konče pubescenty či mladistvými. Dokonce domácí násilí může propuknout až v době, kdy jsou děti již plnoleté a žijí s rodiči ve společné domácnosti. „Ze statistiky za rok 2010, u 203 klientek žen, kterým pomáhalo občanské sdružení Rosa řešit domácí násilí, vyplynulo, že v jejich vztazích žilo celkem 307 dětí, z nichž bylo 291, to je 94,8% prokazatelně svědky domácího násilí, jež bylo namířeno na jejich matky.“²⁷

3.1 Ochrana dítěte a její historický vývoj

Ochrana dětí matkami potažmo osobami blízkými je stará jako lidstvo samo. Ve druhé polovině 19. století dochází k prvním zákonným úpravám. Péče o chudé, jež zahrnovala i péči o děti nahrazovala dobročinnost poskytovanou církví, šlechtou či bohatými jedinci. Lze však konstatovat, že ke zvýšenému zájmu o dítě a jeho ochranu dochází až od počátku 20. století, respektive po ukončení 1. světové války. V Londýně roku 1918 byla založena organizace Safe of Children. V roce 1924 je přijata Shromážděním Společnosti národů Deklarace o právech dětí. Myšlenka deklarace o právech dětí je následně zahrnuta, jak do Charty Spojených národů, tak do Všeobecné deklarace lidských práv, a to po skončení 2. světové války, přesněji v letech 1945 až 1946. Přijetím již uvedené deklarace o právech dítěte Valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 1959 byla počátečním impulzem k vzniku Úmluvy o právech dítěte, jež byla schválena dne 20. listopadu 1989 Organizací spojených národů. Jedná se o první mezinárodní dokument uzákoňující práva dětí ve formě smlouvy. Stává se však závazným jen pro ty státy, které ji ratifikovaly. Československá federativní republika se k úmluvě připojuje v září roku 1990, kdy v New Yorku proběhl Světový summit pro děti. V únoru roku 1990 je Federálním shromážděním ČSFR úmluva ratifikována a stává se právním dokumentem. Po rozdělení Československé federativní republiky k 1. lednu 1993 přejímá nově vzniklá Česká republika v témže roce 1993 závazky, jež Úmluvy o právech dítěte vyplývají.

²⁶ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven Žena v domácím násilí Partnerské násilí*. 1. vydání, Brno: Computer Press, 2008, s.88

²⁷ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_a_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasil_i_ROSA.pdf, 03.ledna 2013, 11.25 hodin

Výše uvedené informace neznamenaají, že v Československu po jejím vzniku a konci druhé světové války nebyly přijaty zákony na ochranu dětí. Jako první z nich nabyt účinnosti dne 4. srpna 1921 pod číslem 256/1921 Sb., Zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských. K němu bylo pod číslem 29/1930 Sb. vydáno Vládní nařízení, jímž se provádí zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, s nabytím účinnosti dne 1. dubna 1930. Dne 9. ledna 1946 byl Prozatímním národním shromážděním republiky Československé přijat Zákon o hromadném poručení číslo 7/1946 Sb., jenž byl zveřejněn v částce 4 sbírky zákonů dne 30. ledna 1946 a účinnosti nabyt dne 8. listopadu 1946. Dne 1. ledna 1953 nabyt účinnosti Zákon o organizaci péče o mládež číslo 48/1947 Sb., k němuž bylo vydáno Vládní nařízení, jímž se provádí zákon o organizaci péče o mládež číslo 202/1947 s účinností od 15. prosince 1947. Předchozí právní úpravy byly zrušeny Zákonem o sociálně právní ochraně mládeže číslo 69/1952 Sb., který byl přijat Národním shromážděním republiky Československé dne 30. října 1952 a nabyt účinnosti dne 1. ledna 1953. „*Tento zákon poplatný nazírání počátku padesátých let, vycházel z mylných představ, že současně se změnou politických, sociálních a hospodářských poměrů v našich zemích odpadnou automaticky všechny příčiny, pro něž je třeba dětem poskytnout ochranu především proti ohrožení, ke kterým dochází přímo v rodinách, a že všichni občané budou plnit své poslání jako odpovědní rodiče svých dětí. Zákon zrušil veškerá dosavadní ustanovení o věcech jím upravených a ustanovení jemu odporující.*“²⁸

Zákon o sociálně právní ochraně mládeže číslo 69/1952 Sb., zabezpečoval pro děti jen nejnnutnější potřeby a za vhodnou alternativu rodinného prostředí pro výchovu považoval kolektivní péči. V § 9 uvedeného zákona doslova stojí: „*Je-li třeba dítě svěřit do péče nahrazující péči rodičů, bude umístěno zásadně do péče kolektivní; ...*“²⁹ Tento zákon byl zrušen Zákonem o rodině číslo 94/1963 Sb., jenž mimo jiné umožňoval svěřeni dítěte jinému člověku, než rodinnému příslušníkovi. Součástí tohoto zákona byla právní úprava týkající se práv dětí. K vyčlenění těchto práv došlo až přijetím Zákona o sociálně - právní ochraně dětí číslo 359/1999 Sb. ze dne 9. prosince 1999, jenž nabyt účinnosti dne 1. dubna 2000. „*Zákon zajišťuje zejména ochranu práva dítěte na příznivý vývoj, řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, působení směřující k obnovení narušených funkcí*

²⁸ NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva. *Zákon o sociálně právní - ochraně dětí*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2007, s.13

²⁹ <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=69&r=1952>, 04.ledna 2013 20.50 hodin

rodiny. ³⁰ V zákoně je kladen důraz na zájem o blaho dítěte, zaměřuje se zejména na děti, jejichž rodiče zemřeli, nevykonávají či neplní nebo dokonce zneužívají rodičovská oprávnění a z nich plynoucí odpovědnost. Je zde také zaměřena pozornost na děti, jež opakovaně utíkají z domova, vedou zahálčivý či nemravný život a v neposlední řadě na děti, jež se staly obětí trestného činu. V ustanovení § 8 odstavce 1 zákona je uvedeno: *„Dítě má právo požádat orgány sociálně-právní ochrany a zařízení sociálněprávní ochrany, státní orgány, kterým podle zvláštních právních předpisů přísluší též ochrana práv a oprávněných zájmů dítěte, pověřené osoby, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv; tyto orgány, právnické a fyzické osoby a pověřené osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte.“*³¹

Dne 14. března 2006 byl přijat zákon číslo 134/2006 Sb., kterým byl mimo jiné změněn zákon číslo 359/1999 Sb. o sociálně - právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nově rozšiřuje sociálně - právní ochranu na děti, jež jsou ohroženy násilím mezi rodiči. Novelizace vkládá do odstavce 1 § 6 zákona číslo 359/199 Sb., písmeno g), jehož text zní: *„které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, případně násilím mezi dalšími fyzickými osobami.“*³²

3.2 Syndrom CAN

Termínem syndrom CAN, jenž pochází ze spojení anglických slov Child Abuse and Neglect, je označován syndrom týraného, zneužívaného a zanedbaného dítěte. K formulaci tohoto pojmu došlo postupně. Americký pediatr německého původu Dr. C. Henry Kempe, jenž v mládí emigroval před fašismem, neboť byl židovského původu, v roce 1962 popsal soubor neobvyklých poranění dětí, u nichž bylo vyloučeno původ poranění úrazem, jenž je nazýván jako syndrom bitého dítěte. Studium týraných dětí se postupem času dochází k poznání, že fyzicky týrané děti trpí stejně psychicky a emocionálně, což vedlo k rozšíření syndromu o psychické týrání. Později je také připojeno sexuální zneužívání dětí

³⁰ MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ Marie. *Partnerské násilí*. 1. vydání, Praha: Linde, 2008, s.85

³¹ [http://www.mpsv.cz/files/clanky/7263/Zakon o sociálně-právní ochraně dětí.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/7263/Zakon%20o%20sociálně-právní%20ochraně%20dětí.pdf), 04. ledna 2013 22.05 hodin

³² <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=995>, 04. ledna 2013 22.25 hodin

a to koncem 60, a začátkem 70. let 20. století. Termín CAN lze tedy definovat: „*Za týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte považujeme: jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt.*“³³

Syndrom CAN byl také definován v roce 1992 Zdravotní komisí rady Evropy. Mezi jeho základní formy bylo zařazeno:

- **fyzické týrání dětí** – jedná se o použití fyzického násilí vůči dítěti, jež se nemůže ubránit, nezabránění ublížení dítěti nebo utrpení dítěte. Rovněž je sem zahrnováno udušení dítěte nebo otrávení dítěte. Je děleno dle povahy na aktivní či pasivní tělesné týrání. Tělesně týrané děti, pokud nezemřou, si do dalšího života odnáší trvalé následky fyzického zranění, jež jsou vždy spojeny s poškozením psychického zdraví. „*Fyzické týrání je nejpodrobněji prozkoumaný a popsáný jev v rámci syndromu CAN. Z něho se také postupně vytvářely základní přístupy k jeho dílčímu i celkovému poznání a řešení.*“³⁴
- **psychické týrání dětí** – do této kategorie patří nejen nadávky, ponižování, opovrhování, zesměšňování, přirovnávání dítěte k druhému z rodičů v negativním hledisku, neustálé srovnávání se sourozencem, ale i nezájem, nedostatečná péče, vystavování dítěte jako pozorovatele domácího násilí. K psychickému týrání dochází u rozvodu rodičů, kdy se o dítě rodiče přetahují, a to ani ne tak ze snahy o jeho výchovu a zabezpečení, ale z pomsty tomu druhému. Rovněž je možno se setkat s psychickým týráním u rodičů, jež kladou vysoké až nedosažitelné nároky na školní, sportovní nebo umělecké výsledky svých potomků, či jsou pracovně zaneprázdněni budováním své kariéry a na jejich děti jim „nezbývá“ čas s výjimkou zajištění jim základních potřeb. K psychickému týrání nedochází jen v rodině ale i ve škole, mezi vrstevníky. Vyskytuje se často společně s fyzickým týráním či sexuálním zneužíváním.
- **sexuální zneužívání dětí** – „*Zatím nejširší definicí je definice Rady Evropy z roku 1992 (Strasbourg, 1992), která považuje sexuální zneužití dítěte za nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv*

³³ DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, s.14

³⁴ DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, s.27

*sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostal do nějakého styku. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba.*³⁵

Rozlišují se dvě formy sexuálního zneužívání, a to bezdotykové a dotykové. Mezi bezdotykové formy lze zařadit ty, při nichž nedochází k tělesnému kontaktu například exhibicionismus, obscénní telefonické hovory, účastenství na sexuálních aktivitách jako pozorovatel. U dotykové formy dochází k tělesnému kontaktu s dítětem, kam lze zahrnout obtěžování (to je líbání, osahávání dítěte dospělou osobou na genitáliích, prsou, hýždích), sexuální útok (kdy dospělý za využití síly překoná bránící se dítě a dotýká se genitálií prsou, mazlí se s ním nebo po dítěti žádá masturbaci penisu rukou dítěte), znásilnění (násilné, vynucené vniknutí penisem dítěti do vagíny, konečníku či úst), incest (čímž se rozumí sexuální styk mezi dítětem na jedné straně a na straně druhé pokrevním rodičem, nevlastním rodičem či jiným příbuzným, anebo se sourozencem), pedofilní obtěžování (sexuální obtěžování dítěte ve věku před pubertou jakoukoliv osobou), sexuální útok s následkem smrti (jejímž pachatelem je sexuální deviant, jenž ublíží dítěti takovým způsobem, jehož následek je smrt dítěte).³⁶

- **zanedbávání dětí** – můžeme zde hovořit o tělesném zanedbávání, zanedbávání výchovy a vzdělání či psychického zanedbání. „... je opomíjení významných potřeb dítěte, případně opuštění dítěte.“³⁷ Pod tělesným zanedbáváním může být chápáno neposkytování potřebné výživy, šacení, místa pro bydlení, nedostatečná péče o zdraví či zanedbání prevence, ponechání zejména malých dětí bez dozoru a ochrany, tedy neuspokojování tělesných potřeb dítěte. Zanedbávání výchovy a vzdělání vede horšímu prospěchu, k záškoláctví, neznalosti základních hygienických návyků, zdravé životosprávy, znalostí sociálních norem a jednání v souladu s nimi. Psychické zanedbávání se projevuje opožděným vývojem řeči či neschopností navazovat sociální vztahů s vrstevníky. Bylo by jednoduché konstatovat, že zanedbávané děti pochází pouze z rodin rozvrácených, z rodin, kde je jeden nebo jsou oba dva rodiče alkoholici či narkomani. V současné době se to rovněž týká rodin, jež se na venek jeví jako rodiny s vysokou životní úrovní,

³⁵ DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 50

³⁶ DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 50 -55

³⁷ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana (edc). *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vydání, Praha: Portál, 2005, s. 27

kteřá je však vykoupena vysokým pracovním zatížením obou rodičů a budováním jejich kariér. Rodičům se již nedostává dostatek času na projevení citů vůči dětem, což je nahrazováno velkým počtem hračkami, později vysokým kapesným.

- **systémové týrání dětí** – „*Systémové týrání či zneužívání se označuje také jako druhotné ubližování (sekundární viktimizace). Po prvním traumatu, poranění či poškození dítěte následuje toto druhotné týrání právě těmi, kteří by měli dítě chránit a po útoku či útocích na ně (anebo nedostatečné péči a zanedbávání) zamezit dalším škodám a prvotní odstranit.*“³⁸ Jedná se o popření práva dítěte na informace, či být slyšeno, špatná péče ve školách, dětských domovech, pěstounské péči, ale i necitlivé či zbytečné a opakující se prohlídky lékařů i jiných odborníků, necitlivé odebrání dítěte z rodiny bez předchozího poskytnutí pomoci.

Mezi zvláštní formy CAN je považováno:

- **organizované zneužívání dětí** – je to cílená činnost vysoce organizovaných pro tuto činnost vzniklých mezinárodních organizací mafiánského typu, pro něž děti představují typ zboží pro dětskou práci, sexuální zneužívání, ilegální osvojení na mezinárodní úrovni, a dokonce pro prodej lidských orgánů zavražděných dětí,
- **rituální zneužívání dětí** – lze definovat „*jako fyzické, psychické nebo sexuální ubližování dítěti spojené s opakovanými aktivitami ("rituálem"), jejichž účelem či smyslem je spojit toto zneužívání s náboženským, magickým nebo nadpřirozeným kontextem*“,³⁹
- **sexuální turismus** - spočívá v turistických cestách cizince do ekonomicky slabší země s cílem vyhledat dítě k sexuálnímu uspokojení, kdy dosti často mohou být děti prodávány vlastnímu rodiči,
- **Munchhausenův syndrom by proxy** – jedná se o úmyslné jednání jednoho z rodičů, nejčastěji matky, který si vymýšlí příznaky či předstírá onemocnění dítěte, někdy až úmyslně a záměrně „vyrábí“ vzorky prokazující onemocnění dítěte s cílem získání pozornosti a komunikace se zdravotnickým personálem, s cílem

³⁸ DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 66

³⁹ DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 70

vyšetření a léčení dítěte, jež je zbytečné a život ohrožující, nejtěžší případy mohou dokonce skončit smrtí dítěte.⁴⁰

Je nadmíru jasné, že většinou nebude existovat čistá forma týrání a zneužívání dětí, souběžně bude existovat více forem, jichž se pachatel vůči dítěti dopustí.

V odborné literatuře se často hovoří o základních rizikových faktorech syndromu CAN, kdy se jedná o rizikové dospělé, rizikové děti a rizikové situace. Rizikovými dospělými mohou být například lidé závislý na návykových a psychotropních látkách včetně alkoholu, lidé, jež byly samy v mládí týranými či zanedbávanými, osoby sexuálně deviantní, lidé s poruchami osobnosti, lidé mající problémy v partnerském vztahu, ale i v zaměstnání či mající ekonomické problémy. Za děti rizikové mohou být považovány nevlastní děti, děti s postižením, děti nedosahující rodičovských požadavků a očekávání, holčičky mající výrazné ženské tvary. Mezi rizikové situace lze například zařadit náhradní rodinnou či ústavní péči, nechtěné dítě v rodině, hmotnou nouzi rodiny, ale i rozvod manželů, či neshody mezi manžely.⁴¹

Uvádí se, že v České republice syndromem CAN je zasaženo dvacet až čtyřicet tisíc dětí ve věku do 15 let bez rozdílu, zda se jedná o chlapce či dívky. V nadpoloviční většině se jedná o děti do 6 let věku a nejméně 50 dětí ročně na následky umírá. Jako pachatel je většinou označen muž v postavení otce dítěte, a to jak nevlastního, tak vlastního.⁴²

3.3 Dítě jako svědek či oběť domácího násilí

Děti žijící v rodině, kde probíhá domácí násilí se, mohou stát přímou či nepřímou obětí tohoto násilí. V odborné literatuře tento stav je nazýván přímá a nepřímá viktimizace.

Nepřímá viktimizace spočívá ve skutečnosti, že násilí není směřováno násilnou osobou vůči dítěti, ale směrem k jinému členu rodiny, což může být násilí mezi rodiči, násilí ve vztahu dalších osob, jež mají odpovědnost za výchovu dítěte, popřípadě mezi ostatními členy rodiny. V každém případě je ohrožen společností požadovaný citový, mravní a v neposlední řadě rozumový vývoj dítěte, vyrůstá-li v rodině, kde domácí násilí existuje,

⁴⁰ <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospeleho-k-diteti/syndrom-can.shtml>, 25. listopadu 2012 15.20 hodin

⁴¹ <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospeleho-k-diteti/syndrom-can.shtml>, 25. listopadu 2012 15.20 hodin

⁴² <http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejvyvejichprevence/tyranizneuzivania-zanedbavanidetiidospelelych/syndromcan/12448.aspx>, 25. listopadu 2012 15.20 hodin

a to i v případě, kdy dítě není ani přítomen jako očité svědek domácího násilí. Dítě jako svědek domácího násilí je považována jako osoba ohrožená se všemi důsledky z toho plynoucími. Dítě se stává nepřímou neboli sekundární obětí násilí.. V obou případech dítě prožívá velký strach, jsou ve stresu, nerozumí vzniklé situaci, kterou vnímají jako ohrožení. „*Jsou-li děti svědky násilí mezi dospělými osobami, které sdílejí společné obydlí a které jsou k sobě vázány právními a citovými pouty, stávají se rovněž obětí.*“⁴³

Přímá viktimizace je charakteristická stavem, kdy dítě je přímým cílem násilí a to v jakékoliv formě (fyzické, psychické, sexuální, ale i zanedbání péče).

Situaci domácího násilí děti vnímají velmi intenzivně a jejich vztah k účastníkům domácího násilí je tímto značně ovlivněn. Jednu z možností chování dítěte jako svědka domácího násilí, je jeho připojení se na stranu ohrožené osoby a snaha o obranu této osoby, což samozřejmě nese riziko zvýšeného nebezpečí, že bude dítě samo napadeno úmyslným či neúmyslným jednáním násilné osoby. Násilnou osobu dítě odmítá a brání se kontaktu s touto osobou. Takto narušený vztah může být až trvalý. Druhou možností chování dítěte v případě jeho přítomnosti při domácím násilí, je ta, že přijmou násilné chování jako běžný a společností akceptovaný způsob pro dosažení cílů a naplňování potřeb. Což může v budoucnosti (v době jejich dospělosti) mít za důsledek, že budou pokračovat v domácím násilí v nově vzniklých vztazích. Tento jev je nazýván jako přenesené vzorce chování. Týká se to jak chlapců, tak dívek. Chlapci budou spíše v postavení agresora a dívky v roli ohrožené osoby.

Chování dětí, jež vyrůstají v rodinách s domácím násilím je naučená agresivita či bezbrannost. Děti se projevují zhoršeným chováním, špatnými školními výsledky, ale i krizovými a posttraumatickými stavy. „*Lze tedy konstatovat, že děti, ať již jako přímé či nepřímé oběti (svědci) domácího násilí, vykazují stejné symptomy jako děti se syndromem týraného a zneužívaného dítěte, tj. se syndromem CAN.*“⁴⁴

⁴³ VANÍČKOVÁ, Eva. Interpersonální násilí na dětech. 1. vydání. Praha: Úřad vlády ČR, 2009. ISBN 978-80-7440-001-8

⁴⁴ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 121

4 LEGISLATIVA V ČESKÉ REPUBLICE TÝKAJÍCÍ SE OBLASTI DOMÁCIHO NÁSILÍ

Ať je právní řád sebedokonalejší, ať je práce zákonodárců co nejpředvídanější, většinou jednotlivá právní ustanovení reagují a upravují až na základě vzniklé situace v životě společnosti. Nejinak je tomu i v případě zákonů řešící domácí násilí.

4.1 Domácí násilí a místo v právním systému

Povinnost České republiky řešit domácí násilí je vázána řadou ratifikovaných mezinárodních úmluv, zejména Úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen, jež byla vydaná Organizací spojených národů. Tato mezinárodní úmluva sjednaná v New Yorku dne 18. prosince 1979 vstoupila v platnost dnem 3. září 1981. Československou socialistickou republikou byla podepsána v Kodani dne 17. července 1980. Po ratifikování federálním shromážděním a prezidentem vstoupila v platnost dne 18. března 1982. Ve Sbírce zákonů byla zveřejněna pod číslem 62/1987 Sb., jako vyhláška ministra zahraničních věcí ČSSR. Podle této úmluvy jsou státy, jež ji přijaly, povinny podávat Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen pravidelné zprávy o plnění ve stanovených periodách. Zprávy o dodržování této úmluvy podávají stejnému výboru také nevládní organizace. Po zpracování získaných informací a projednání se zástupci státu je Výborem OSN pro odstranění diskriminace žen vydáno závěrečné doporučení, na něž je reagováno. Česká republika byla vyzvána ke společnému předložení čtvrté a páté periodické zprávy v termínu měsíce březen roku 2009, a to za období mezi 1. lednem 2001 až 31. červencem 2008. Vláda České republiky dne 09. března 2009 vydala usnesení, kdy tyto dvě zprávy vzala na vědomí a ministru zahraničí uložila povinnost je předložit Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen.⁴⁵

Přestože problematika domácího násilí je pro naši společnost nežádoucím sociálně patologickým chováním, neexistuje v České republice komplexní úprava proti tomuto násilnému jednání. V zákoně o rodině číslo 94/1963 Sb. ve znění pozdějších novel a v občanském zákoníku číslo 94/1963 Sb., ve znění pozdějších novel, není o domácím násilí ani zmínka. Změna by měla nastat od 1. ledna 2014, kdy by měl vejít v účinnost

⁴⁵<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen-19700/> 14.ledna 2013 21.00 hodin

nový občanský zákoník číslo 89/2012 Sb.. Ustanovení §§ 751 až 753 nese název Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí. Zde je zákonodárcem uvedeno oprávnění soudu omezit, nebo až vyloučit právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet, dopouští-li se jeden z manželů tělesného nebo duševního násilí vůči druhému manželi či jiné osobě a takovéto jednání je nesnesitelné. Délka omezení či vyloučení je stanovena nejdéle na dobu 6 měsíců, pokud existují zvláštní důvody, soud může rozhodnout znovu. Soud rozhoduje vždy na návrh ohrožené osoby. Právo domáhání se ochrany proti násilí podle nového občanského zákoníku má i jiná osoba, která žije v domácnosti, a to jak s manželi, tak i s rozvedenými manželi. Ustanovení odstavce 2 § 751 rozšiřuje možnost uplatnění těchto oprávnění soudu i na rozvedené manžele.⁴⁶

Významným zlomovým bodem z hlediska ochrany oběti domácího násilí představuje přijetí zákona číslo 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, neboť do té doby byla ohrožená osoba chráněna jen hrozbou trestu pro násilnou osobu. Tento zákon, jímž se měnily některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, byl přijat parlamentem České republiky dne 14. března 2006, v účinnost vstoupil dne 1. ledna 2007. Na naplňování úkolů plynoucích z tohoto zákona se hlavně podílí Policie České republiky, intervenční centra a soudy. Zákon novelizoval Trestní zákon číslo 140/1961 Sb., Občanský soudní řád číslo 99/1963 Sb., Zákon o sociálním zabezpečení číslo 100/1988 Sb., Zákon České národní rady o působnosti Československé socialistické republiky v sociálním zabezpečení číslo 114/1988, Zákon České národní rady o Policii České republiky číslo 283/1991 Sb..

Úprava trestního zákona číslo 140/1961 Sb., spočívala ve vložení ustanovení o spáchání trestného činu Maření výkonu úředního rozhodnutí uvedeného v § 171, tím, že do odstavce 1 pod písmeno e) byl vložen text: „*dopustí se závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázání vydané podle zvláštního právního předpisu (§ 21a zákona číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky) nebo na základě předběžného opatření soudu,*“⁴⁷. Dosavadní písmeno e) se označilo jako písmeno f). Za spáchání tohoto trestného činu hrozil pachateli trest odnětí svobody v délce až 6 měsíců nebo peněžitý trest.

⁴⁶ <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/cast2h1.aspx>, 15. ledna 2013 15.00 hodin

⁴⁷ Trestní zákon číslo 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podle stavu k 1. únoru 2007, zveřejněný v ÚZ číslo 580, Sagit. Ostrava 2007, s.41

Novelizace Občanského soudního řádu číslo 99/1963 Sb., spočívala ve spojitosti s úpravou vydávání předběžného opatření soudem o vykázání násilné osoby a výkonu rozhodnutí o vykázání.

Změna zákona číslo 100/1998 Sb., o sociálním zabezpečení spočívala v přidání ustanovení § 74a a § 74b, které se týkaly poskytování pomoci ohroženým osobám. Tímto zákonem byly zřízeny intervenční centra, jejichž hlavním úkolem je poskytování ohroženým osobám pomoci, jenž má být bezprostřední, individuálně zaměřená, psychologická a sociální, ambulantní nebo azylové povahy. Dále zde byly stanoveny úkoly intervenčním centrům spočívající v koordinaci úloh mezi institucemi, poskytujícími pomoc ohroženým osobám, vyhodnocování spolupráce mezi těmito institucemi.⁴⁸

Novelizací zákona číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky bylo vloženo nové ustanovení §§ 21a až 21d. Pod těmito ustanoveními bylo vloženo oprávnění policie vykázat násilnou osobu ze společné domácnosti a zakázat vstupu do ní a jejího bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. Toto oprávnění bylo vedeno s úmyslem poskytnout ohrožené osobě bezpečí. Vykázání bylo činěno formou rozhodnutí podle správního řádu.

4.2 Domácí násilí a trestní zákon, trestní zákoník

Z pohledu domácího násilí, spáchání trestného činu násilnou osobou a jeho potrestání, je možné za mezník považovat rok 2004.

Do 31. května 2004 nebylo možné protiprávní jednání násilné osoby postihovat jako trestný čin z hlediska dlouhotrvajícího násilí. Jednání násilné osoby bylo posuzováno podle jednotlivého dílčího útoku, jenž mohl naplňovat některou ze skutkových podstat trestných činů uvedených v trestním zákoně. V úvahu přicházel trestný čin Vražda podle § 219, Ublížení na zdraví podle § 221 nebo § 222, Znásilnění podle § 241, Týrání svěřené osoby podle § 215, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a, Výtržnictví podle § 202, Omezování osobní svobody podle § 231, Vydírání podle § 235, Útisk podle § 237, Porušování domovní svobody podle § 238, Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru podle § 249a, a také Poškozování cizí věci podle § 257.⁴⁹

⁴⁸ [http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=828/sb046-6\(4\).pdf](http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=828/sb046-6(4).pdf), 16. ledna 2013 18.00 hodin

⁴⁹ Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky číslo 2/2004, kterým se upravuje postup Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí, článek 3.

Dne 29. ledna 2004 byl s cílem řešení problému domácího násilí ve smyslu potrestání pachatele přijat zákon číslo 91/2004 Sb., kterým se měnil zákon číslo 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, jenž nabyl účinnosti dnem 01. června 2004. V ustanovení § 215a odstavce 1 je uvedena nová základní skutková podstata trestného činu, jenž byl nazván Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě.⁵⁰ Ustanovení tohoto § vychází z ustanovení § 215, jenž se týká týrání svěřené osoby. Ze skutkové podstaty trestného činu uvedeného v § 215a je patrné, že objektem je zájem společnosti na ochraně osob blízkých nebo také žijících ve společně obývaném bytě nebo domě před domácím násilím. Subjektem, nebo-li pachatelem může být pouze ten, kdo žije s týranou osobou ve společně obývaném bytě nebo domě. Pro naplnění subjektivní stránky je požadováno úmyslné zavinění. V odstavci 2, což je kvalifikovaná skutková podstata, jsou pro použití přísnější trestní sazby uvedeny důvody, pod písmenem a) že čin v odstavci 1 byl spáchán zvláště surovým způsobem (např. pálení žehličkou na břicho oběti), nebo na více osobách (dvě a více), pod písmenem b) pokračoval-li v páchání činu uvedeného v odstavci 1 po delší dobu (za což se dle výkladového stanoviska považuje doba v trvání řádově měsíců).

Další posun v trestní klasifikaci činů, jímž je pácháno domácí násilí došlo dne 1. ledna 2010. Tohoto dne totiž nabývá účinnosti trestní zákoník číslo 40/2009 Sb. (dále jen trestní zákoník), který byl přijat dne 8. ledna 2009. Jedná se o reakci na změny, jež nastaly v naší společnosti, neboť trestní zákon byl od svého přijetí v 60. letech 20. století mnohokrát novelizován a neodpovídal již požadavkům doby. V novém trestním zákoníku dochází k celkové změně uspořádání jednotlivých §§, kdy jsou do hlavy IV. začleněny trestné činy proti rodině a dětem. Zde pod ustanovením § 199 je uveden trestný čin Týrání osoby žijící ve společném obydlí. U tohoto ustanovení, jenž nahrazuje § 215a trestního zákona číslo 140/1961 Sb., § dochází k několika změnám. Zejména se jedná o nahrazení pojmu společně obývaný byt nebo dům na pojem společné obydlí, což má za následek, že se týká nejen obytného domu či bytu, ale i hotelu, ubytovny, vysokoškolské koleje. U 1. odstavce dochází k navýšení trestní sazby za spáchání, kdy původní trest odnětí svobody až na 3 roky je nahrazen trestem odnětí svobody v délce od 6 měsíců do 4 roků. V kvalifikované skutkové podstatě v odstavci 2 dochází k rozšíření důvodů pro použití vyšší trestní sazby, a to o důvod, že byla činem v odstavci 1 způsobena těžká újma na zdraví. Nově je zde uveden odstavec, který popisuje skutkovou podstatu zločinu, kdy pachatel způsobí činem,

⁵⁰ <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb04091>

jenž je uveden v odstavci 1, těžkou újmu na zdraví nejméně dvěma osobám, popřípadě jednáním v odstavci 1 způsobí smrt.⁵¹

Mezi další ustanovení, které řeší protiprávní jednání násilné osoby vůči oběti, uvedené v trestním zákoníku například patří:

Týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku – jedná se prakticky o totožné ustanovení s § 199. Odlišnost tvoří předmět útoku, kterým není osoba blízká nebo žijící ve společném obydlí, ale osoba, jež je v jeho péči nebo výchově. Zvýšenou trestní sazbou v odstavci 1 (1 rok až 5 let) je reflektováno na skutečnost, že předmět útoku (osoba mladší 18 let ale i zletilá osoba, jenž je například pro stáří, invaliditu postižení odkázána na péči jiných osob) má dosti ztížené možnosti týrání zabránit. Odstavce 2 a 3 jsou naprosto shodné. Vůči ustanovení § 198 je toto ustanovení v poměru speciality, z čehož vyplývá, že se ustanovení § 199 užije přednostně.

Vražda podle § 140 trestního zákoníku – toto ustanovení se vztahuje na úmyslné způsobení smrti pachatelem. V případě, že se jedná o úmyslné jednání násilné osoby při páchání domácího násilí, použije se tohoto ustanovení v souběhu s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199. V případě, že jednání jejímž důsledkem byla smrt způsobena pouze z nedbalosti, bude právní kvalifikace podle § 199 odstavce 3, písmene b) trestního zákoníku.

Těžké ublížení na zdraví podle § 145 nebo **Ublížení na zdraví** podle § 146 trestního zákoníku – předmětem ochrany ustanovení těchto paragrafů je ochrana lidského zdraví, spočívající v přirozené funkci lidského těla a jeho orgánů. Pro naplnění skutkové podstaty těchto trestných činů dle judikatury je nutné omezení běžného způsobu života poškozené osoby po dobu 42 respektive 7 dnů.

Omezování osobní svobody podle § 171 trestního zákoníku – předmětem ochrany je volný pohyb člověka, a to jeho znemožnění nebo omezení za současného zabránění svobodného rozhodování člověka o jeho pohybu. Pro naplnění skutkové podstaty postačuje i omezování na krátkou dobu, pokud je nelze snadno překonat jedná se například o svírání v náruči, nebo držení za jinou část těla, uzamčením dveří bránícím odejít z místnosti nebo budovy, ale i zbavení kompenzační pomůcky osobě s tělesným postižením, bez níž se nemůže pohybovat. Při probíhajícím domácím násilí se násilná osoba dopouští tohoto

⁵¹ Trestní zákoník číslo 40/2009 Sb., ve znění pozdějších novel

trestného činu, kdy například brání ohrožené osobě vycházet z domu s výjimkou jím povolených důvodů (zaměstnání), navštěvovat rodinné příslušníky ohrožené osoby.

Vydírání podle § 175 trestního zákoníku – spočívá v přinucení poškozené osoby, aby něco konala, opominula nebo trpěla za současného aktivního konání pachatele, jenž použije fyzické síly k překonání odporu, a to jak kladeného, tak očekávaného, hrozby násilí nebo hrozby jiné těžké újmy spočívající například ve vyhrožování způsobení újmy majetkové nebo újmy na cti.

Útisk podle § 177 trestního zákoníku – oproti vydírání užije pachatel k přinucení oběti něco konat, opominout nebo trpět tísně (přechodný nebo trvalý stav, jenž vede k znemožnění svobodného rozhodování) nebo závislosti (stav v němž se osoba nemůže rozhodovat ze své svobodné vůle z důvodu závislosti na pachateli například dlužník věřitel, ale i zaměstnanec a jeho zaměstnavatel)

Znásilnění podle § 185 trestního zákoníku - ustanovení chrání právo na svobodné rozhodování o pohlavním životě jak ženy, tak muže, přičemž nezáleží, zda pachatel je osoba stejného či jiného pohlaví.

Zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku – jedná se o vyživovací povinnost stanovenou dle zákona o rodině a vztahuje se nejen na vyživovací povinnost rodičů a dětí, popřípadě osvojencem a osvojitelem, ale i mezi manžely a příbuznými v pokolení přímém. Pro naplnění skutkové podstaty postačuje nedbalostní jednání pachatele a není rozhodující, zda výživné bylo stanoveno rozhodnutím soudu s výjimkou, kdy se jedná o nemanželské dítě, u něhož nebylo otcovství dobrovolně uznáno otcem za současného souhlasu matky.

Nebezpečné pronásledování podle § 354 trestního zákoníku – jedná se o zcela nově formulované protiprávní úmyslné jednání zavedené až v zákoně číslo 40/2009 Sb., spočívající v taxativně stanovených formách, a to například v dlouhodobém vyhledávání fyzické přítomnosti či sledování, vytrvalým kontaktováním například pomocí prostředků elektronické komunikace, ale i prostřednictvím listovních zásilek, dárků, vyhrožováním ublížením na zdraví, jenž jsou schopny v osobě poškozeného vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví či život nebo zdraví jemu blízkých osob. Za dlouhodobost je nutné považovat dobu několika měsíců, kdy je nutno zohlednit četnost jednotlivých útoků.

Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odstavce 2 trestního zákoníku – jedná se o ustanovení, jež je podobné ustanovení § 171 odstavec 1, písmeno e) trestního zákona číslo 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Pro naplnění skutkové podstaty je nutné, aby se pachatel dopustil úmyslně opakovaného jednání směřovaného ke zmaření vykázání nebo rozhodnutí soudu o předběžném opatření, kdy se musí jednat minimálně o druhé jednání, přičemž se nemusí jednat o shodné jednání, nebo závažného jednání, jež je pro svoji intenzitu způsobilé v ohrožené osobě vzbudit obavou její život, zdraví, osobní svobodu či lidskou důstojnost.⁵²

Výše uvedené trestné činy je možno spáchat až na některé výjimky v souběhu s trestným činem Týrání osoby žijící ve společném, obydlí podle § 199 trestního zákoníku číslo 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V souladu s ustanovením § 163 zákona o trestním řízení soudním číslo 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní řád), je vyžadován souhlas poškozeného s trestním stíháním z výše uvedených trestných činů pouze u Ublížení na zdraví podle § 146, Omezování osobní svobody podle § 171, Vydírání podle § 175 odstavce 1, a to v případě, kdy je poškozený vůči podezřelému ve vztahu, při němž je oprávněn odepřít výpověď podle § 100 odstavce 2 trestního řádu a v případě, že osoba poškozená je vůči podezřelému manželem, partnerem či druhem rovněž u trestného činu Znásilnění podle § 185 odstavců 1, 2 trestního zákoníku.

4.3 Domácí násilí a zákon o přestupcích

V případech, kdy nedošlo k naplnění skutkové podstaty trestných činů podle trestního zákoníku, je nutné posuzovat, zda nedošlo k naplnění podezření ze spáchání přestupku podle zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů (dále již jen zákon o přestupcích). Tím je myšleno jednání fyzické osoby, u něhož není obecně vyžadováno úmyslu přímého či nepřímého (s výjimkou taxativně stanoveného úmyslného jednání), jenž je výslovně označeno jako přestupek v zákoně o přestupcích popřípadě v jiném zákoně.

⁵² ŠÁMAL, Pavel, a kol.. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.BECK, 2010, s. 1294-1325, 1359-1371, 1536-1542, 1571-1584, 1588-1592, 1649-1663, 1728-1738, 1742-1747, 2907-2923, 3003-3014

V souvislosti s domácím násilím můžeme uvažovat hlavně o přestupcích proti veřejnému pořádku uvedených v § 47, § 49 a § 50 zákona o přestupcích:

Přestupky proti občanskému soužití podle § 49 zákona o přestupcích – zde je výčtově vyjmenované jednání spočívající například v neúmyslném ublížení na cti urážkou nebo vydáním v posměch, nedbalostním ublížením na zdraví, úmyslném narušením občanského soužití, jehož je dosaženo vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, jehož následkem může být omezení na běžném způsobu života poškozeného zpravidla do 7 dnů, ale také nepravdivým obviněním jiného ze spáchání přestupku, schválností nebo jiným hrubým jednáním.

Přestupky proti majetku podle § 50 zákona o přestupcích – spočívají v úmyslném jednání pachatele vůči poškozenému, jemuž způsobil škodu na majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením, kdy za přestupek je označen i pokus o takovéto jednání pachatele. Je zde také taxativně uvedeno úmyslné jednání spočívající v neoprávněném užívání cizí věci či zatajení nálezu, nebo úmyslné ukrytí či předvedení na sebe nebo jiného věci, jež byla přestupkem jiné osoby získána.

Přestupky podle § 47 odstavce 1, písmen b, c) zákona o přestupcích – pachatel se zejména při domácím násilí může dopustit rušení nočního klidu (v době od 22.00 do 06.00 hodin) popřípadě veřejného pohoršení.

Novelizací přestupkového zákona vyhlášenou pod číslem jednacím 199/2010 Sb., byla odstraněna až absurdní věc, že poškozená osoba, jenž je osobou blízkou vůči osobě podezřelá ze spáchání přestupku, musela v případě podezření ze spáchání přestupku podle § 49 odstavce 1 písmene c) přestupkového zákona pro pojednání před správním orgánem podat návrh podle ustanovení § 68 přestupkového zákona. Podání návrhu na projednání se v současné době vyžaduje v souladu se zákonem o přestupcích podle § 49 odstavce 1, písmen b) a d) a § 50 spáchaných osobami blízkými a podle § 49 odstavce 1, písmene a) přestupkového zákona bez ohledu, zda poškozený a podezřelý ze spáchání přestupku, jsou osoby blízké.⁵³

⁵³ Zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění

5 POMOC POSKYTOVANÁ OBĚTEM DOMÁCIHO NÁSILÍ

Poskytnutí pomoci obětem domácího násilí a řešení tohoto společensky nežádoucího jevu není záležitostí jedné organizace či složky státu. Pro účinné řešení je nutná spolupráce i odlišně zaměřených subjektů, jejichž činnost sleduje stejný cíl a jejichž práce na sebe navazuje či se doplňuje. Jedná se o interdisciplinární spolupráci, na níž se podílí Policie České republiky, soudy, intervenční centra, neziskové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí.

5.1 Činnost Policie ČR

Činnost policie se odvíjí od stanovených úkolů a oprávnění potřebných k plnění úkolů, jež jsou dány zákony, a to zejména zákonem o Policii České republiky. Jak již bylo uvedeno od 1. ledna 2007 byl zákonem číslo 135/2006 Sb., změněn zákon číslo 283/1991 Sb., o policii České republiky, a to vložení §§ 21a až 21d jež se týkaly oprávnění policie vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a zakázat do tohoto obydlí vstup na dobu 10 dnů. V té době bylo rozhodnutí o vykázání vydáváno podle správního řádu. Ke dni 1. ledna 2009 nabyl účinnosti nový zákon o Policii České republiky číslo 273/2008 Sb.. Do současné doby byl tento zákon rovněž několikrát novelizován, ale ustanovení hlavy VII, jež se týká domácího násilí je stále platný. V ustanovení §§ 44 až 47 je dáno policii oprávnění při řešení domácího násilí využít institutu vykázání. Podle těchto ustanovení má vykázání povahu služebního úkonu, o čemž se zpracovává potvrzení o vykázání, které má za cíl zajištění ochrany života, zdraví a svobody ohrožené osoby.

V praxi to probíhá tak, že ve většině případů vyjíždí dvoučlenná hlídka policistů na místo jednání, jež bylo většinou oznámeno na linku 158. Před příjezdem na místo by již měl mít policista prostřednictvím vysílačky zjištěny informace o osobách a místě kam vyjíždí, ve smyslu, zda se jedná o opakované oznámení nebo první, kdo na uvedené adrese bydlí, zda některý z obyvatel je držitelem střelné zbraně a podobně. Po příjezdu na místo vstupují policisté zpravidla do obydlí, kdy čas tohoto vstupu je důležitý pro termíny dalšího plnění úkolů. Spojí se s oznamovatelem a jsou povinni zjistit všechny okolnosti, které předcházeli oznámení, za současného taktického rozdělení jednotlivých aktérů jednání. Policisté zjišťují zejména od oznamovatele, jenž může ale nemusí být totožný s osobou, jehož práva byla dotčena, osoby poškozené, osoby, jež se nějakého jednání dopustila, případně svědků, což mohou být sousedé, příbuzní, ale také ostatní členové domácnosti,

zjišťují případné předcházející útoky (jejich intenzitu, počet), míru agresivního chování násilné osoby (verbální či fyzické útoky proti ohrožené osobě, vyhrožování způsobení fyzické újmy ohrožené osobě, schválnosti, ponižování, sexuální násilí), aktuální stav ovlivnění zúčastněných osob alkoholem či jinými omamnými a psychotropními látkami, sklony násilné osoby k užívání zbraní a zda nějakou zbraň vlastní, a to jak legálně, tak i nelegálně, případnou snahu o izolaci ohrožené osoby od jejich rodinných příslušníků, přátel, znemožňování naplňování základních životních potřeb, ničení oblíbených věcí nebo majetku ohrožené osobě, ubližování domácím zvířatům. O tomto policisté v případě ohrožené osoby zpracovávají úřední záznam o podání vysvětlení dle § 61 odstavce 1 zákona o policii, a to většinou v 1. osobě. Stejně je postupováno i u násilné osoby, zpravidla však dochází k zajištění násilné osoby podle § 26 odstavce 1 písmene a) případně písmene f) zákona o policii, a její umístění do policejní cely až na dobu 24 hodin.

Na základě takto zjištěných informací většinou zkušenější policista posuzuje a vyhodnocuje naplnění znaků domácího násilí a hrozby dalšího útoku vůči zdraví, životu a svobodě ohrožené osoby, nebo zvláště závažného útoku vůči lidské důstojnosti. V čemž mu pomáhá metoda SARA DN. V případě, že policista podle svého uvážení rozhodne, že se v konkrétním případě jedná o domácí násilí a jsou tedy dány důvody pro využití oprávnění spočívající ve vykázání násilné osoby na dobu taxativně stanovených 10 dnů, jejíž začátek je určen 00.00 hodinou následujícího dne po vstupu do obydlí.

Policista za přítomnosti nezúčastněné osoby (výjimku tvoří situace, kdy hrozí nebezpečí z prodlení) ústně sdělí stranám své rozhodnutí o vykázání a následně po vyhotovení předá oběma stranám Potvrzení o vykázání, jehož převzetí si nechává písemně potvrdit. V potvrzení o vykázání musí jasně a konkrétně stanoveno místo, na něž se vykázání vztahuje. Při stanovení místa se přihlíží k zajištění potřebné ochrany ohrožené osoby.

Policista vykázanou osobu také ústně poučí o jejich právech a povinnostech, předá jí oproti podpisu písemné poučení vykázané osoby. V případě, že osoba odmítne poučení podepsat nebo převzít provede o tom poznámku do potvrzení o vykázání. V případě, že vykázaná osoba po poučení na místě podá námitky proti vykázání, zanese policista tyto námitky do Potvrzení o vykázání. Dále vykázané osobě předá seznam ubytovacích zařízení v okolí a vyzve ji k vydání klíčů od společného obydlí, což následně zaznamená do potvrzení o vykázání. V případě, že dojde k vykázání v místě společného obydlí, v poslední řadě

umožní vykázané osobě si vzít osobní potřeby, doklady a její cennosti. Rovněž je násilná osoba poučena policistou o možnosti si na vydávajícím základním útvaru policie vyzvednout úřední záznam o vykázání.

Ohrožené osobě policista kromě potvrzení o vykázání předává poučení ohrožené osoby, a to po předchozím ústním poučení o jejich právech a povinnostech. Poskytne ji seznam institucí, jež poskytují pomoc obětem domácího násilí, vysvětlí ji skutečnost, že maximálně do 72 hodin od vstupu do obydlí policií bude kontaktována intervenčním centrem a bude jí jím nabídnuta pomoc.

Policista zpracovává úřední záznam o vykázání, jehož opis je povinen ve lhůtě do 24 hodin od vstupu do obydlí zaslat na intervenční centrum (zpravidla se tak děje faxem, a doručení se ověřuje telefonicky). Dále opis zasílá na příslušný okresní soud a v případě, že v domácnosti s domácím násilím byly také osoby mladší 18 let zašle opis orgánu sociálně - právní ochrany dětí.

V případě, že při šetření na výjezdu bylo policistou zjištěno podezření ze spáchání přestupku či trestného činu, zpracovává policista samostatně také toto protiprávní jednání dle stanovených postupů.

Během vykázání je policie povinna za přítomnosti policisty také umožnit vykázané osobě vyzvednout si ze společného obydlí věci pro podnikání nebo výkon povolání. Je stanovena povinnost policií o tomto úkonu předem ohroženou osobu vyrozumět. Ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání se provádí ze strany policie kontrola, zda vykázání je ze strany násilné osoby dodržováno.

V případě, že není ohroženou osobou podán návrh na předběžné opatření soudu, je policie povinna po uplynutí doby 10 dnů, která započala běžet počátkem následujícího dne po vstupu policie do obydlí, vrátit násilné osobě klíče, které na výzvu vydala. V případě, že byl podán návrh na předběžné opatření soudu, vyčká se jeho rozhodnutí a dle toho se buď klíče vrátí násilné osobě, nebo se zašlou na příslušný okresní soud.

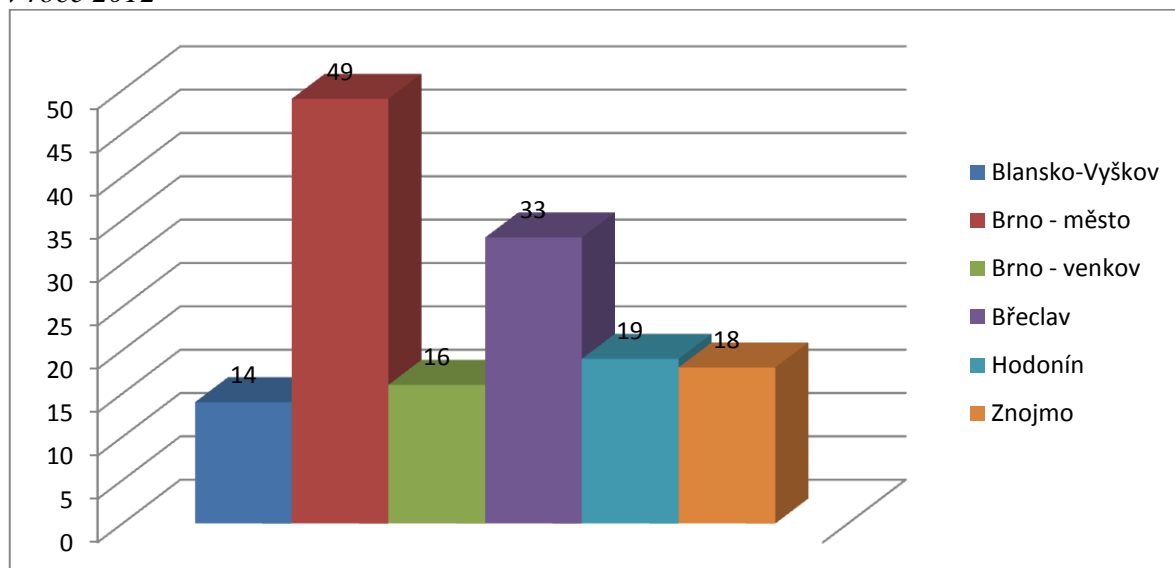
V roce 2012 bylo v rámci Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje policisty jednotlivých Územních odborů provedeno celkem ve 149 případech vykázání násilné osoby dle ustanovení § 44 zákona číslo 276/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka číslo 2. Počet vykázaných osob v rámci Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v roce 2012

Územní odbor / Městské ředitelství	měsíc roku 2012												celkem
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Blansko- Vyškov	1	3	0	3	1	1	1	1	2	0	0	1	14
Brno-město	2	0	5	9	1	4	10	3	2	4	4	5	49
Brno - venkov	2	1	1	3	1	0	3	0	1	2	2	0	16
Břeclav	2	5	2	2	1	4	6	3	5	0	0	3	33
Hodonín	0	3	0	4	5	1	0	2	1	1	1	1	19
Znojmo	0	1	1	2	3	3	0	2	1	1	2	2	18
Celkem	7	13	9	23	12	13	20	11	12	8	9	12	149

Zdroj: Intranetové stránky Vnější služby Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje

Graf číslo 2. Počet vykázaní v rámci Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v roce 2012

Zdroj: Intranetové stránky Vnější služby Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje⁵⁴

5.2 Činnost soudů

Pravomoc při řešení domácího násilí soudu byla daná zákonem číslo 135/2006 Sb., jímž byl novelizován zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Zde byla dána možnost

⁵⁴ Intranetové stránky Vnější služby Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje

předsedovi senátu, dle ustanovení § 76b občanského soudního řádu, vydat formou usnesení předběžné opatření na zajištění ochrany ohrožené osoby a jejího obydlí po dobu delší než 10 dnů, které ji může svým úkonem zajistit policie.

Návrh na předběžné opatření může dát ohrožená osoba nezávisle na tom, zda bylo vydáno vykazání policií. Ohrožené osobě může s návrhem na předběžné opatření pomoci intervenční centrum, které se o incidentu domácího násilí dovědělo od policie obdržáním opisu úředního záznamu o vykazání. Soud je povinen do 48 hodin od podání návrhu rozhodnout o návrhu na vydání předběžného opatření. V případě, že ohrožená osoba podá návrh poslední den 10-ti denní doby vykazání policií, trvá vykazání násilné osoby až do doby, než soud o návrhu předběžného opatření rozhodne.

„V podání návrhu na předběžné opatření se může ohrožená osoba domáhat, aby žalovaný:

- *opustil společné obydlí i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval;*
- *nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo obydlí navrhovatele a nezdržoval se tam;*
- *zdržel se setkávání s navrhovatelem;*
- *zdržel se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoli způsobem.“⁵⁵*

Předběžné nařízení soudem je na dobu 1 měsíce, a to od data vykonatelnosti, což je datum vyhlášení, v případě, že k vyhlášení nedošlo, je rozhodné pro vykonatelnost datum vydání. V případě, že předběžnému opatření předcházelo vykazání policií, počíná jednoměsíční lhůta běžet až po ukončení 10-ti denní doby vykazání policií. Během předběžného opatření má právo ohrožená osoba podat návrh na prodloužení předběžného opatření, a to na dobu až 1 roku, ale za podmínky, že podá před uplynutím jednoměsíční lhůty návrh na řízení ve věci samé, jímž se řeší stejný okruh otázek jako předběžným opatřením. Může se jednat například o návrh na vyklizení bytu, návrh na vypořádání společného jmění manželů po rozvodu, některé soudy návrh na rozvod manželství nepovažují za návrh ve věci samé.⁵⁶ Výkon předběžného nařízení je naplňován exekučním řízením.

Předběžné opatření zaniká v případě, že:

⁵⁵ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 137

⁵⁶ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 136-140

- nebyl návrhatelem podán v zákonné lhůtě 1 měsíce návrh na zahájení řízení ve věci samé,
- návrhu ve věci samé nebylo soudem vyhověno,
- uplynula stanovená doba, po níž mělo trvat,
- uplynulo-li 15 dnů od vykonatelnosti rozhodnutí ve věci samé v případě, že soudem bylo návrhu ve věci samé vyhověno.⁵⁷

5.3 Činnost intervenčních center

Intervenční centra vznikly na základě novelizace zákona číslo 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, jenž byla provedena zákonem číslo 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Svoji činnosti vyvíjejí od 1. ledna 2007 a v současné době pracuje v České republice 17 intervenčních center, které většinou sídlí v krajských městech a pro snadnější dostupnost zřizují v některých bývalých okresních městech odloučené pracoviště. V roce 2008 vzniká Asociace pracovníků intervenčních center, jejíž členem je většina intervenčních center. Činnost center je upravena zákonem číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, a to konkrétně dle ustanovení § 60a.

Posláním intervenčních center je poskytnutí pomoci ohroženým osobám domácího násilí při řešení jejich složité životní situace a pomoci při jejich návratu do běžného života. Práce intervenčních center navazuje na vykazání násilné osoby policií. Na základě obdržení opisu úředního záznamu o vykazání kontaktují do 48 hodin ohroženou osobu zpravidla telefonicky a „*poskytují ji bezprostřední individuální psychologickou a sociálně právní pomoc*“⁵⁸. Tato pomoc je poskytována ambulantní, terénní a pobytovou formou. Ambulantní forma probíhá v prostorech intervenčního centra. Terénní forma je poskytována v místě bydliště ohrožené osoby, popřípadě v místě, které si ohrožená osoba zvolí a podílí se na ní z důvodu bezpečnosti dva pracovníci intervenčního centra. Pobytová forma služeb je poskytována dle možností konkrétního intervenčního centra a spočívá v pomoci zajištění ubytování nebo stravy. V případě, že tuto možnost

⁵⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, a kol.. *Právo proti domácímu násilí*. 1. vydání, Praha: C.H.BECK, 2011, s. 72

⁵⁸ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 145

intervenční centrum nemá, spolupracuje s jinými institucemi, jež tyto služby poskytují (azylové domy). Intervenční centra dále zařizují ohroženým osobám následnou pomoc, což je například zdravotní, právní.

Služba intervenčního centra není ohrožené osobě vnučována, ale pouze na svobodné vůli ohrožené osoby závisí, zda tuto pomoc přijme.

Práce pracovníků intervenčních center probíhá dle stanovených pravidel s nimiž je každý, komu je služba intervenčního centra poskytována, seznámen. Mezi tyto pravidla můžeme zahrnout:

- Žádná služba intervenčního centra není ze zákona zpoplatněna.
- Osoba, které je služba poskytována, má právo na anonymitu při kontaktu s pracovníkem centra, výjimku tvoří případy vykazání při domácím násilí.
- Mezi osobou, které je služba poskytována a pracovníkem centra, je uzavírána smlouva, a to ústní, pokud není požadována osobou smlouva písemná, tato smlouva může být během spolupráce měněna ze strany osoby, jíž je služba poskytována
- Délka spolupráce je určována pracovníkem centra podle závažnosti případu po dohodě s osobou, jíž je poskytována.
- Od osoby, které je služba poskytována, je vyžadován aktivní přístup a snaha na vyřešení její svízelné životní situace.
- Osoba, které je služba poskytována, musí být poučena o možnosti si ztěžovat na poskytované služby či jejich průběh.⁵⁹

Kromě služeb osobám ohroženým násilím plní intervenční centrum koordinační úlohu mezi jednotlivými institucemi, jež řeší problematiku domácího násilí. Jedná se o spolupráci s Policií České republiky, orgány sociálně - právní ochrany dětí, právními zástupci, soudy, státními zastupitelstvími či probačními a mediačními službami, kontaktními pracovišti krajských poboček Úřadu práce ČR, neziskovými organizacemi zaměřujícími se na pomoc obětem, například Bílý kruh bezpečí.

⁵⁹ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 147

5.4 Činnost neziskových organizací

Pokud se cítí kdokoliv ohrožen druhou osobou a neví, co má dělat, může se anonymně obrátit na některou z telefonních linek důvěry, které provozují neziskové organizace. Na tyto organizace je možno se také obrátit osobně v místě jejich sídla. Jedná se o službu bezplatnou, která pracuje nepřetržit, popřípadě ve stanovených hodinách. Hlavní činností těchto organizací je podpořit osobu, v největší pravděpodobnosti ženu ohroženou domácím násilím, v její nelehké životní situaci, důkladně ji informovat a navrhnout případná řešení. Žena sama se musí o své svobodné vůli rozhodnout o svých dalších krocích, v případě, že je chce učinit. Některé organizace také prostřednictvím svých dobrovolných pracovníků pořádají různá školení pro osoby, jež se domácím násilím zabývají, vydávají tiskopisy, letáky s tematikou domácího násilí, či pomoci obětem trestných činů.

Mezi nejznámější neziskové organizace v České republice patří:

- Bílý kruh bezpečí, o.s.,
- Občanské sdružení ROSA,
- proFem o.p.s,
- SPONDEA o.p.s.,
- ACORUS, o.s.
- Magdalenium, o.s..

Ve Znojmě pracuje Oblastní charita Znojmo, jež nabízí centrum poradenství a pomoci.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUM POVĚDOMÍ DĚTÍ O DOMÁCÍM NÁSILÍ

6.1 Metody výzkumu, stanovení cílů a hypotéz

V bakalářské práci jsem vycházel z literatury, která se domácím násilí věnuje, ale i z teoretických a praktických poznatků, které jsem získal při školeních a výkonu své pracovní činnosti na obvodním oddělení policie.

V praktické části jsem pro zjištění znalostí respondentů využil kvantitativní metody a to dotazníku. Tato metoda umožňuje s nízkými časovými náklady a jednoduše zjistit požadované data od většího počtu respondentů.

V nestandardizovaném dotazníku jsem sestavil otázky se snahou, aby respondenti jednoznačně pochopili otázky. V dotazníku bylo použito celkem 17 otázek, z nichž 3 otázky jsou uzavřené, v kterých respondent bude vybírat z nabídnutých možností, jež odpovídá skutečnosti nebo jeho vědomosti. Zbývající otázky jsou polootevřené, kdy respondent v kladných odpovědích má možnost doplnit odpověď a ne se spokojit pouze s konstatováním ano, což umožňuje získat větší informace o jeho vědomosti dané oblasti.

Před zpracováním praktické části jsem si stanovil dva cíle. V prvním z nich bych chtěl zjistit znalost pojmu domácí násilí u respondentů. V druhém bych chtěl zjistit povědomí respondentů o možnostech řešení a pomoci při domácím násilí.

Pro dosažení cílů jsem si stanovil hypotézy:

Hypotéza číslo1: Předpokládám, že minimálně 80% respondentů zná, co je domácí násilí.

- Pomocná hypotéza číslo 1.1: Předpokládám, že minimálně 80% respondentů slyšelo pojem domácí násilí.
- Pomocná hypotéza číslo1.2: Předpokládám, že minimálně 80% respondentů zná alespoň jednu z forem domácího násilí.
- Pomocná hypotéza číslo 1.3: Předpokládám, že minimálně 80% respondentů ví, kdo může být násilná a kdo ohrožená osoba.

Hypotéza číslo 2: Předpokládám, že 75% respondentů ví o možnostech řešení domácího násilí.

- Pomocná hypotéza číslo 2.1: Předpokládám, že minimálně 75% respondentů ví kam se obrátit o pomoc v případě, že jejich kamarád se stal obětí domácího násilí.
- Pomocná hypotéza číslo 2.2: Předpokládám, že minimálně 75% respondentů ví, kdo řeší domácí násilí.
- Pomocná hypotéza číslo 2.3: Předpokládám, že minimálně 75% respondentů ví, kde hledat pomoc při domácím násilí.

Hypotéza číslo 3: Předpokládám, že minimálně 75 % respondentů považuje za přínosné o domácím násilí pro společnost hovořit

- Pomocná hypotéza číslo 3.1: Předpokládám, že minimálně 75% respondentů již o domácím násilí s někým hovořilo.
- Pomocná hypotéza číslo 3.2: Předpokládám, že minimálně 75% respondentů považuje za potřebné o domácím násilí hovořit.
- Pomocná hypotéza číslo 3.3: Předpokládám, že minimálně 75% respondentů v letošním kalendářním roce 2013 o domácím násilí slyšelo, nebo četlo.

Pro potvrzení či vyvrácení hypotézy číslo 1 použiji odpovědi na otázky číslo 3, 4, 5, 8. Pro zjištění vědomostí o možnosti řešení otázky domácího násilí v hypotéze 2 využiji odpovědi na otázky číslo 9, 10, 12, 13,14,15. U třetí hypotézy bude rozhodující zjištění odpovědi respondentů na otázky 6, 7, 16, 17.

6.2 Výběr respondentů

Pro výběr respondentů jsem zvolil základní školy, kde jsem již byl v předchozím osobním kontaktu s řediteli popřípadě výchovnými poradci a to při pořádání besed se žáky posledních ročníků ohledně právního vědomí. Jedná se o žáky devátých tříd 4 základních škol ve městě Znojmě a to Základní školy ulice Mládeže, Základní školy ulice Pražská, Základní školy náměstí Republiky, Základní školy Václavské náměstí. Dále se jedná o žáky devátých tříd základních škol v teritoriu územní působnosti Obvodního oddělení policie Znojmo a to Základní školy Prosiměřice, Základní školy Šatov a Základní školy Tasovice. Bylo mi umožněno oslovit všechny žáky 9. tříd uvedených škol přítomných ve

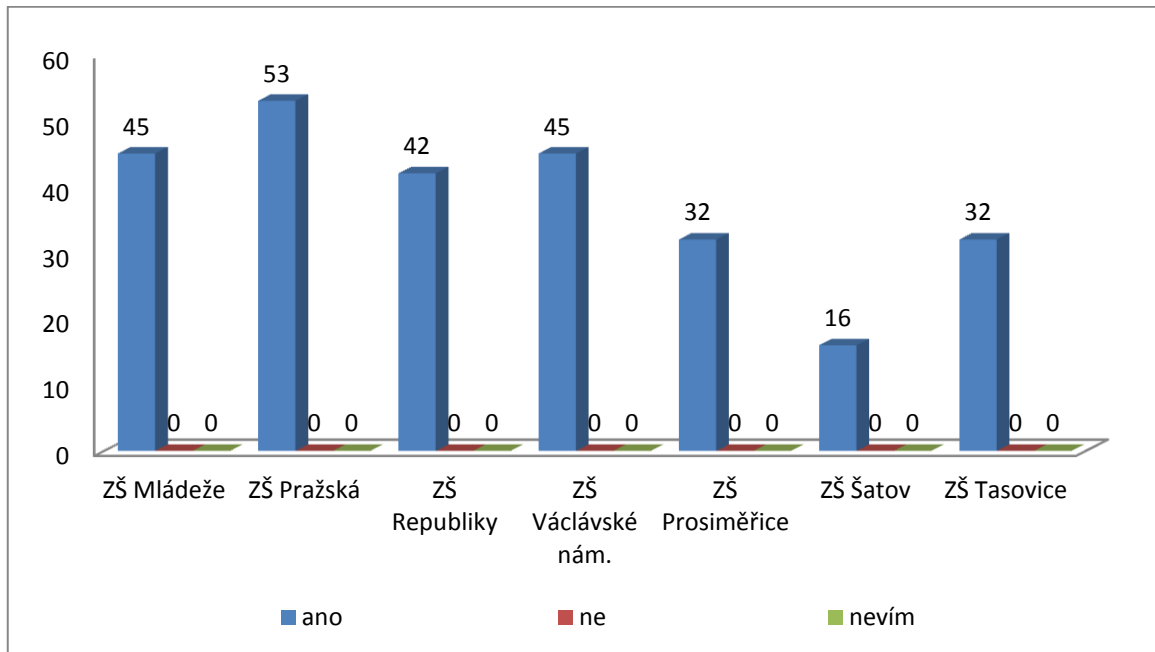
vyučovací hodině. Před jejich vyplněním dotazníku jsem se jim představil, vysvětlil jsem jim účel dotazníku a způsob vyplnění dotazníku. Rovněž jsem je ubezpečil o anonymním vyplnění a dobrovolnosti účasti na vyplňování dotazníku. Ani v jedné škole jsem se před uskutečněním dotazníku nesetkal ze strany pracovníků škol s požadavkem požádat rodiče o souhlas s účastí jejich dětí na výzkumu, což přičítám předchozí osobní známosti s vedením škol a z besed ve školách.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 267 žáků a to 187 žáků z osmi tříd čtyř znojemských škol ve složení 93 chlapců a 94 děvčat a 80 žáků z pěti tříd tří škol umístěných v obcích ve složení 38 chlapců a 42 děvčat. Jednalo se nejen o klasické třídy se všeobecným zaměřením, ale i třídy se zaměřením na sport, či na matematiku. Bylo tedy celkem rozdáno 267 jednostránkových dotazníků, z nichž pouze 2 byly pro vyhodnocení nepoužitelné z důvodu nezodpovězení všech otázek. Z 265 vyhodnocených dotazníků bylo zjištěno, že výzkumu se zúčastnilo 171 žáků, kteří žijí společně v domácnosti s oběma rodiči, a to 89 chlapců a 82 děvčat. V domácnosti s oběma rodiči a některým z prarodičů žije 37 žáků, a to 17 chlapců a 20 děvčat. V neúplné rodině žije 54 žáků, a to 23 hochů a 31 děvčat. Z nich pouze s jedním rodičem žije 38 žáků, a to 17 chlapců a 21 děvčat. S některým z rodičů a s některým z prarodičů žije 16 žáků, a to 6 chlapců a 10 děvčat. V neúplné rodině s otcem žije 5 žáků, a to 4 hoši a 1 dívka. V neúplné rodině s matkou žije 49 dětí z nich 19 chlapců a 30 děvčat. Dvě dívky uvedly, že žijí u prarodičů a jedna dívka uvedla, že žije u starší sestry.

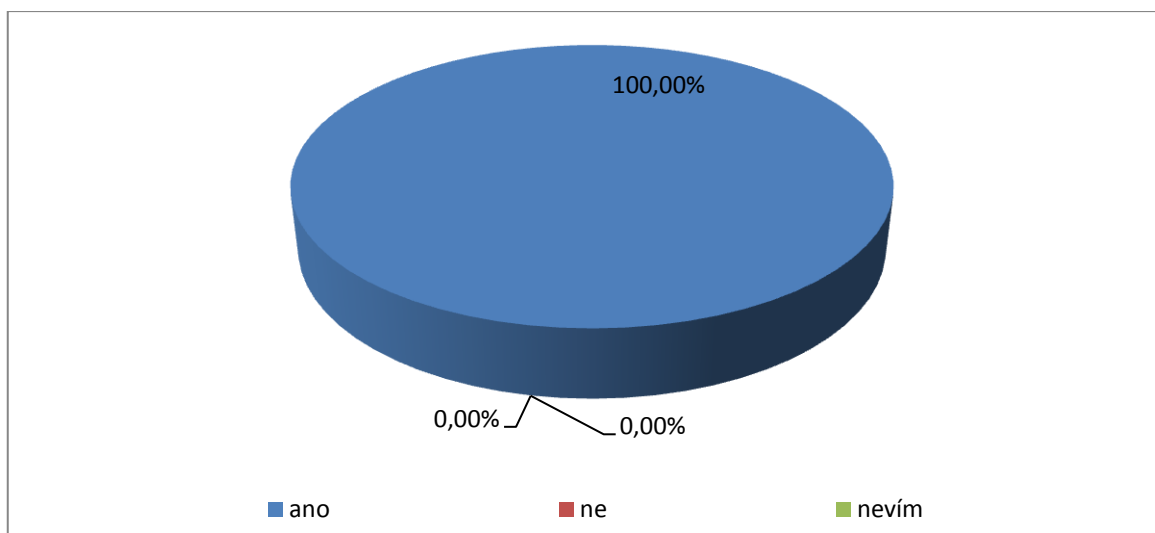
6.3 Analýza výsledků výzkumu

Otázka číslo 3: Slyšel(a) jsi někdy pojem domácí násilí?

Graf číslo 3. Znárodnění počtu odpovědí dle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti slyšeli pojem domácí násilí.

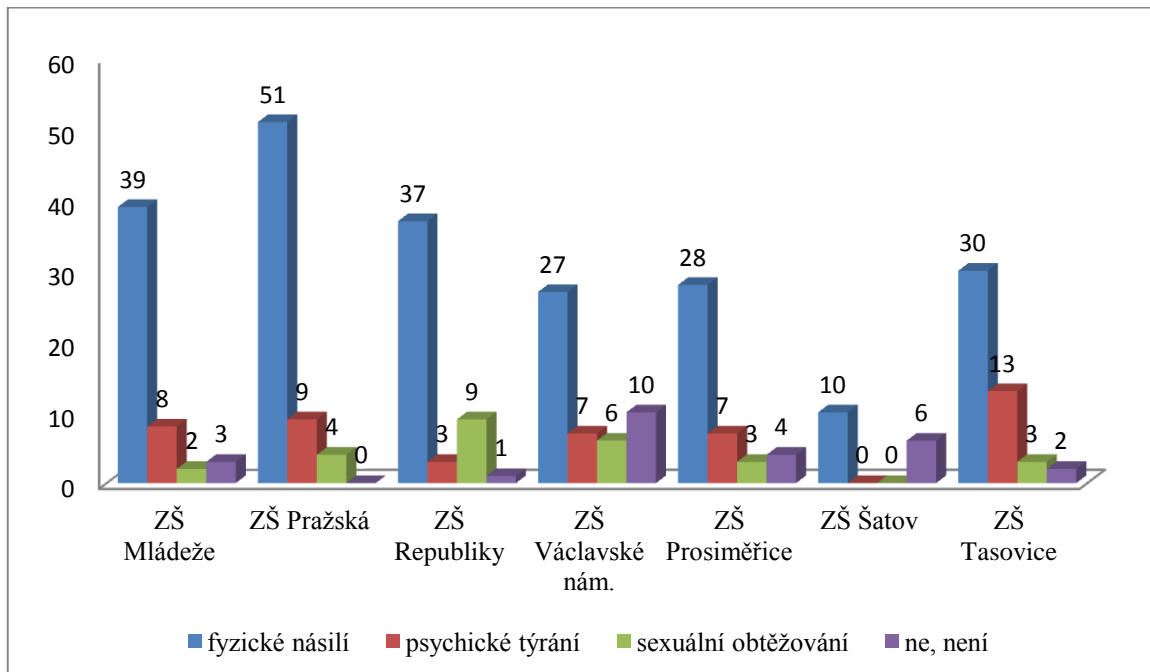
Graf číslo 4. Procentuální znázornění odpovědí na otázku, zda respondenti slyšeli pojem domácí násilí.

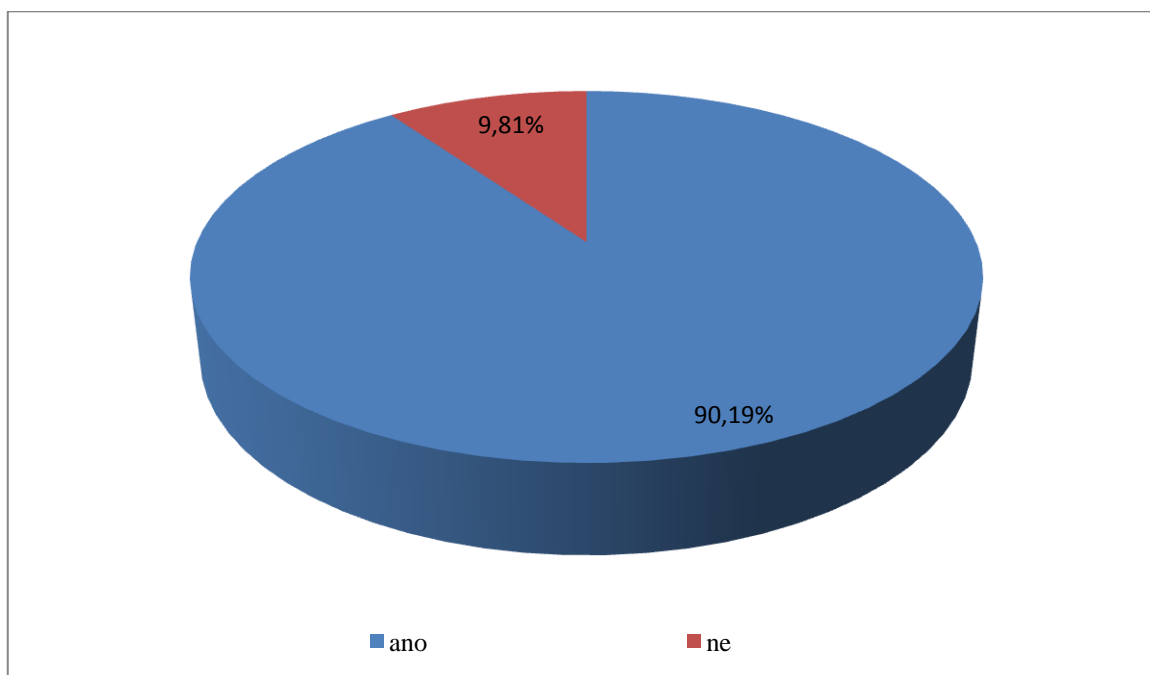
Všichni dotazovaní žáci v uzavřené otázce odpověděli, že slyšeli pojem domácí násilí a to 100%, což je 265, a to 129 chlapců a 136 děvčat. Ani jeden z žáků neodpověděl, že pojem domácí násilí neslyšel, nebo že neví, že by pojem slyšel. Z výsledku jasně vyplývá, že všichni žáci se s pojmem domácí násilí setkali.

Otázka číslo 4. Je ti známo, co pojem domácí násilí představuje?

Graf číslo 5. Znárodnění počtu odpovědí na otázku, zda je respondentům známo, co pojem domácí násilí představuje.

Graf číslo 6. Procentuální znárodnění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda je respondentům známo, co pojem domácí násilí představuje.

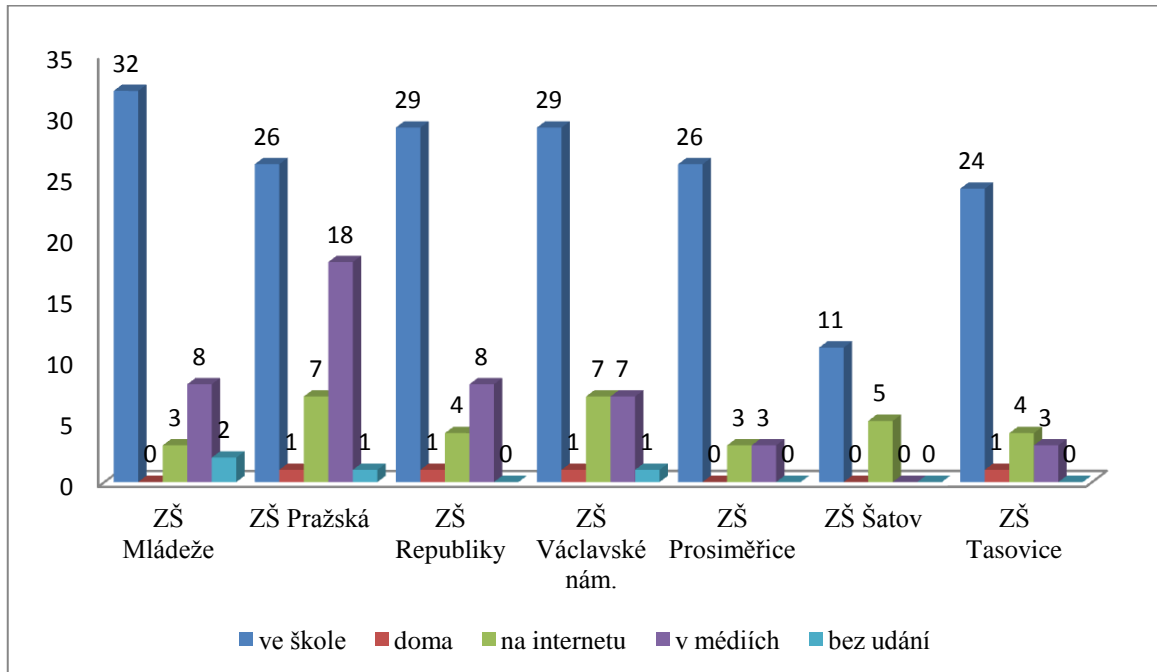
Většina z dotázaných žáků a to 239 v polootevřené otázce s možností uvedení více forem domácího násilí, napsala aspoň jednu z forem domácího násilí, a to 108 chlapců a 131

děvčat. 60 žáků uvedlo více než jednu formu domácího násilí, a to 23 chlapců a 37 děvčat. Nejvíce žáků uvedlo fyzické násilí, a to v 222 případech (108 chlapců a 114 děvčat). Psychické týrání uvedlo 47 žáků (14 chlapců a 33 děvčat). 27 žáků uvedlo sexuální násilí (7 chlapců a 27 děvčat). 26 žáků uvedlo zápornou odpověď na tuto otázku (21 chlapců a 5 děvčat).

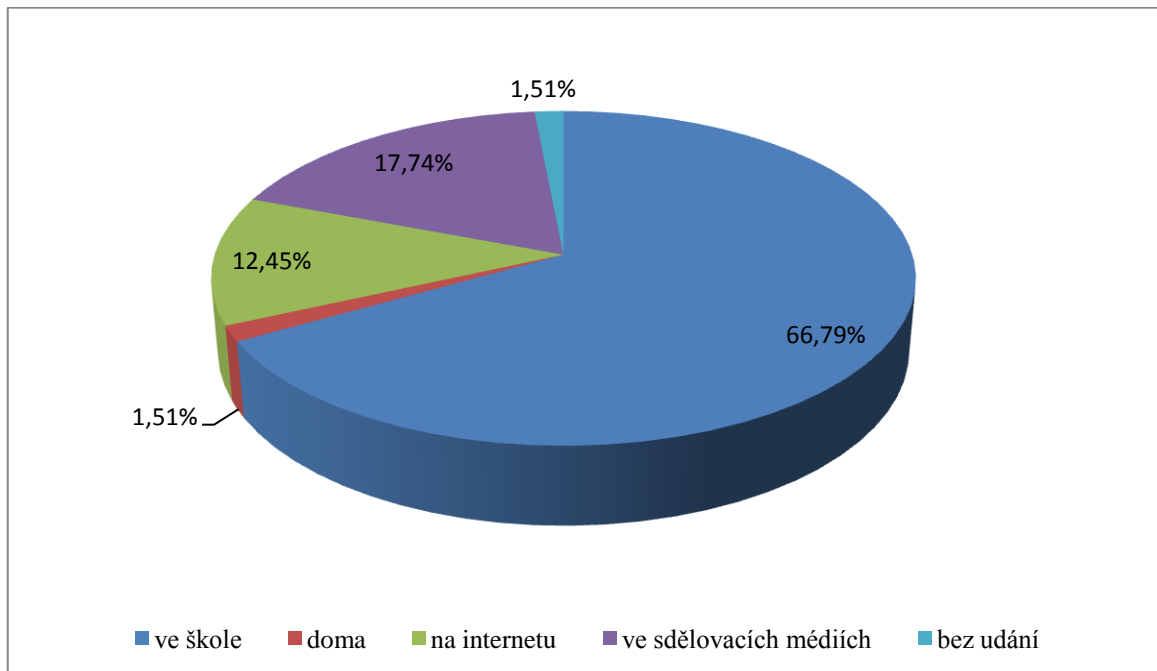
Z odpovědí lze usoudit, že většina žáků si pod pojmem domácí násilí představuje fyzické násilí, což ukazuje na skutečnost, že dětem nebylo řádně vysvětleno, co skutečně domácí násilí představuje a jaké mohou být formy jednání násilné osoby vůči ohrožené při snaze ji ovládnout.

Otázka číslo 5. Kde ses poprvé s pojmem domácí setkal(a)?

Graf číslo 7. Znárodnění počtu odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, kde se respondenti poprvé setkali s pojmem domácí násilí.

Graf číslo 8. Procentuální znázornění jednotlivých druhů odpovědí na otázku, kde se respondenti poprvé setkali s pojmem domácí násilí.

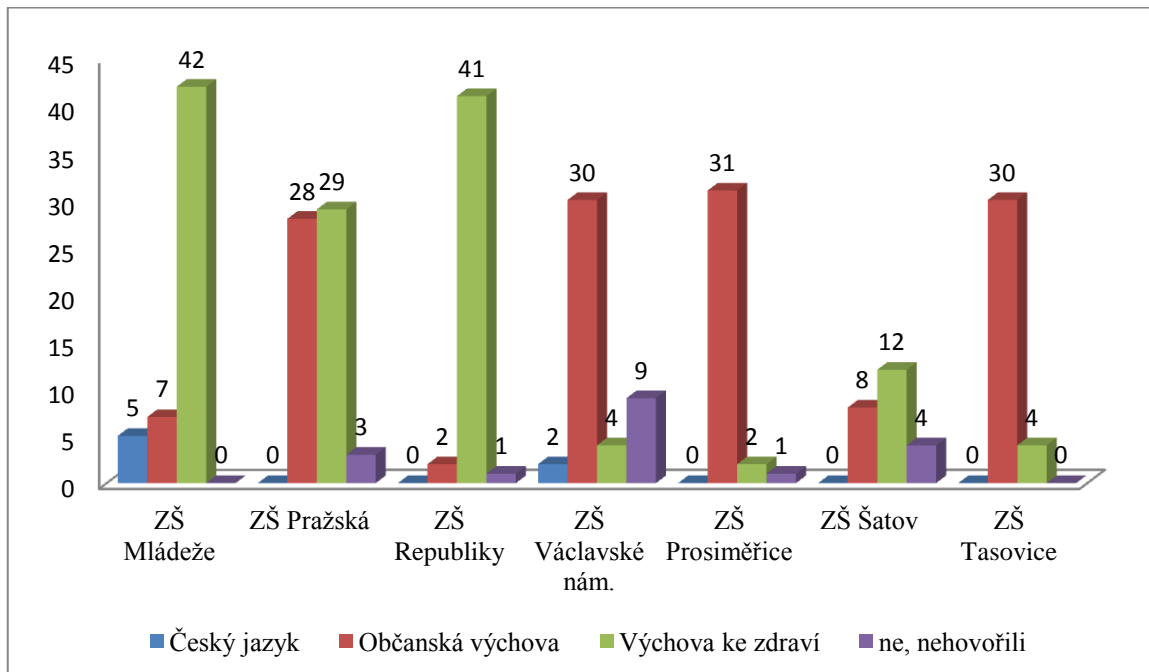
Na tuto polootevřenou otázku, že se s pojmem domácího násilí setkali respondenti poprvé ve škole, odpovědělo 177 žáků, a to 84 chlapců a 93 děvčat. 4 žáci uvedli pouze, že se

s pojmem setkali, ale blíže to nspecifikovali, a to 2 chlapci a 2 děvčata. Stejný počet 4 žáků se s pojmem domácí násilí poprvé setkali v rodině, a to 1 chlapec a 3 děvčata. 33 žáků (14 chlapců a 19 děvčat) uvedlo, že poprvé se setkali s pojmem domácí násilí na internetu. 47 žáků uvedlo, že jejich první setkání s pojmem domácí násilí proběhlo prostřednictvím sdělovacích médií, kdy v největším počtu uvedli televizi a následně časopisy. Ani jeden ze žáků nevedl odpověď, že se s pojmem domácí násilí nesetkal, což bylo předvídatelné vzhledem k výsledku u otázky číslo 3.

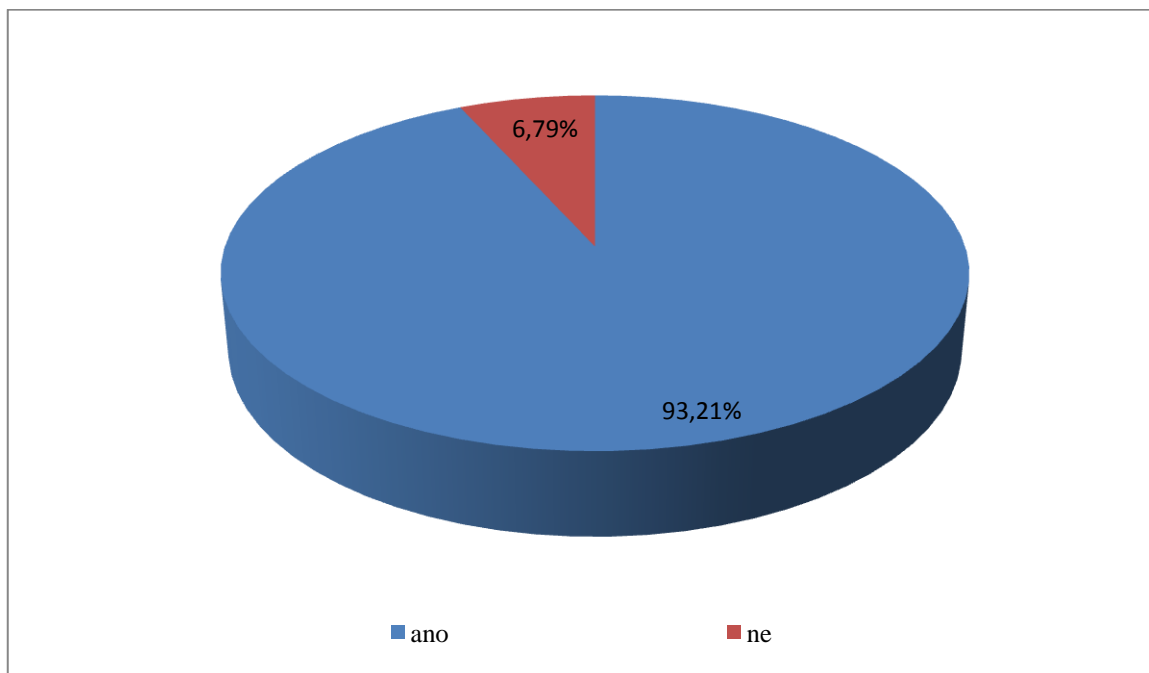
Z výsledku jasně vyplývá, jakou nezastupitelnou roli ve vytváření žádoucích vztahů mezi lidmi zaujímá škola.

Otázka číslo 6: **Hovořili jste někdy o domácím násilí ve škole?**

Graf číslo 9. Znárodnění počtu jednotlivých druhů odpovědi podle škol na otázku, zda respondenti hovořili o domácím násilí ve škole.

Graf číslo 10. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku zda respondenti hovořili o domácím násilí ve škole.

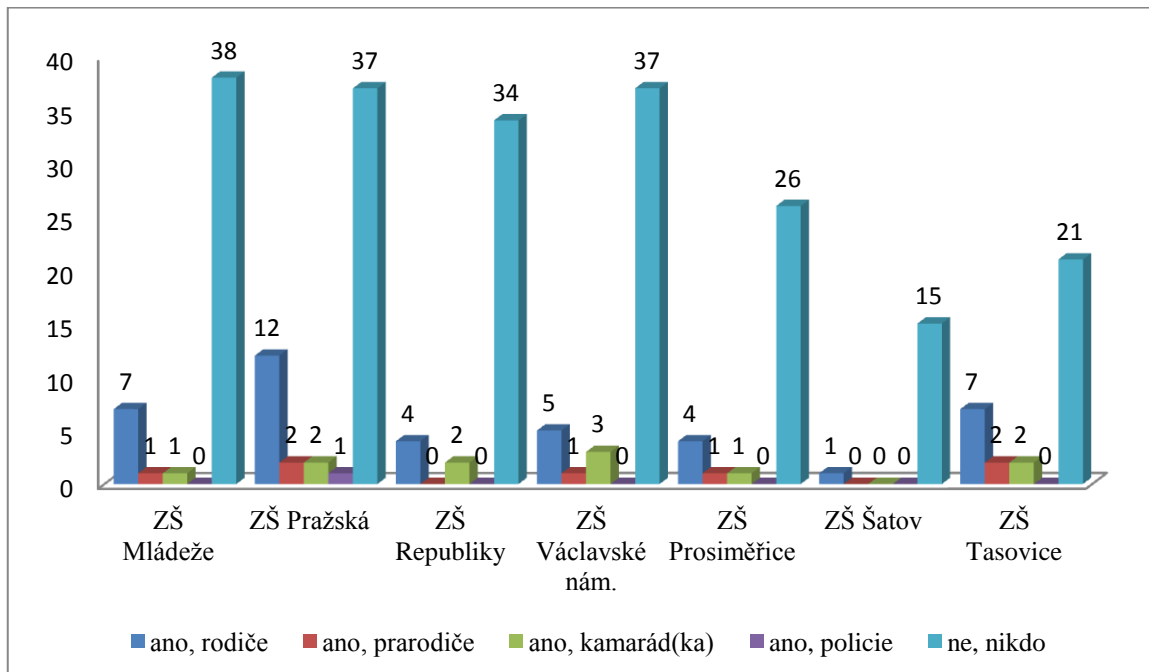
Na polootevřenou otázku odpovědělo kladně 247 žáků, že o domácím násilí ve škole hovořili, a to 113 chlapců a 134 děvčat. Jako předmět, v němž o domácím násilí hovořili,

žáci uvedli Výchovu ke zdraví, a to v 134 případech (50 chlapců a 84 děvčat) a Občanskou nauku, a to v 136 případech (74 chlapců a 62 děvčat). V 7 případech uvedli jako předmět také Český jazyk (2 chlapci a 5 děvčat). V 23 případech žáci uvedli více předmětů. 18 žáků (16 chlapců a 2 děvčata) z 5 škol uvedlo, že ve škole o domácím násilí nehovořili.

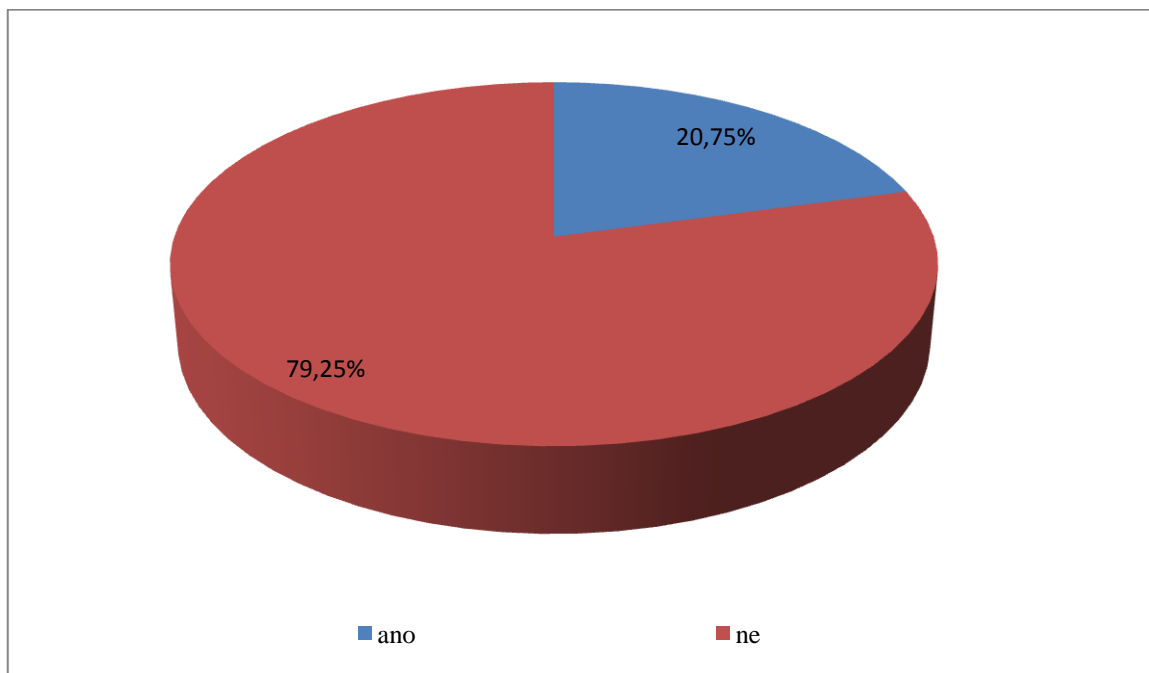
Zápornou odpověď na otázku dle mého mínění uvedli ti žáci, kteří v hodině, kde se o domácím násilí hovořilo, chyběli nebo nedávali pozor takovým způsobem, aby si to zapamatovali. Těžko lze předpokládat, že by si 93,21% žáků kladnou odpověď vymyslelo a shodně by lživě uvedli uváděné předměty.

Otázka číslo 7: **Hovořil s tebou o domácím násilí někdo jiný než ve škole?**

Graf číslo 11. Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda s respondenty hovořil o domácím násilí někdo jiný, než ve škole.

Graf číslo 12. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda s respondenty hovořil o domácím násilí někdo jiný, než ve škole.

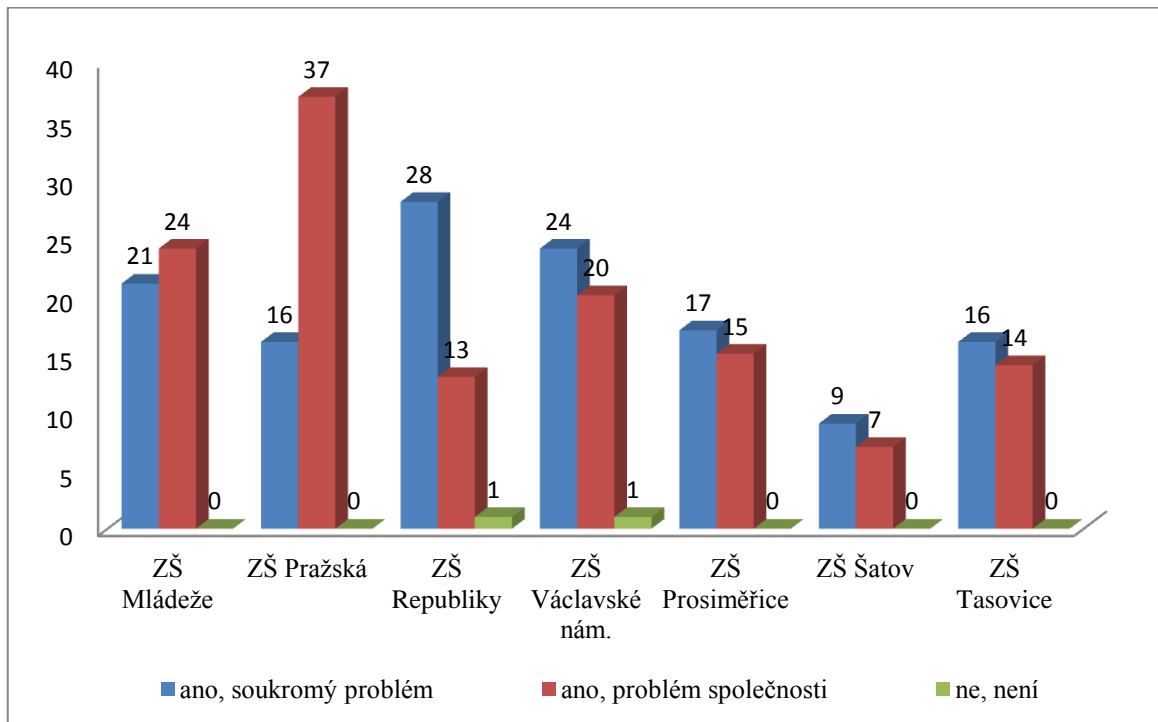
210 žáků (106 chlapců a 104 děvčat) odpovědělo, že s výjimkou vyučování ve škole s nimi nikdo jiný o domácím násilí nehovořil, což však neznamená, že by si nevyhledali

informace sami například na internetu. 55 žáků (23 chlapců a 32 děvčat) uvedlo, že s nimi mimo školu o domácím násilí hovořil někdo jiný, 4 žáci uvedli, že s nimi mimo školu bylo hovořeno více než jednou a to rozdílnou osobou. V 40 případech to byli rodiče, v 7 případech to byli prarodiče, v případech to byli 11 kamarádi a v 1 případě to byl policista.

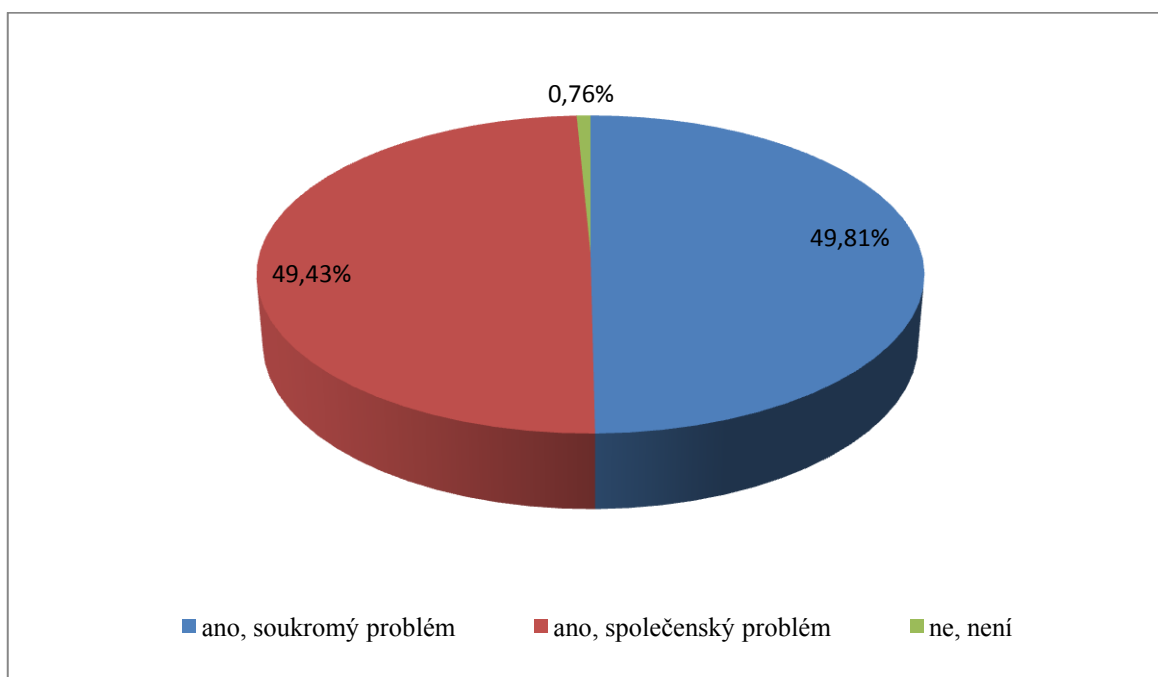
Z tohoto výsledku je patrné, jak málo je otázce domácího násilí věnováno v rodinách při výchově dětí. Potvrzuje to konstatování o výsledku u otázky číslo 5 o nezastupitelné roli školy v této oblasti výchovy.

Otázka číslo 8: Je dle tvého názoru domácí násilí problém?

Graf číslo 13. Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda je dle názoru respondenta domácí násilí problém.

Graf číslo 14. Procentuální znázornění jednotlivých odpovědí na otázku zda, je dle názoru respondenta domácí násilí problém.

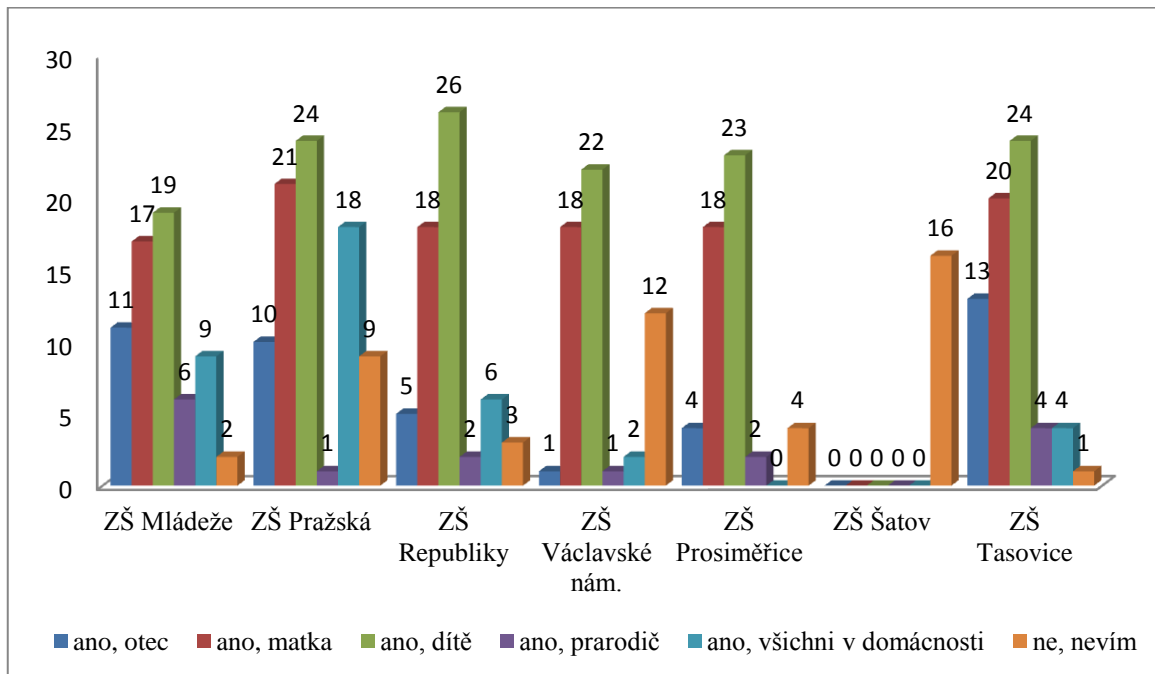

99,24% (261 žáků) odpovědělo na otázku kladně, což je sice dobrý výsledek, který však se dal díky působení okolí předpokládat. Horší je to již s rozdělením odpovědí, zda se jedná o problém soukromý nebo všech ve společnosti. 131 žáků (58 chlapců a 73 děvčat) se domnívá, že se jedná o soukromý problém a 130 žáků (69 chlapců a 61 děvčat) se domnívá, že se jedná o společenský problém. Pouze dva žáci uvedli, že domácí násilí nepovažují za problém. Ani jeden ze žáků neodpověděl, že je to problém někoho jiného.

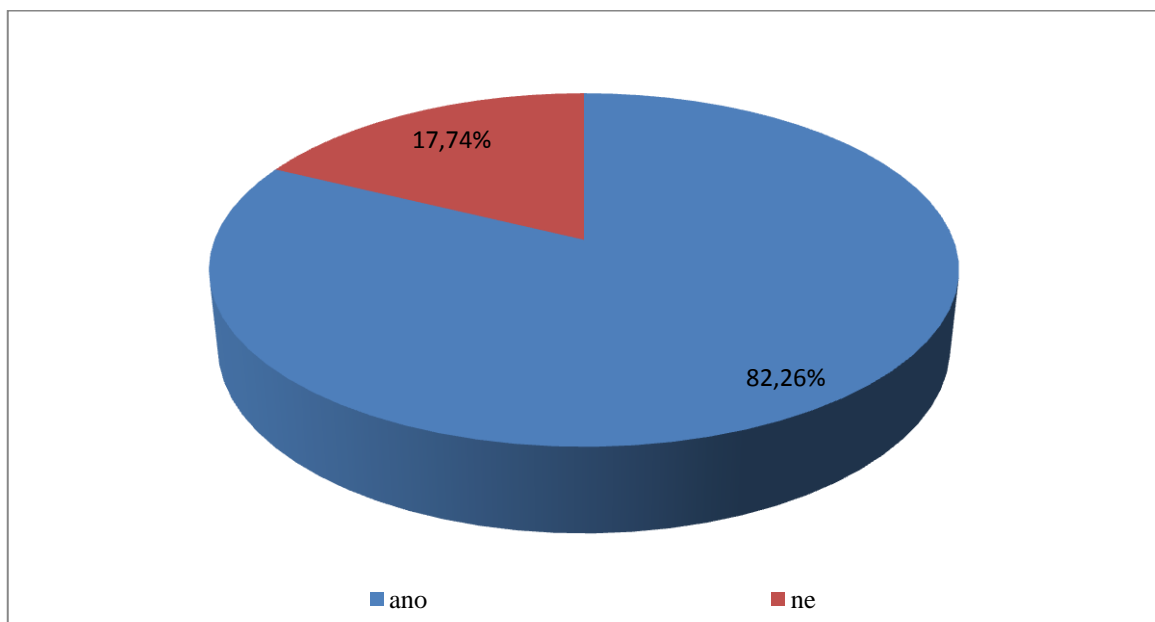
Z odpovědí je patrné, že žákům nebylo zejména ve školách zcela jasně a zřetelně vysvětleno, že se jedná o celospolečenský problém a ne pouze o záležitost jednotlivců. Pouze na základní škole Pražská převažuje počet žáků (dvojnásobně), kteří považují domácí násilí za celospolečenský problém (37 oproti 16) a to bez výrazného rozdílu, zda se jedná o chlapce či dívku. V ostatních školách je vyšší počet žáků, kteří považují domácí násilí za soukromý problém (115 ku 93) a to opět bez výrazných rozdílů mezi chlapci či dívkami.

Otázka číslo 9: **Víš, kdo může být obětí domácího násilí?**

Graf číslo 15. Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti znají, kdo může být obětí domácího násilí.

Graf číslo 16. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti znají, kdo může být obětí domácího násilí.

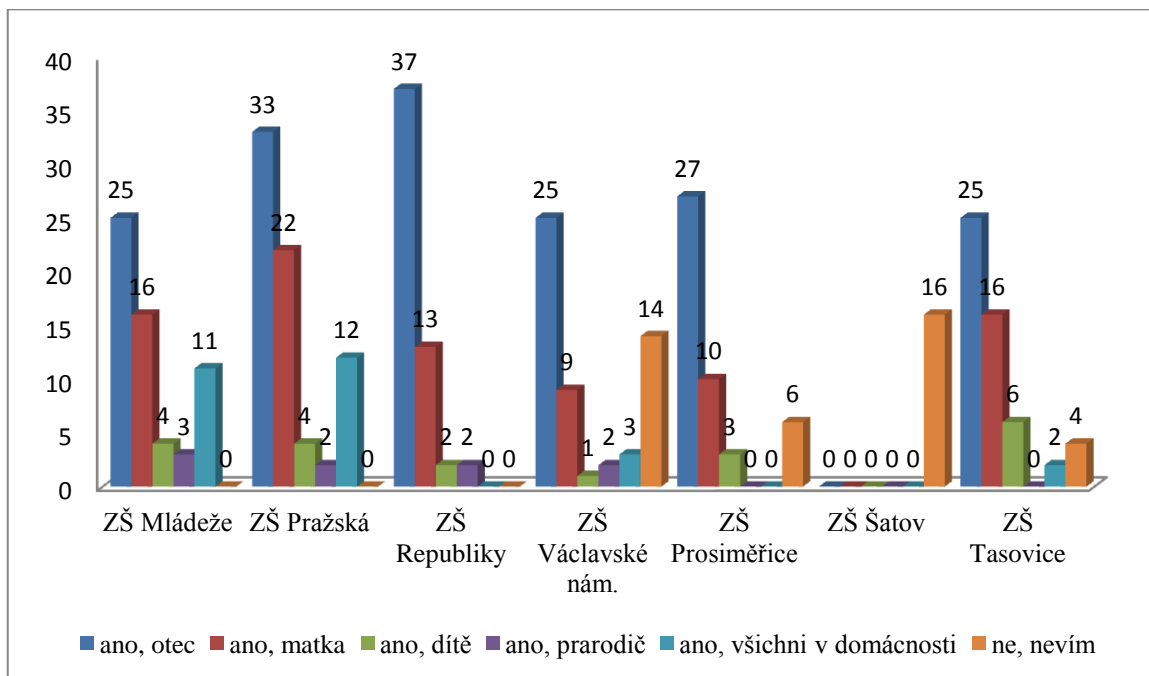
218 žáků (96 chlapců a 122 dívek) odpovědělo na polootevřenou otázku kladně, kdy uvedly aspoň jednu osobu, která může být ohroženou osobou při domácím násilí. V 81 případech žáci napsali minimálně dvě osoby (18 chlapců a 26 dívek). V 138 případech

napsali jako oběť dítě (64 chlapců a 74 dívek), ve 112 případech napsali matku (50 chlapců a 62 dívek), jako oběť otce napsali ve 44 případech (18 hochů a 26 dívek), v 16 případech napsali prarodiče (7 chlapců a 9 dívek). V 39 případech děti napsali, že ohroženou osobou může být kterákoliv osoba ve společné domácnosti (20 chlapců a 19 dívek). 49 žáků a to je 17,74% uvedlo, že neví, kdo může být obětí domácího násilí (33 chlapců a 14 dívek). V jedné škole neodpověděl ani jeden žák, že ví, kdo může být obětí domácího násilí.

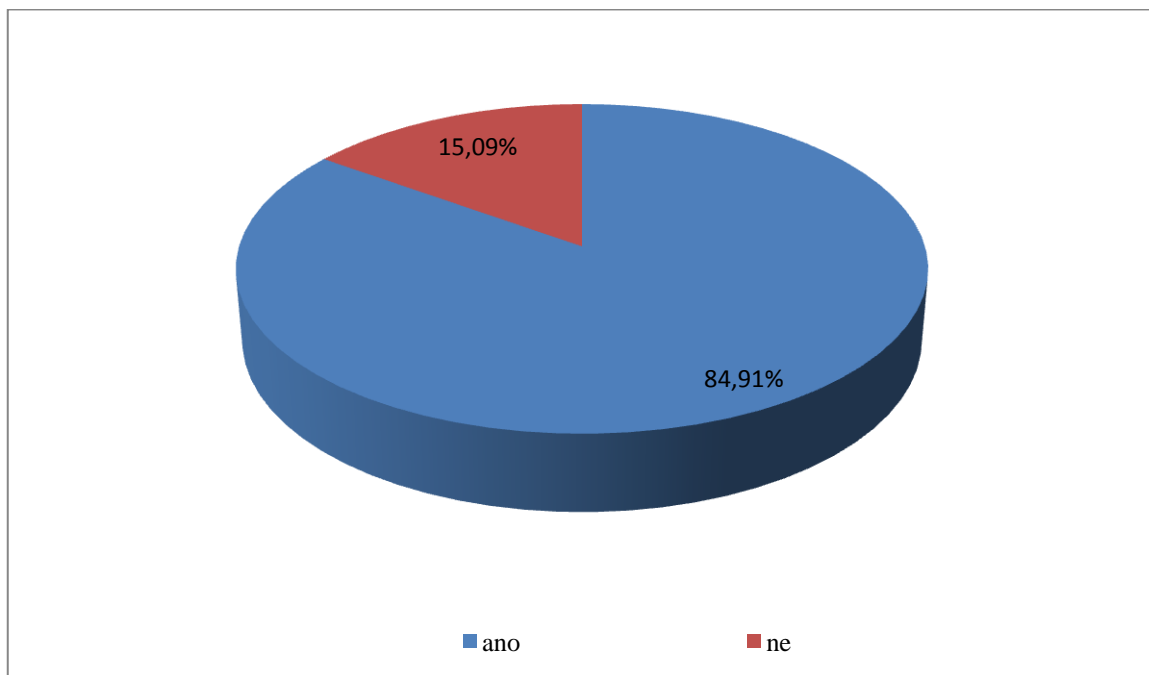
Z odpovědí je patrné, že dívky jsou schopny ve větší míře uvést konkrétní osobu jako oběť domácího násilí a mají tedy oproti hochům lepší vědomosti.

Otázka číslo 10: **Víš, kdo může být agresorem při domácím násilí?**

Graf číslo 17. Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti znají, kdo může být agresorem u domácího násilí.

Graf číslo 18. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti znají, kdo může být agresorem u domácího násilí.

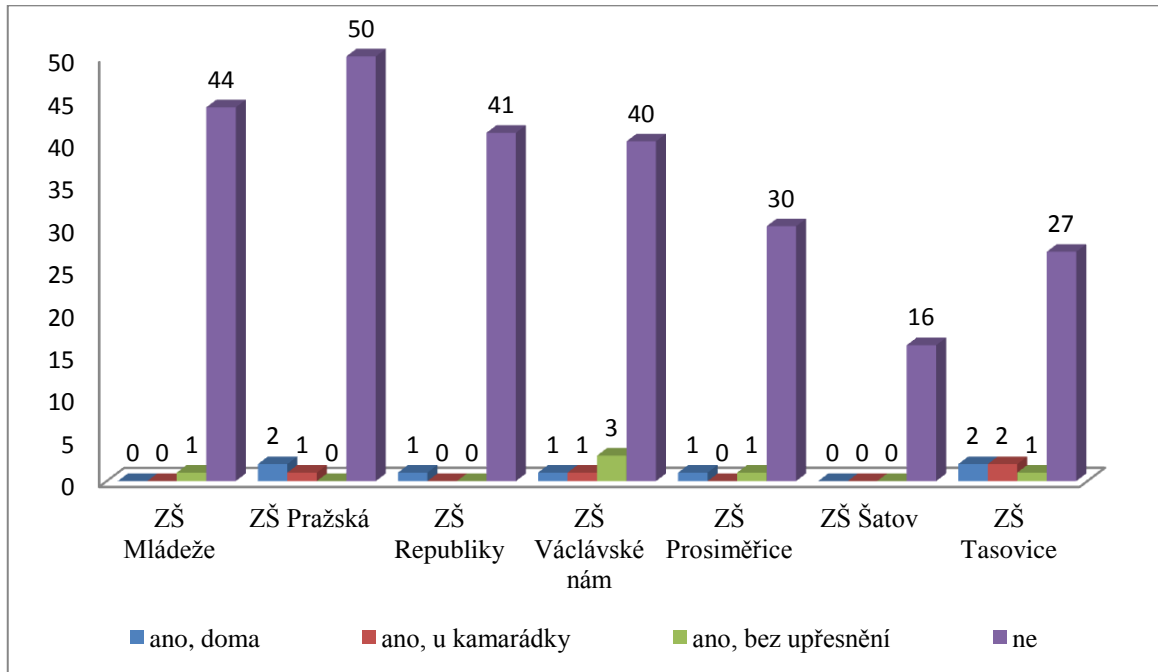
225 žáků (84,91 %) odpovědělo v této polootevřené otázce kladně, že ví, kdo může být násilnou osobou v případě domácího násilí (104 chlapců 121 dívek). 63 žáků (25 chlapců

a 38 dívek) uvedlo víc než jednu osobu agresora. V nejvíce případech a to 172 (77 chlapců a 95 dívek) označilo jako agresora muže. 86 žáků (38 chlapců a 48 dívek) označilo jako agresora ženu. 20 žáků označilo jako možného agresora dítě (9 chlapců a 11 dívek). V 9 případech byli jako agresoři označeni prarodiče (4 chlapci a 5 dívek). 28 žáků (15 chlapců a 13 dívek) uvedlo jako možného agresora jakoukoliv osobu ze společné domácnosti, kdy u nich zdůraznily, že se jedná o fyzicky silnější osobu. 40 žáků (25 chlapců a 15 dívek) uvedlo, že neví, kdo by mohl být agresorem.

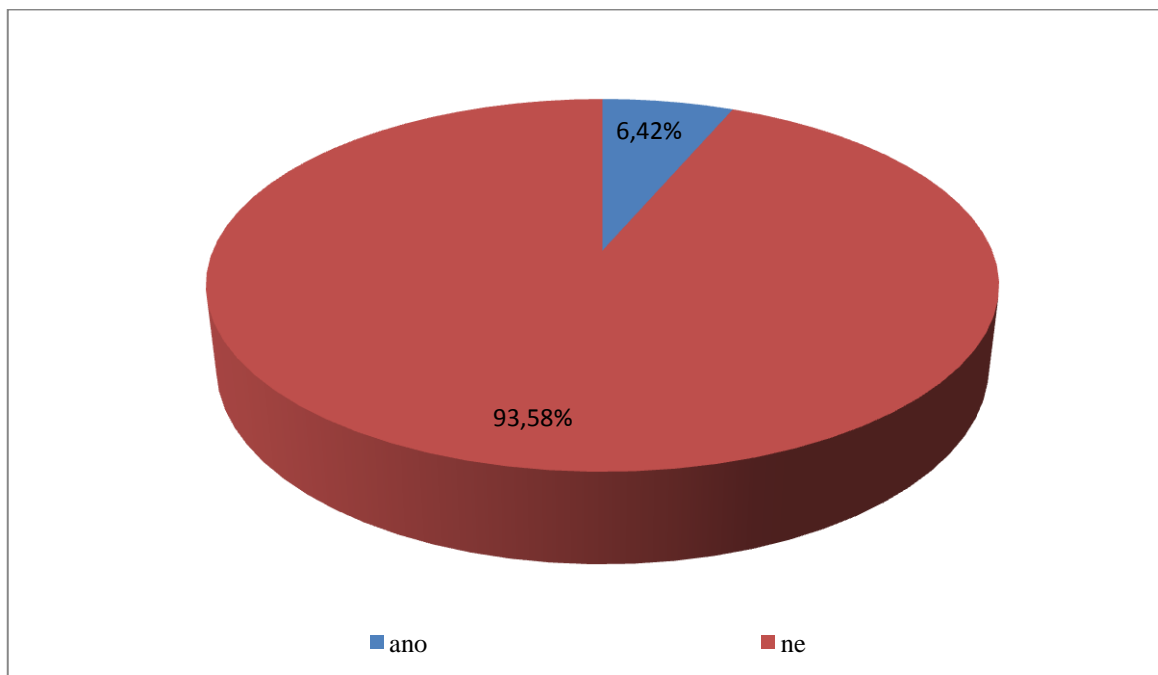
U této otázky je mírný nárůst žáků, jež odpověděli kladně +7. Opět se ukázalo, že neznalost je u chlapců větší, než u dívek. Opět všichni žáci stejné školy, jako u otázky číslo 9, odpověděli, že neví, kdo může být násilnou osobou.

Otázka číslo 11: **Setkal(a) ses někdy osobně s domácím násilím?**

Graf číslo 19. Znázornění počtu druhů odpovědi podle jednotlivých škol na otázku, zda se osobně respondenti setkali s domácím násilím.

Graf číslo 20. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi, na otázku, zda se osobně respondenti setkali s domácím násilím.

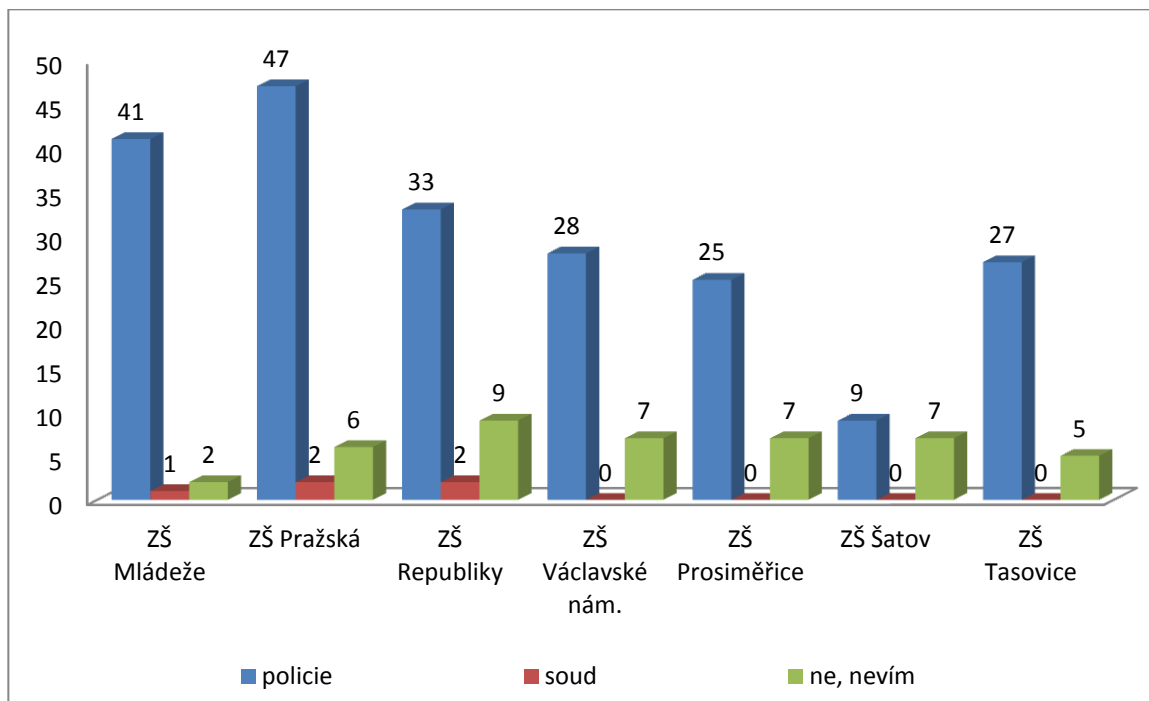

V této polootevřené dosti osobní otázce odpovědělo záporně 248 žáků (127 chlapců a 121 dívek) což představuje 93,58 %. 17 žáků (6,42 %) odpovědělo, že se již osobně

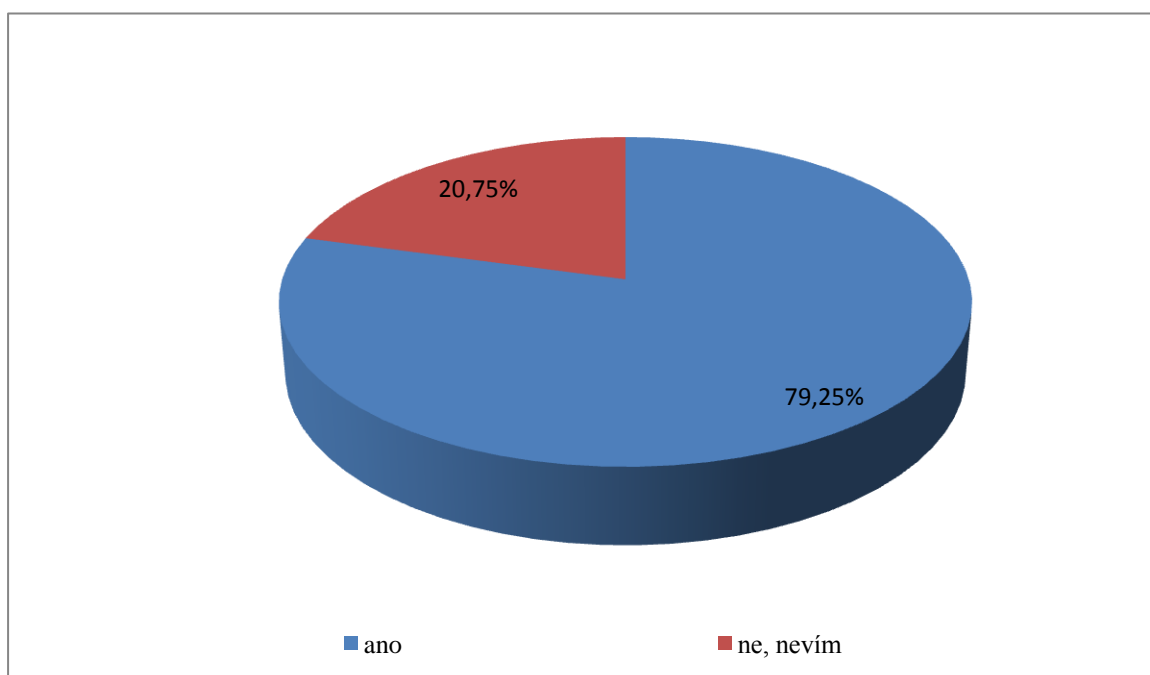
setkali s domácím násilím a to 2 chlapci a 17 dívek. Z nich 6 žáků neuvedlo bližší upřesnění (2 chlapci a 4 dívky). 4 dívky uvedly, že se s domácím násilím setkaly v rodině jejich kamarádky. 7 dívek uvedlo, že se s domácím násilím setkaly doma. Ve většině škol (s výjimkou jediné, která se vymykala již v odpovědích na otázky číslo 9 a 10) se objevil minimálně jeden žák či žákyně, kteří se již s domácím násilím setkali osobně (v rozmezí 1 až 3 žáků na školu).

Otázka číslo 12: Máš představu, kdo řeší domácího násilí?

Graf číslo 21. Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku zda respondenti mají představu, kdo řeší domácí násilí.

Graf číslo 22. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi škol na otázku zda respondenti mají představu, kdo řeší domácí násilí.

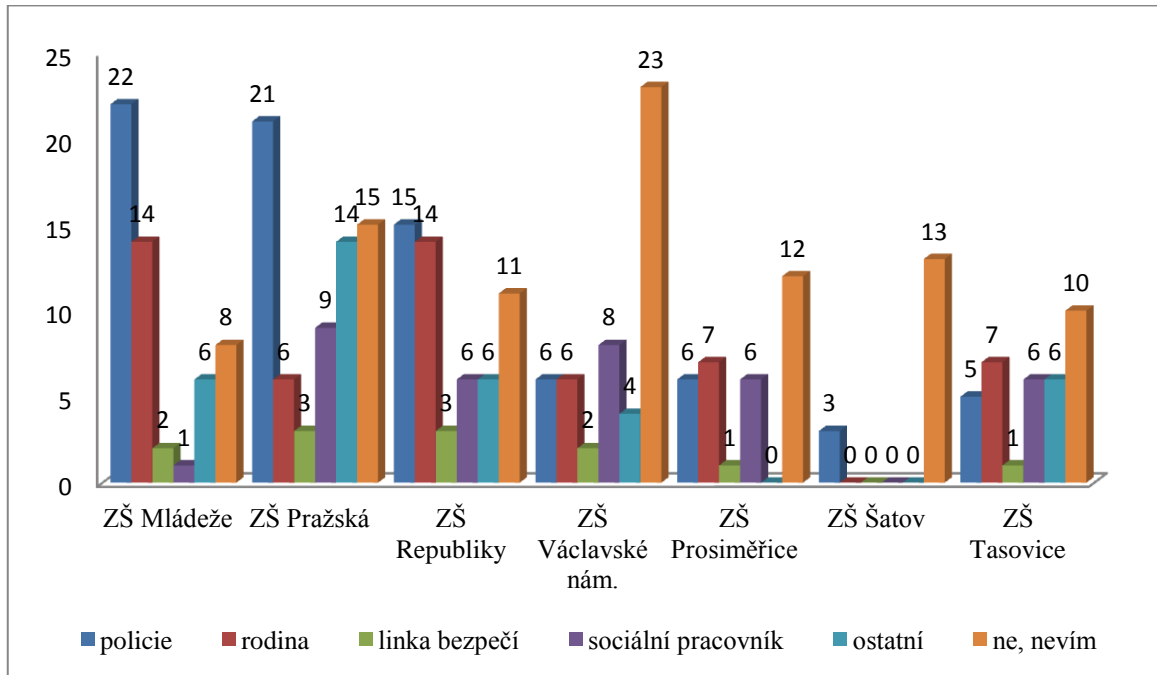

V polootevřené otázce odpovědělo kladně 211 žáků (79,25 %), a to 94 chlapců a 116 dívek, z nichž 5 žáků uvedlo dvě odpovědi a to 3 chlapci a 2 dívky. V kladných

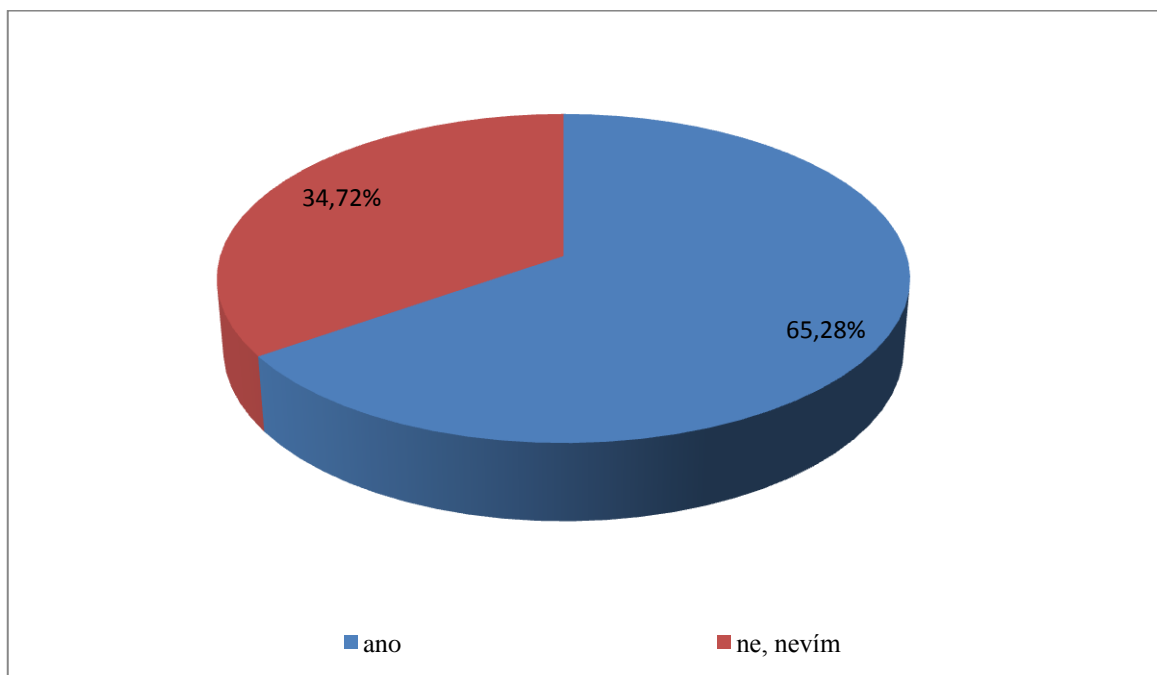
odpovědích žáci kromě policie uvedli i soud. 55 žáků (35 chlapců a 20 děvčat) uvedlo, že neví, kdo řeší domácí násilí.

Otázka číslo 13: **Máš představu, kdo poskytuje pomoc osobě, které je při domácím násilí ublíženo?**

Graf číslo 23. Znárodnění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti vědí, kdo poskytuje pomoc ohrožené osobě.

Graf číslo 24. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti vědí, kdo poskytuje pomoc ohrožené osobě.

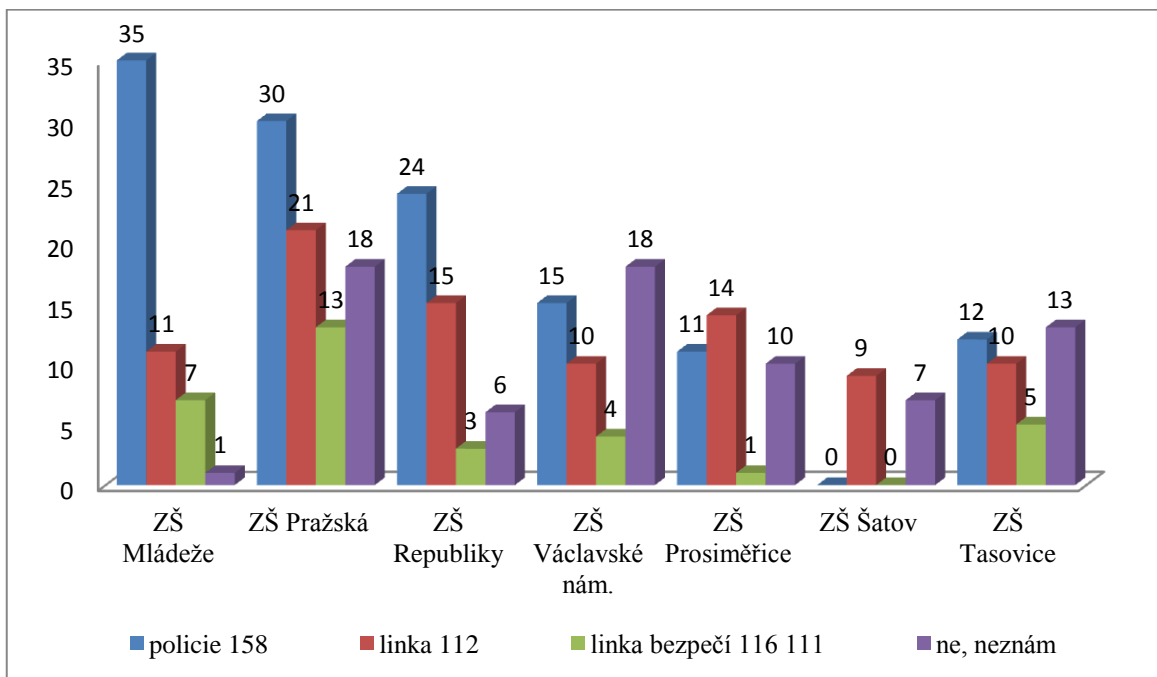

V polootevřené otázce odpovědělo kladně 173 žáků (66 chlapců a 107 dívek), z nich v 31 případech odpovědělo více než jednu možnost. V 78 případech (31 chlapců a 47 dívek) uvedlo policii. Rodinu jako pomoc pro ohroženou osobu uvedli žáci v 54 případech (22 chlapců a 32 dívek). V 36 případech byl uveden orgán sociálně - právní ochrany (shodně 18 chlapců i dívek). V 12 případech byla uvedena linka bezpečí (6 chlapců a 6 dívek). V 36 případech uvedlo 17 chlapců a 19 dívek lékaře, psychologa či hasiče. 92 žáků uvedlo, že neví, kdo poskytuje ohrožené osobě pomoc (63 chlapců a 29 dívek).

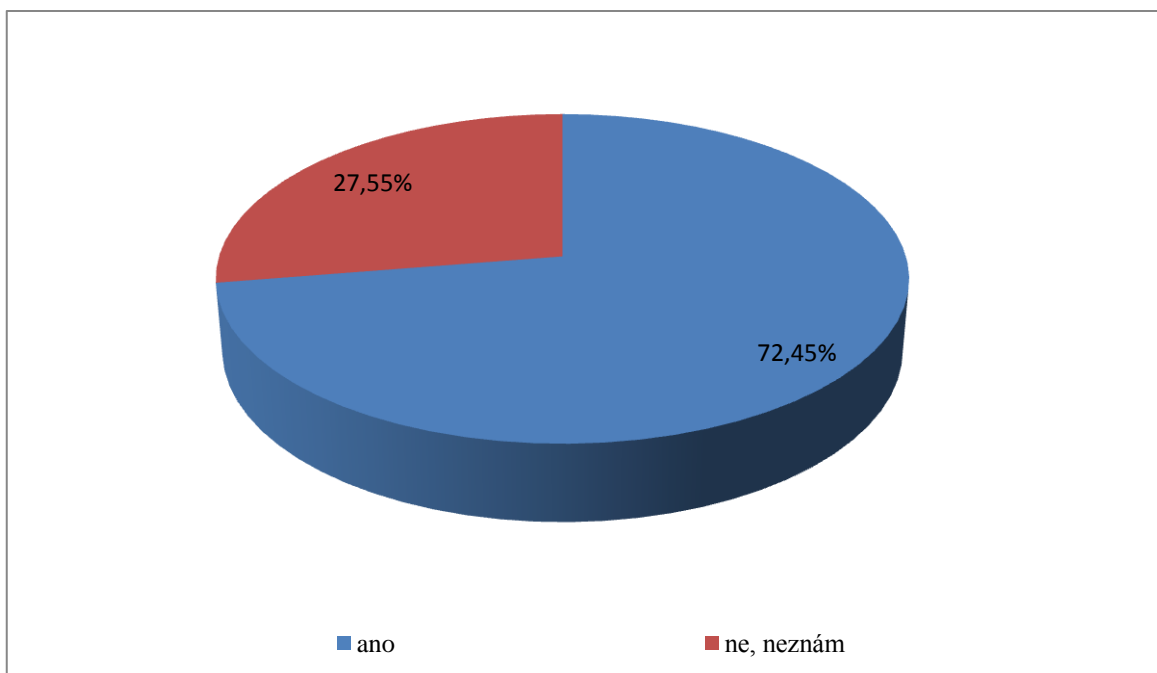
Ani jeden žák neuvedl jako poskytovatele pomoci žádnou z neziskových organizací (Bílý kruh bezpečí, Spondeo, intervenční centrum,...), což mě dosti překvapilo vzhledem ke skutečnosti, že uvedené organizace mají internetové stránky, na nichž zdařile prezentují svoji činnost a zaměření.

Otázka číslo 14: **Znáš nějaké telefonní číslo, pomocí něhož by si mohl(a) tvůj kamarád /tvoje kamarádka zavolat pomoc při domácím násilí?**

Graf číslo 25. Znárodnění počtu druhů odpovědi podle jednotlivých škol na otázku znalosti respondentů telefonního čísla organizace či instituce poskytující pomoc při domácím násilí.

Graf číslo 25. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku znalosti respondentů telefonního čísla organizace či instituce poskytující pomoc při domácím násilí.

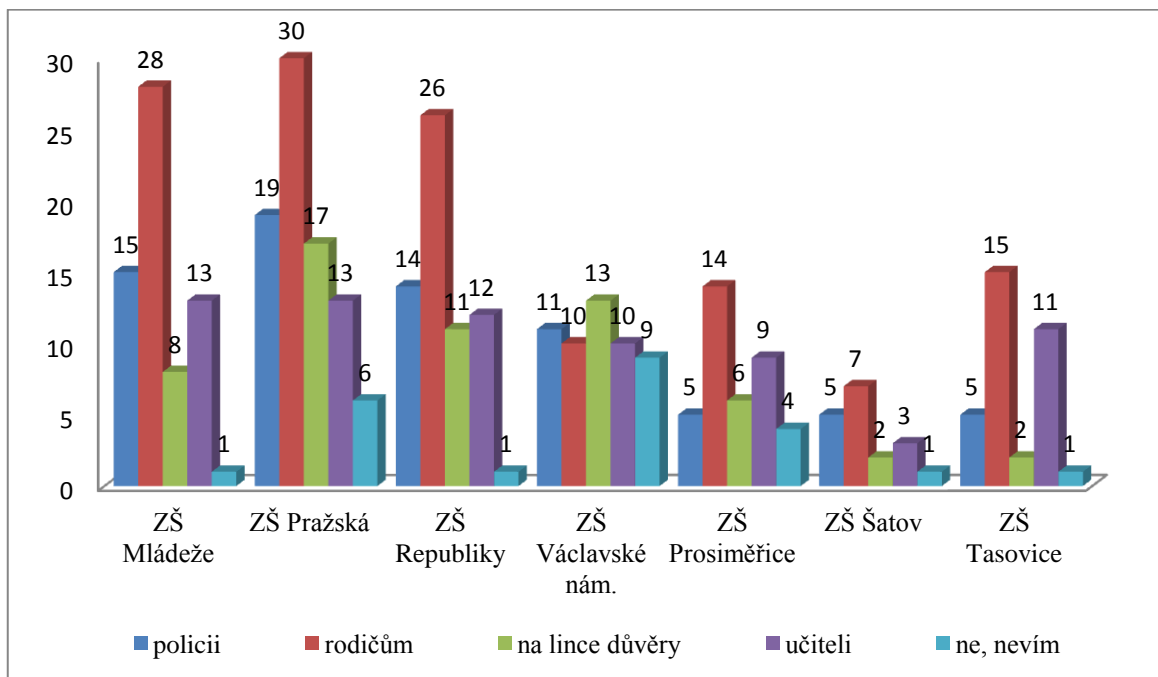

192 žáků odpovědělo, že znají telefonní číslo pro přivolání pomoci (83 chlapců a 109 dívek), což představuje 72,45 %. V 38 případech žáci napsali dvě a více telefonních čísel (16 chlapců a 22 dívek). Ve 123 případech uvedli žáci číslo policie 158, a to 48 chlapců a 75 dívek. 80 žáků (33 chlapců a 47 dívek) napsalo číslo telefonního centra tísňového volání 112. 33 žáků (15 chlapců a 18 dívek) napsalo telefonní číslo 116 111 Linky bezpečí, provozovanou Sdružením Linky bezpečí.

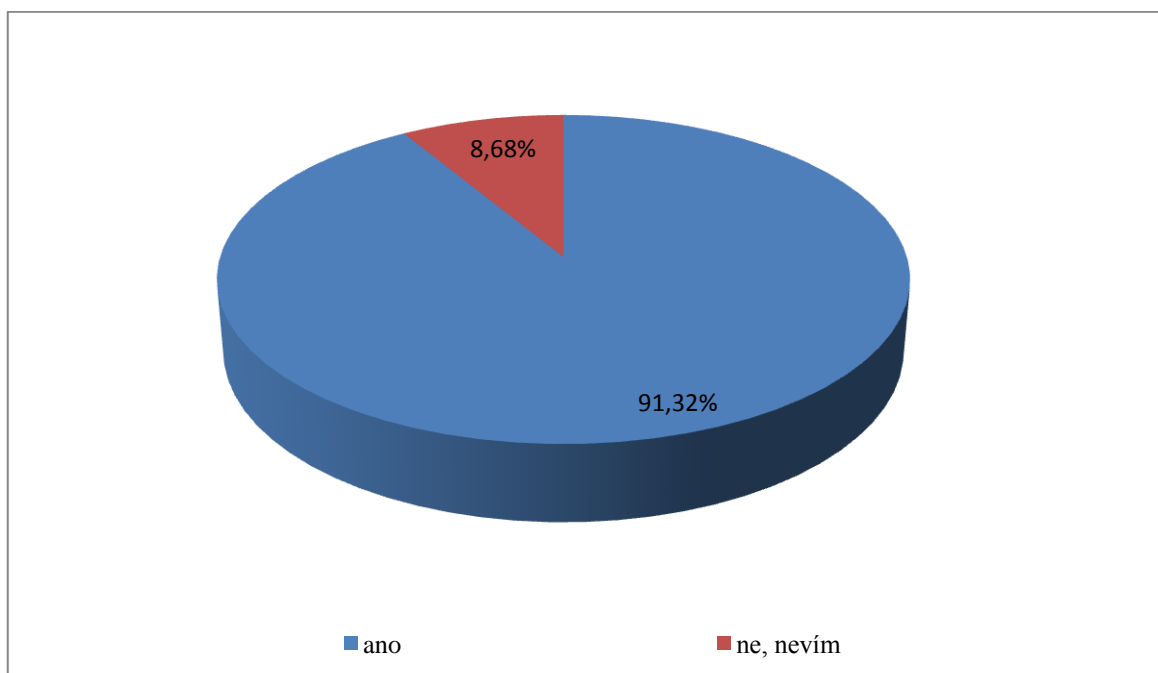
Je s podivem, že pouze 33 žáků což je 12,45 % uvedlo linku 116 111, jež je platná po celé Evropě, přestože ve všech školách, kde byl prováděn výzkum, jsem si všiml, že toto číslo bylo na nástěnce vyvěšené.

Otázka číslo 15: **Kdyby jsi zjistil(a), že tvůj/tvoje kamarád(ka) je obětí domácího násilí, věděl(a) bys, jak mu/jí pomoci?**

Graf číslo 27. Znárodnění počtu druhů odpovědi podle jednotlivých škol na otázku znalosti jak pomoci kamarádovi, o kterém by se respondent dověděl, že se stal obětí domácího násilí.

Graf číslo 28. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku znalosti jak pomoci kamarádovi, o kterém by se respondent dověděl, že se stal obětí domácího násilí.

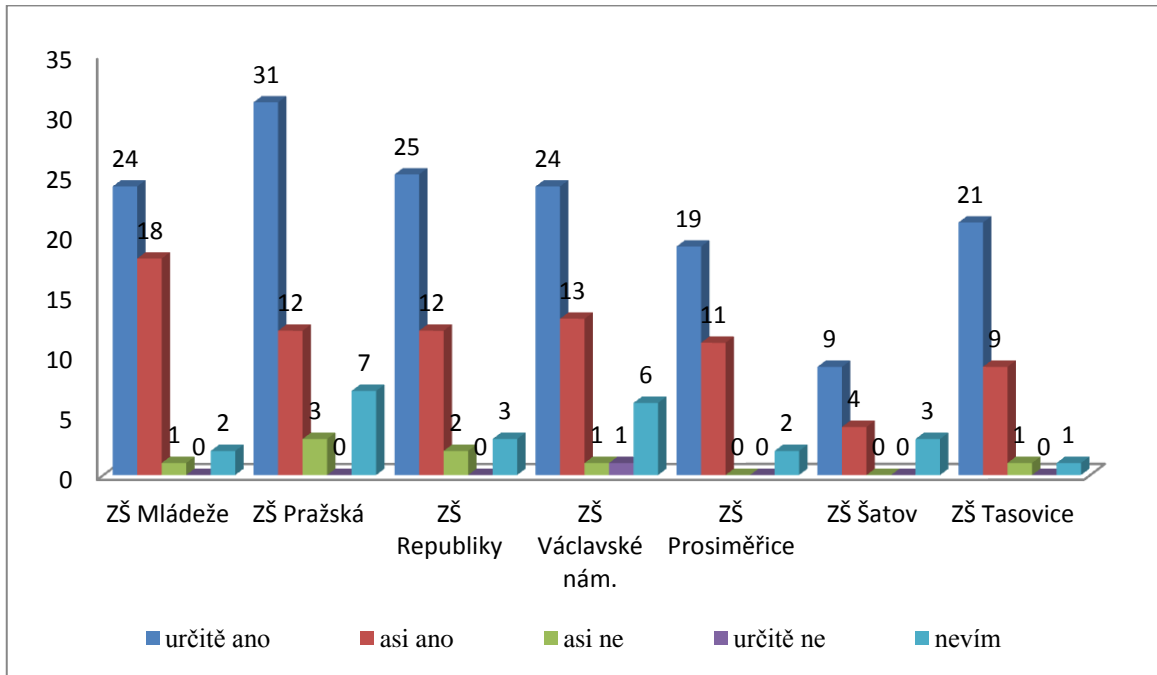

V polootevřené otázce žáci v kladné odpovědi dopisovali, jak by kamarádovi/kamarádce pomohli. 242 žáků (112 chlapců a 130 dívek) v dotazníku napsalo, že by si s pomocí vědělo rady, 74 dětí uvedlo i více možností. Žáci uváděli, že by o zjištěné situaci informovali své rodiče v 133 případech (59 chlapců a 74 dívek), 71 žáků by se svěřilo učitelu (38 chlapců a 34 dívek), 74 žáků uvedlo, že by informovali policii (38 chlapců a 36 dívek). 59 žáků uvedlo, že by vyhledalo pomoc na lince bezpečí telefonního čísla 116 111 (27 chlapců a 32 dívek). 23 žáků uvedlo, že by nevěděli, jak mají kamarádovi/kamarádce pomoci (17 chlapců a 6 dívek).

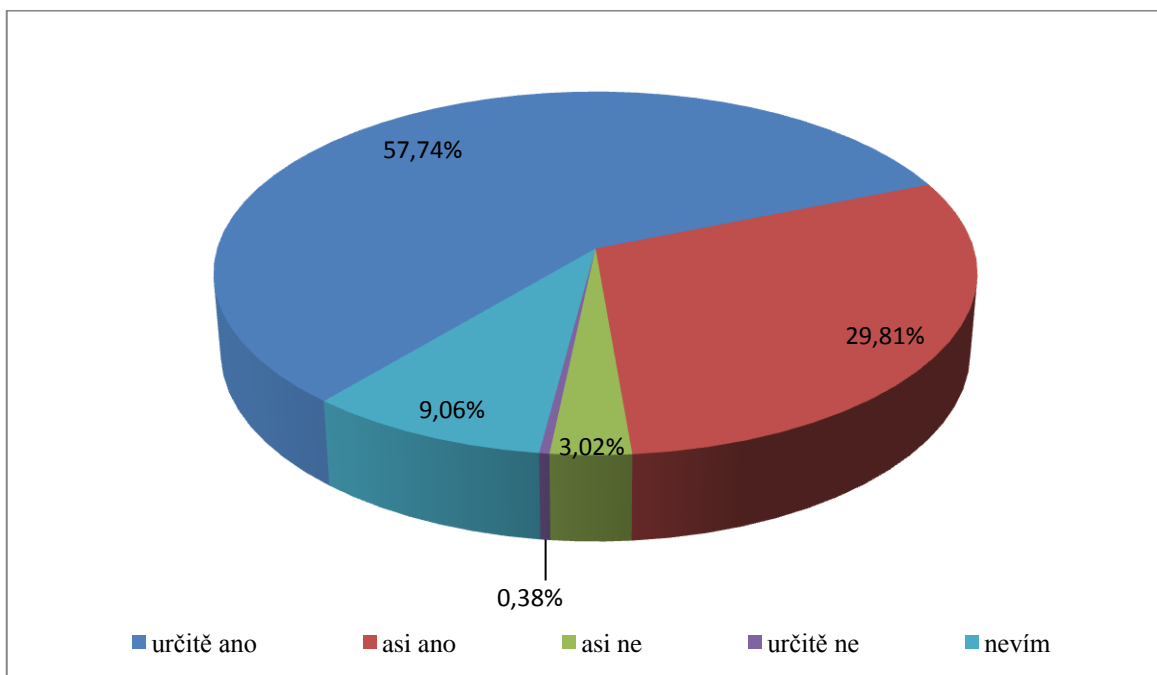
Z odpovědí je zřejmé, že nejvíce důvěry mají žáci ke svým rodičům. Předpokládal jsem, že žáci na druhém místě po rodičích uvedou učitele, neboť s těmi jsou v častém kontaktu. Jako policistu mne potěšilo zjištění, že žáci uvedli odhodlání obrátit se o pomoc na policii, a to dokonce ve větším počtu, než by se obrátili o pomoc na učitele.

Otázka číslo 16: **Myslíš si, že je potřebné o domácím násilí hovořit (ve školách, v televizi, na internetu, ...)?**

Graf číslo 29. Znárodnění počtu druhů odpovědi podle jednotlivých škol na otázku, zda je potřebné o domácím násilí hovořit.

Graf číslo 30. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda je potřebné o domácím násilí hovořit.

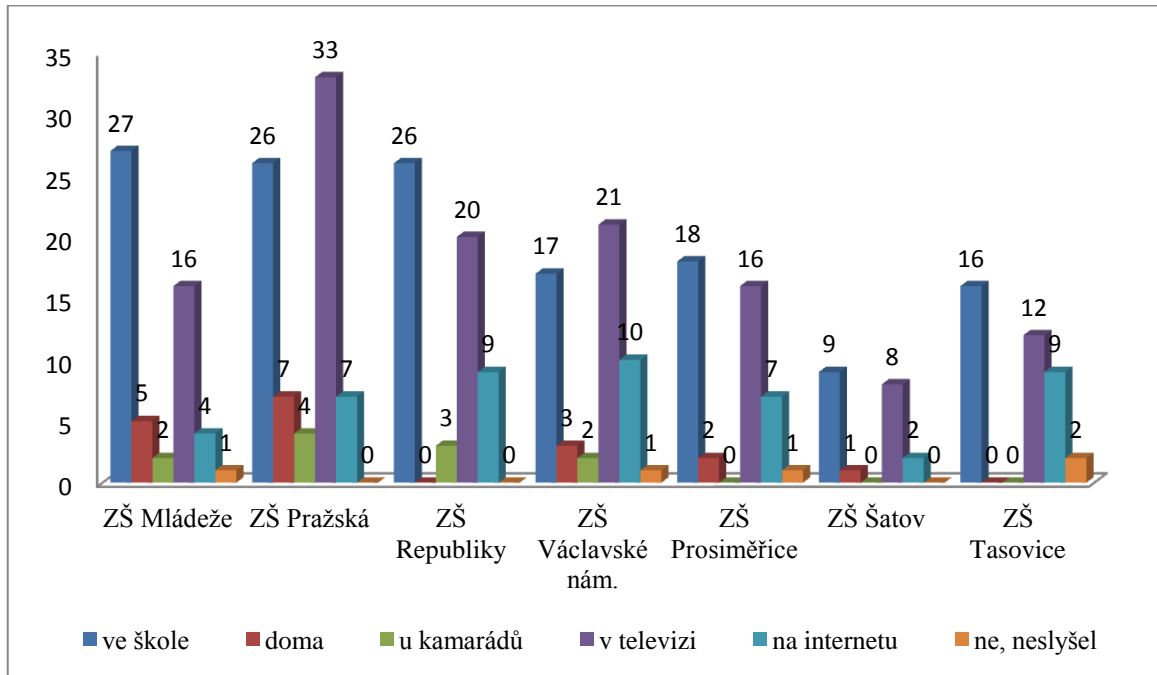

V této uzavřené otázce měli žáci na výběr z 5 odpovědí. 153 žáků (69 chlapců a 84 děvčat) si myslí, že je určitě potřebné o domácím násilí hovořit. 79 žáků (34 chlapců a 45 dívek) si myslí, že je asi nutné o domácím násilí hovořit. 8 chlapců zastává názor, že asi není nutné o domácím násilí hovořit a 1 hoch zastává názor, že určitě se nemá o domácím násilí hovořit. 24 žáků neví, zda se má o domácím násilí hovořit a to 17 chlapců a 7 dívek.

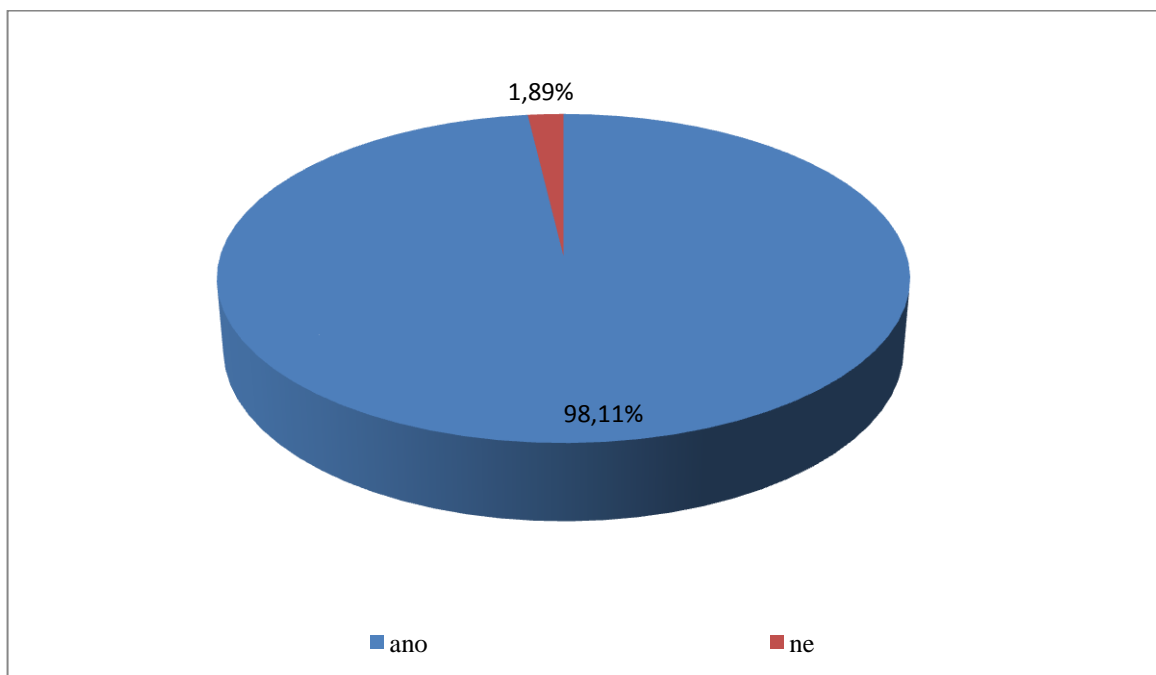
Z odpovědí vyplývá, že 87,55 % žáků si myslí je potřebné o domácím násilí hovořit. Což dle mého mínění znamená, že jim není lhostejné, jaké mají vztahy v rodině a jaké vztahy si budou chtít v dospělosti vybudovat. Záporné odpovědi vnímám jako neochotu dětí se bavit o něčem, co je jim nepříjemné z důvodu, že to znají z vlastní zkušenosti

Otázka číslo 17: **Slyšel(a)/četla(a) jsi v tomto kalendářním roce 2013 o domácím násilí?**

Graf číslo 31. Znárodnění počtu druhů odpovědi podle jednotlivých škol na otázku, zda v roce 2013 respondenti četli nebo slyšeli o domácím násilí .

Graf číslo 32. Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku zda, v roce 2013 respondenti četli nebo slyšeli o domácím násilí .

V polootevřené otázce žáci pokud odpověděli kladně, měli vypsát případy, kde se o domácím násilím v letošním roce bavili, slyšeli či četli. 260 žáků odpovědělo kladnou odpověď a to 126 chlapců a 134 dívek. Z nich 55 jich uvedlo více možností (27 chlapců a 28 dívek). Z napsaných možností žáci uvedli, v největším počtu školu a to ve 139 případech (66 chlapců a 73 dívek). Ve 127 případech uvedli televizi (69 chlapců a 58 dívek), v 48 případech uvedli internet a to 25 chlapců a 23 dívek. S rodiči se o domácím násilím v letošním roce bavilo 18 žáků a to 8 chlapců a 10 dívek. S kamarády tento nežádoucí jev probíralo 11 žáků, a to 2 hoši a 9 dívek. V 6 případech uvedli žáci jinou odpověď, a to lékaře, vedoucího zájmového kroužku. 5 žáků uvedlo, že v letošním roce o domácím násilím nesetkali (3 hoši a 2 dívky).

V poslední otázce byla dle počtu jako druhá televize. Je nutné si však klást otázku, zda právě televize je vhodná k vychovávání dětí. Neboť je zcela jasné, že televize a zejména komerční z důvodu zvýšení sledovanosti se bude zabývat jen otázkou, kde k jakému domácímu násilím došlo a s jakými následky a ne již podáním přesné informace jak domácí násilím řešit. I takto zveřejněné informace mohou vést o odrazení ohrožené osoby svoji situaci řešit z důvodu obavy, co tomu řekne její okolí.

Verifikace hypotéz

Zpracováním a vyhodnocením výsledků výzkumu jsem provedl ověření stanovených hypotéz, které jsem vyslovil v úvodu praktické části bakalářské práce.

Hypotéza číslo 1 Předpokládám, že minimálně 80% respondentů zná, co je domácí násilí.

Pomocná hypotéza číslo 1.1 – Předpokládám, že minimálně 80% respondentů slyšelo pojem domácí násilí.

Pojem domácí násilí je mezi žáky všeobecně známý. Setkali se s ním jak ve školním vyučování, tak ve svém volném čase. Této pomocné hypotéze se věnovala otázka číslo 3 – zda respondenti slyšeli pojem domácí násilí. Kladně odpověděli všech 265 žáků, tedy 100%.

Pomocná hypotéza číslo 1.1 **byla verifikována.**

Pomocná hypotéza číslo 1.2 – Předpokládám, že minimálně 80% respondentů zná alespoň jednu z forem domácího násilí.

Této pomocné hypotéze byla věnována otázka číslo 4 – zda je respondentům známo, co pojem domácího násilí představuje, Při kladné odpovědi byli požádáni a napsáni své vlastní představy. 90,19 % to je 239 respondentů (129 chlapců a 167 dívek) skutečně uvedlo aspoň jednu formu domácího násilí. 60 respondentů uvedlo více než 1 formu. Nejčastěji bylo napsáno fyzické násilí a to v 222 případech (108 chlapců a 114 dívek). Hluboko za mým očekáváním však byl počet žáků, kteří uvedli další formy domácího násilí a to psychické násilí uvedli v 47 případech a sexuální násilí uvedli v 27 případech. Ani jeden z respondentů neuvedl formu sociální izolace či ekonomického násilí. Zde vidím potřebu dalšího vzdělávání žáků.

Pomocná hypotéza číslo **byla verifikována.**

Pomocná hypotéza číslo 1.3 – Předpokládám, že minimálně 80% respondentů ví, kdo může být násilná a kdo ohrožená osoba.

Této pomocné hypotéze, byla věnována otázka číslo 9 – kdo může být obětí domácího násilí. Při kladné odpovědi byli respondenti požádáni o napsání jejich představy o této

osobě. 82,6 % to je 218 respondentů (96 chlapců a 122 dívek) uvedlo, že ví, kdo může být ohrožená osoba. 81 respondentů uvedlo více možností. Nejvíce respondentů a to v 138 případech uvedli jako ohroženou osobu dítě a ve 112 případech matku. Pouze 39 respondentů a to 20 chlapců a 19 dívek uvedlo, že obětí domácího násilí může být kterákoliv osoba ve společné domácnosti. Na zjištění vědomostí, kdo může být násilná osoba, byla zaměřena otázka číslo 10. 225 kladných odpovědí představuje 84,91% a to 104 chlapců a 121 dívek. 63 respondentů uvedlo více než jednu osobu. Ve 172 případech byl uveden jako násilná osoba muž, v 86 případech žena. V 28 případech byla jako násilná osoba uvedena jakákoliv osoba v domácnosti, kterou respondenti charakterizovali jako fyzicky nejsilnější.

Pomocná hypotéza číslo 1.3 byla verifikována.

Hypotéza číslo 1 byla verifikována. A to vzhledem ke skutečnosti, že všechny tři pomocné hypotézy byly ověřeny.

Hypotéza číslo 2 - Předpokládám, že 75% respondentů ví o možnostech řešení domácího násilí.

Pomocná hypotéza číslo 2.1 – Předpokládám, že minimálně 75% respondentů ví, kam se mají obrátit o pomoc v případě, že jejich kamarád se stal obětí domácího násilí.

Na potvrzení či vyvrácení této pomocné hypotézy byla zaměřena otázka číslo 13 – kdo poskytuje pomoc osobě, které je při domácím násilí ublíženo. 173 respondentů (66 chlapců a 107 dívek) odpovědělo kladně, což představuje 65,28 %.

Pomocná hypotéza číslo 2.1 byla falzifikována.

Pomocná hypotéza číslo 2.2 – Předpokládám, že minimálně 75% respondentů ví, kdo řeší domácí násilí.

K ověření této znalosti byla určena otázka číslo 12 – kdo řeší domácí násilí. 79,25% respondentů, což představuje 94 chlapců a 116 dívek uvedlo aspoň jednu možnost. V 210 případech byla uvedena Policie České republiky.

Pomocná hypotéza číslo 2.2 byla verifikována.

Pomocná hypotéza číslo 2.3 – Předpokládám, že minimálně 75% respondentů ví, kde hledat pomoc při domácím násilí.

Povědomí, kde hledat pomoc se zabývaly otázky číslo 14 a 15. Na otázku číslo 14 zda respondenti znají nějaké telefonní číslo, pomocí něhož by mohla být zavolána pomoc při domácím násilí, odpovědělo kladně 72,45% což představuje kladnou odpověď 83 chlapců a 109 dívek. V 38 případech žáci napsali dvě a více telefonních čísel (16 chlapců a 22 dívek). V nejvíce případech, a to ve 123 napsali číslo policie 158 a to 48 chlapců a 75 dívek. Znalosti, zda respondenti ví, jak by mohli kamarádovi, který se stal obětí domácího násilí pomoci byla zaměřena otázka číslo 15. 91,23% a to 242 respondentů (112 chlapců a 130 dívek) uvedlo kladnou odpověď s doplněním instituce či osoby, které by se s tímto problémem svěřili. 75 respondentů uvedlo více odpovědí. Největší důvěru mají respondenti ke svým rodičům, neboť ve 133 případech uvedli možnosti, že se s problémem kamaráda svěří právě jim. Předpokládal jsem, že stejnou důvěru budou mít i k učitelům, což se však neprokázalo, dokonce na učitele by se obrátilo méně žáků než na policii (71 ku 74 případům).

Vhledem k zjištěné odpovědi u otázky číslo 14 pomocná hypotéza číslo 2.2. **byla falzifikována.**

Hypotéza číslo 2 byla falzifikována. Neboť byly falzifikovány pomocné hypotézy číslo 2.1 a 2.2. Zde je patrné, na co by se mělo zaměřit při dalším vzdělávání žáků v dané oblasti.

Hypotéza číslo 3: Předpokládám, že minimálně 75 % respondentů považuje za přínosné o domácím násilí pro společnost hovořit.

Pomocná hypotéza číslo 3.1 – Předpokládám, že minimálně 75% respondentů již o domácím násilí s někým hovořilo.

Na potvrzení či vyvrácení této pomocné hypotézy posloužily odpovědi na otázky číslo 6 a 7. 93,21 % respondentů to je 247 žáků uvedlo, že o domácím násilí ve škole hovořili, a to 113 chlapců a 134 děvčat. Jako předmět, v němž o domácím násilí hovořili, žáci uvedli Výchovu ke zdraví a to v 134 případech (50 chlapců a 84 děvčat) a Občanskou

nauku a to ve 136 případech (74 chlapců a 62 děvčat). V 7 případech uvedli jako předmět také Český jazyk (2 hoši a 5 děvčat). V 23 případech žáci uvedli více předmětů. 18 žáků (16 chlapců a 2 děvčata) z 5 škol uvedlo, že ve škole o domácím násilí nehovořili. Již s daleko horším výsledkem bylo vyhodnocení otázky, zda s respondenty hovořil o domácím násilí také s někým jiným, než ve škole. 210 dětí (106 chlapců a 104 děvčat) odpovědělo, že kromě školy s nimi nikdo jiný o domácím násilí nehovořil, což však neznamená, že by si nevyhledali informace sami například na internetu. 55 dětí (23 chlapců a 32 děvčat) uvedlo, že s nimi mimo školu o domácím násilí hovořil někdo jiný, 4 děti uvedly, že s nimi mimo školu bylo hovořeno dvakrát a to odlišnou osobou. Ve 40 případech to byly rodiče, v 7 případech to bylo prarodiče, v 11 případech to byli kamarádi a v 1 případě to byl policista.

Díky působení pedagogů při vzdělávání dětí o otázce domácího násilí pomocná hypotéza číslo 3.1 **byla verifikována.**

Pomocná hypotéza číslo 3.2 – Předpokládám, že minimálně 75% respondentů považuje za potřebné o domácím násilí hovořit.

Zde posloužila k verifikaci či falzifikaci pomocné hypotézy otázka číslo 16. 87,65% žáků uvedlo, že je potřebné o domácím násilí hovořit a to 153 žáků (69 chlapců a 84 děvčat) si myslí, že určitě ano, 79 žáků (34 chlapců a 45 dívek) si myslí, že asi ano. 8 chlapců zastává názor, že asi není nutné o domácím násilí hovořit a 1 hoch zastává názor, že určitě se nemá o domácím násilí hovořit. 24 žáků neví, zda se má o domácím násilí hovořit a to 17 chlapců a 7 dívek.

Pomocná hypotéza číslo 3.2 **byla verifikována.**

Pomocná hypotéza číslo 3.3 – Předpokládám, že minimálně 75% respondentů v letošním kalendářním roce 2013 o domácím násilí slyšelo, nebo četlo

K ověření či vyvrácení pomocné hypotézy posloužily odpovědi na otázku číslo 17. 98,11% respondentů 260 žáků (126 chlapců a 134 dívek) v dotazníku uvedlo, že v letošním kalendářním roce o domácím násilí slyšeli. Z nich 55 jich uvedlo více možností (27 chlapců a 28 dívek). Z napsaných možností žáci uvedli, v největším počtu školu a to ve 139 případech (66 chlapců a 73 dívek). Ve 127 případech uvedli televizi (69 chlapců a 58 dívek). V 48 případech byl uveden u 25 chlapců a 23 dívek internet. S rodiči se o domácím

násilí v letošním roce bavilo 18 žáků a to 8 chlapců a 10 dívek. S kamarády tento nežádoucí jev probíralo 11 žáků, a to 2 chlapci a 9 dívek. V 6 případech uvedli žáci jinou odpověď, a to lékaře, vedoucího zájmového kroužku. 5 žáků uvedlo, že v letošním roce o domácím násilí nesetkali (3 chlapci a 2 dívky).

Pomocná hypotéza číslo 3.3 **byla verifikována.**

Hypotéza číslo 3 byla verifikována. Z důvodu, že všechny tři pomocné hypotézy byly potvrzeny.

Naplněním stanovených cílů na začátku práce s teoretickou částí mi jasně vyplývá, že je nutné ještě učinit hodně práce pro vzdělávání mládeže, které by vedlo ještě k lepší informovanosti o domácím násilí a řešení tohoto nežádoucího společenského jevu.

ZÁVĚR

Zpracováním bakalářské práce jsem se snažil nejen vytvořit nutný předpoklad k ukončení studia na Institutu mezioborových studií ale, také vytvořit materiál, jenž by mohl sloužit novým nastupujícím kolegům v přípravě na zaměstnání a získání dalších informací o domácím násilí pro výkon jejich služebních činností.

Díky nenahraditelné činnosti neziskových organizací typu Bílý kruh bezpečí, Rosa, Spondea a dalších, se ve společnosti v posledních letech stále více hovoří o fenoménu domácího násilí jako společensky nežádoucího a odsouzeníhodného jednání jednotlivců vůči druhým. Je nutné, aby všichni členové společnosti v duchu morálních a ideových zásad působili zejména na mladou generaci, která by měla pochopit a vzít si za své myšlenku, že domácí násilí jako sociálně patologický je nežádoucí nejen v demokratické ale v jakékoliv společnosti. Je patrný posun představ o osobě oběti domácího násilí z pouze jednoznačného postavení ženy v domácnosti na jakéhokoliv člena domácnosti. Dítě ač je pouze svědkem domácího násilí se stává obětí, neboť vyhrocené situace v rodinných vztazích uvnitř domova, se pro něj zákonitě musí stát traumatizující okolností, kterou si ponese po zbytek svého dalšího života minimálně jako špatnou vzpomínku, ne-li aby přijal takovéto chování jako běžné a společností akceptovatelné jeho chování vůči jemu blízké osobě nebo vůči jeho osobě ze strany jemu blízké osoby. Další povinností společnosti je vytvoření takových podmínek, které by oběti jakéhokoliv protiprávního jednání poskytly dostatečnou a hlavně včasnou, účinnou dle potřeby trvajícím pomoc, při níž by nedocházelo k sekundární viktimizaci.

V první části bakalářské práce jsem se zaměřil na teoretický základ, který vysvětluje pojmy jež jsou spjaty s domácím násilím. Věnoval jsem pozornost jednotlivým formám, znakům, cyklickému průběhu domácího násilí a mýtům, jenž domácí násilí stále ve společnosti provázejí a to jak k osobě násilné osoby tak osoby ohrožené. Ve druhé kapitole jsem se snažil charakterizovat jednotlivé účastníky domácího násilí ohroženou osobu, násilnou osobu a to jak muže tak i ženu. Samostatnou kapitolu jsem věnoval postavení dítěte v rodině, kde k domácímu násilí došlo. Rovněž jsem zaměřil pozornost na legislativu ČR, jež se týká domácího násilí a jednotlivých přestupků, přečinů či zločinů, jichž se může násilná osoba při svém jednání dopustit. V poslední kapitole teoretické části jsem se pokusil nastínit činnost jednotlivých subjektů, jež řeší domácí násilí (Policie ČR, soudy) či poskytují obětem domácího násilí pomoc (intervenční centra, neziskové organizace).

V praktické části jsem se zaměřil na provedení výzkumu u žáků devátých ročníků základních škol v územní působnosti Obvodního oddělení policie Znojmo. Kvantitativní metodou a to dotazníkem jsem se snažil zjistit úroveň znalostí žáků o problematice domácího násilí a způsobu řešení tohoto problému. Díky pochopení jednotlivých ředitelů a ředitelky základních škol jsem mohl osobně ve vyučovacích hodinách požádat žáky o vyplnění dotazníku. Při jejich vyhodnocení jsem byl z odpovědí jak mile, tak i nemile překvapen. Potěšilo mne konstatování dětí, že by v 74 případech ze 242 odpovědí (skoro 1/3) kontaktovalo při zjištění, že jejich kamarád(ka) je obětí domácího násilí policii za účelem jim pomoci. Co mne však zarazilo je skutečnost, že ani jeden žák neuvedl jako organizaci pomáhající obětem domácího násilí Bílý kruh bezpečí, který dle mého mínění v České republice je nejvýznamnější organizací poskytující pomoc obětem domácího násilí, samozřejmě vedle intervenčních center, které však vznikly přímo za tímto účelem až na základě zákona číslo 135/2006 Sb., na přelomu let 2006 a 2007. Ze získaných odpovědí jsem zjistil, že vědomosti o domácím násilí mají mírně větší dívky než hoši. Rozdíly mezi školami umístěnými v městě Znojmě a umístěnými v okolních vesnicích není jednoznačný, záleží vždy na jednotlivé škole, jak k problematice domácího násilí přistupuje bez ohledu na její lokalizaci. Je patrné, že znalosti o domácím násilí mají žáci jedné základní školy ve městě Znojmě, kde jsou umístěny děti s problémy s chováním, oproti ostatním školám podprůměrné. Objevila se však i škola, a to na vesnici, která dle mého mínění nevěnovala dostatečnou pozornost problematice domácího násilí, neboť 100% žáků odpovědělo záporně na otázky, zda ví, kdo je obětí, či agresorem domácího násilí. O tomto jsem již paní ředitelku této školy informoval a dohodli jsme se na provedení besedy se žáky ze strany policistů Obvodního oddělení policie Znojmo. Rozdíly mezi žáky škol co se týče jejich osobního setkání s domácím násilím, nebyl zjištěn. S výjimkou již jednou uvedené školy na vesnici aspoň jeden z žáků školy uvedl, že se s domácím násilím osobně setkal. Ze své praxe mohu konstatovat, že v poslední době se k incidentům se znaky domácího násilí v územní působnosti Obvodního oddělení policie Znojmo vyjíždí častěji do obcí v okolí Znojma než ve městě samotném.

Využití bakalářské práce v sociálně pedagogické oblasti vidím v možnosti doplnění informací pracovníkům jednotlivých škol, za účelem zlepšení informovanosti žáků, aby již nedocházelo ke skutečnosti, že všichni žáci posledního ročníku školní docházky nevěděli, kdo může být ohroženou či násilnou osobou v případě domácího násilí, nebo že neznají více organizace pomáhající obětem nejen domácího násilí. Cílem práce je rovněž působení

na kolegy vyjíždějící na služební zákroky k incidentům domácího násilí, aby si uvědomili, že se pravděpodobně setkají s ohroženou osobou, která často neví, kam se obrátit o radu, jak její svízelnou životní situaci řešit a zdárně vyřešit. V neposlední řadě bychom si měli uvědomit, že nejlepší cestou pro zamezení domácího násilí není řešení vykááním násilné osoby (to řeší bezprostřední ohrožení, které již nastalo), ale preventivním, působení na jednotlivce společnosti, docílit toho, aby uvnitř rodin a společnosti nedocházelo k jakýmkoliv sociálně patologickým jevům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony

1. Zákon číslo 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, podle stavu ke dni 1. února 2007, zveřejněný v ÚZ číslo 580, Sagit. Ostrava 2007, ISBN 978-80-7208-586-6.
2. Zákon číslo 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění.
4. Zákon číslo 104/1991 Sb., úmluva o právech dítěte, v platném znění.
5. Zákon číslo 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění.
6. zákon číslo 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, v platném znění.
7. Zákon číslo 273/2008 S., o Policii České republiky v platném znění.
8. Závazný pokyn policejního prezidenta číslo 179/2006 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí, zveřejněný v částce číslo 208 pod číslem jednacím PPR-249/RPZP-2006
9. Závazný pokyn policejního prezidenta číslo 166/2009, o provádění vykázaní.

Literatura

10. BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, PROKEŠOVÁ, Hana. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právních ochrany dětí*. 1. vydání. Praha: MPSV, 2006. 136 s. ISBN 8086878-50-3
11. BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, WÜNSCHOVÁ, Petra, BLÁHOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí. Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 1. vydání. Praha: Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0.
12. BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha Grada Publishing, 1998. 117 s. ISBN 80-7169-629-3.
13. BURIÁNEK, Jiří, KOVAŘÍK, Jiří. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 1. vydání. Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
14. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven Žena v domácím násilí Partnerské násilí*. 1. vydání, Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

15. CONWAY, Helen L.. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem číslo 135/2006 Sb., platným od 1. ledna 2007*. 1. vydání. Praha : Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-0155-7
16. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené Plzeň,: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
17. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. 53 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
18. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Příručka pro pomáhající profese*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
19. DUNOVSKÝ, Jiří, DYTRYCH, Zdeněk, MATĚJČEK, Zdeněk, a kol.. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995. 245 s. ISBN 80-7169-192-5.
20. ELLIOT, Michele. *Jak ochránit své dítě*. 3. vydání, Praha: Portál, 2000. 173 s. ISBN 80-7178-419-2
21. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, a kol.. *Právo proti domácímu násilí*. 1. vydání, Praha: C.H.BECK, 2011. 139 s. ISBN 978-80-7400-181-3.
22. MARVÁNOVÁ –VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ Marie. *Partnerské násilí*. 1. vydání, Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
23. MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana (edc). *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1.vydání, Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
24. NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva. *Zákon o sociálně právní - ochraně dětí*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2007. 306 s. ISBN 80-86131-72-6.
25. ŠÁMAL, Pavel, a kol.. *Trestní zákoník § 140-421 II Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.BECK, 2010, 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
26. ŠEVČÍK Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda, a kol.. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání. Praha: Portál, 2011. 189 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
27. ŠPATENKOVÁ, Naděžda, a kol.. *Krizová intervence pro praxi*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s.2011. 197 s. ISBN 978-80-86131-79-4.

28. VANÍČKOVÁ, Eva. *Interpersonální násilí na dětech*. 1. vydání. Praha: Úřad vlády ČR, 2009. 37 s. ISBN 978-80-7440-001-8.
29. VANÍČKOVÁ, Eva. et al.. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. 118 s. ISBN 80-7178-286-6.
30. VOŇKOVÁ, Jiřina. *Vaše právo!* 6. vydání. Praha: proFem, 2010. 92 s. ISBN 978-80-903626-9-7.

Internetové zdroje

31. VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, 2008. 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3.
32. <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili>
33. <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/cast2h1.aspx>,
34. http://www.mpsv.cz/files/clanky/7263/Zakon_o_sociálně-právní_ochraně_děti.pdf
35. http://prevence.koprivnice.org/wp-content/uploads/2009/11/Prezentace_PCR.pdf
36. <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=69&r=1952>
37. [http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=828/sb046-6\(4\).pdf](http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=828/sb046-6(4).pdf)
38. http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA.pdf,
39. <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb04091>
40. <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-diteti/syndrom-can.shtml>,
41. <http://www.stem.cz/clanek/1145>
42. <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen-19700/>
43. http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejevyvejichprevence/tyranizneuzivania_zanedbavanidetiidospelych/syndromcan/12448.aspx

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	Procentuální zastoupení násilných osob u jednotlivých typů násilí	26
Tab. 2.	Počet vykázaných osob v rámci Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v roce 2012	53

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1	Procentuální zastoupení forem domácího násilí	15
Graf č. 2	Počet vykázaných osob v rámci Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v roce 2012	53
Graf č. 3	Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda respondenti slyšeli pojem domácí násilí	62
Graf č. 4	Procentuální znázornění odpovědí na otázku, zda respondenti slyšeli pojem domácí násilí	62
Graf č. 5	Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda je respondentům známo, co pojem domácí násilí představuje	63
Graf č. 6	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda je respondentům známo, co pojem domácí násilí představuje	63
Graf č. 7	Znázornění počtu odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, kde se respondenti poprvé setkali s pojmem domácí násilí	65
Graf č. 8	Procentuální znázornění jednotlivých druhů odpovědí na otázku, kde se respondenti poprvé setkali s pojmem domácí násilí	65
Graf č. 9	Znázornění počtu jednotlivých druhů odpovědí podle škol na otázku, zda respondenti hovořili o domácím násilí ve škole	67
Graf č. 10	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti hovořilo o domácím násilí ve škole	67
Graf č. 11	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda s respondenty hovořil o domácím násilí někdo jiný, než ve škole	69
Graf č. 12	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda s respondenty hovořil o domácím násilí někdo jiný, než ve škole	69
Graf č. 13	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda je dle názoru respondenta domácí násilí problém	71

Graf č. 14	Procentuální znázornění jednotlivých odpovědí na otázku, zda je dle názoru respondenta domácí násilí problém	71
Graf č. 15	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti znají, kdo může být obětí domácího násilí	73
Graf č. 16	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti znají, kdo může být obětí domácího násilí	73
Graf č. 17	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti znají, kdo může být agresorem u domácího násilí	75
Graf č. 18	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti znají, kdo může být agresorem u domácího násilí	75
Graf č. 19	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda se osobně respondenti setkali s domácím násilím	77
Graf č. 20	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda se osobně respondenti setkali s domácím násilím	77
Graf č. 21	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti mají představu, kdo řeší domácí násilí	79
Graf č. 22	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti mají představu, kdo řeší domácí násilí	79
Graf č. 23	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda respondenti vědí, kdo poskytuje pomoc ohrožené osobě	81
Graf č. 24	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda respondenti vědí, kdo poskytuje pomoc ohrožené osobě	81
Graf č. 25	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku znalosti respondentů telefonního čísla organizace či instituce poskytující pomoc při domácím násilím	83

Graf č. 26	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku znalosti respondentů telefonního čísla organizace či instituce poskytující pomoc při domácím násilí	83
Graf č. 27	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku znalosti jak pomoci kamarádovi, o kterém se respondent dověděl, že se stal obětí domácího násilí	85
Graf č. 28	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku znalosti jak pomoci kamarádovi, o kterém se respondent dověděl, že se stal obětí domácího násilí	85
Graf č. 29	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda je potřebné o domácím násilí hovořit	87
Graf č. 30	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda je potřebné o domácím násilí hovořit	87
Graf č. 31	Znázornění počtu druhů odpovědí podle jednotlivých škol na otázku, zda v roce 2013 respondenti četli nebo slyšeli o domácím násilí	89
Graf č. 32	Procentuální znázornění kladné či záporné odpovědi na otázku, zda v roce 2013 respondenti četli nebo slyšeli o domácím násilí	89

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I Dotazník